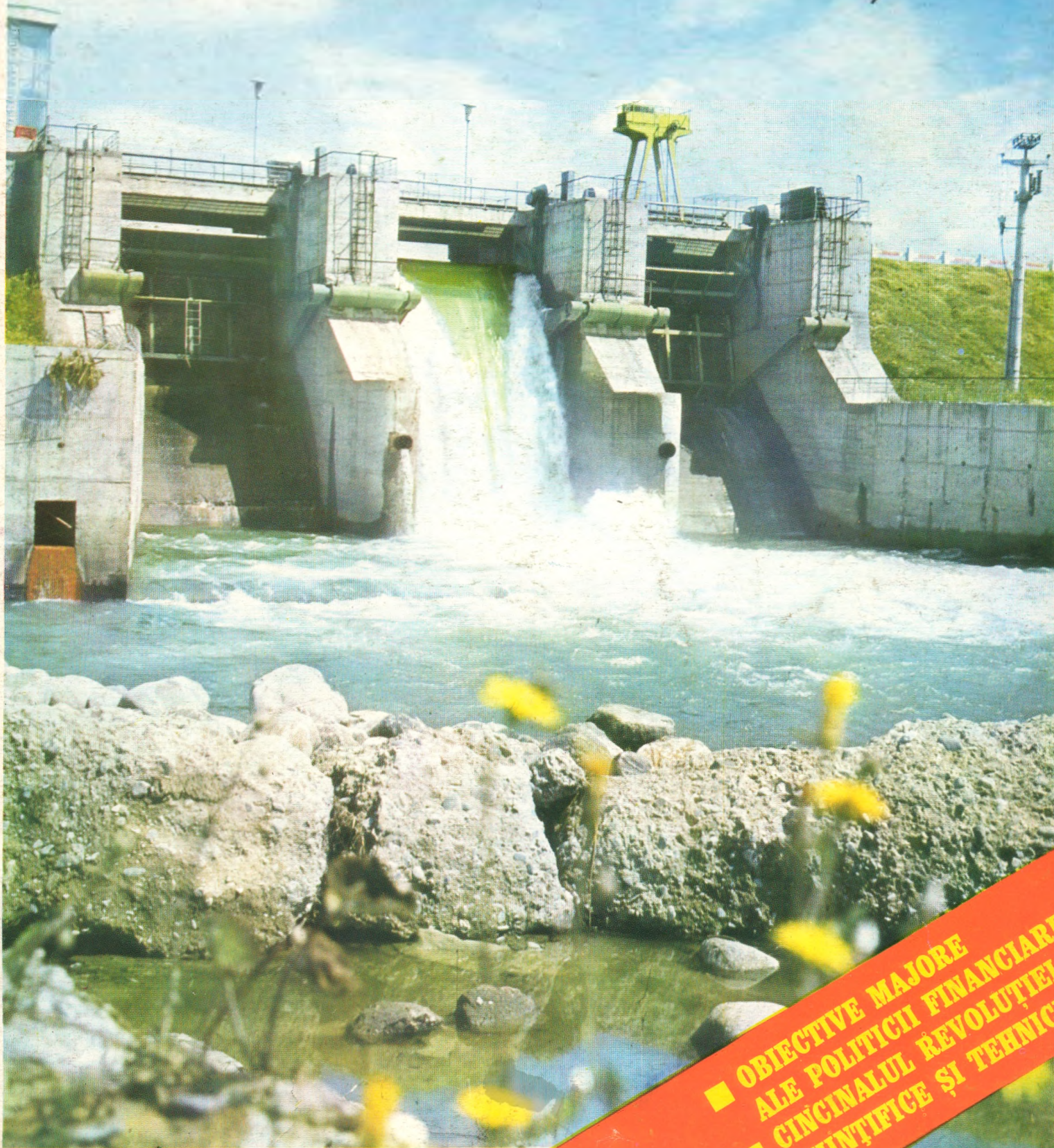

revista economică

20^{16●V}
1975

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE
Institutul Central de Cercetări Economice

APELE- surse ale vieții, resurse ale economiei naționale

■ **OBIECTIVE MAJORE
ALE POLITICII FINANCIARE
■ CINCINALUL REVOLUTIEI
ȘTIINȚIFICE ȘI TEHNICE**

9 MAI 1877 – 1945

**Invincibila forță a popoarelor
care luptă pentru
independență și suveranitate
națională**

„Avind deplină încredere în forța maselor populare, a popoarelor de pretutindeni, privesc cu profund optimism viitorul. Sintem convinși că poporul român își va asigura, prin munca și lupta sa, un loc tot mai demn în rîndul țărilor socialiste, în rîndul tuturor națiunilor lumii .

Să ne angajăm și în această zi să slujim cu credință partidul, poporul, cauza socialismului și a păcii, să facem totul pentru ridicarea națiunii noastre pe culmi tot mai înalte de civilizație, bunăstare și fericire”.

NICOLAE CEAUȘESCU

Intr-o atmosferă plină de entuziasm, la adunarea festivă din Capitală care a avut loc cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la victoria asupra fascismului și 98 de ani de la proclamarea independenței de stat a României, s-a reafirmat recunoștința poporului nostru față de toți cei ce au luptat pentru eliberarea patriei de sub jugul dușmanilor cotropitori, voința întregii națiuni de a merge tot înainte pentru triumful socialismului și comunismului pe pământul României.

Dind glas sentimentelor țării noastre, cu care se confundă și pe care o reprezintă în mod strălucit, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat în cuvîntarea sa emotionantă faptul că astăzi stă în puterea popoarelor de pretutindeni, să-și impună voința pentru lichidarea vechii politici de inegalitate și asuprire, pentru realizarea unor raporturi noi de colaborare activă pe calea progresului economico-social al fiecărui popor, să asigure făurirea unei lumi mai drepte și mai bune în care fiecare națiune să se bucure de posibilitatea de a se dezvolta cores-

OBIECTIVE MAJORE ALE POLITICII FINANCIARE

Florea DUMITRESCU

ministrul finanțelor

ÎN ULTIMELE LUNI, întreaga noastră națiune a trăit evenimente care s-au înscris cu litere de aur în marea carte a istoriei României socialiste — Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român, alegerile de la 9 martie 1975 pentru organele puterii de stat, deschiderea primei sesiuni a noii legislații a Marii Adunări Naționale. Aceste evenimente au consacrat — în numele și din voința întregului partid, a întregului popor — realegerea celui mai iubit fiu al patriei, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în înaltele funcții de secretar general al Partidului Comunist Român și președinte al Republicii Socialiste România, realegere care constituie chezașia viitorului strălucit al țării, ridicarea bunăstării și fericirii întregii noastre societăți.

Congresul al XI-lea al P.C.R. a adoptat — după cum se știe — documente de importanță capitală pentru întreaga desfășurare viitoare a vieții economice, sociale și politice a țării: Programul atotcuprinzător de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltată și de înaintare a țării spre comunism, adevărată cartă fundamentală ideologică și politică a partidului, precum și Directivele privind dezvoltarea economico-socială a României în perioada 1976—1980 și în perspectivă până în 1990.

Contribuția inestimabilă a tovarășului Nicolae Ceaușescu la elaborarea acestor documente programatice a făcut ca ele să poarte pregnant amprenta prestigioasei personalități a secretarului general al partidului, reliefînd, o dată mai mult, înaltele sale calități de comunist, de mare conducător: clarviziune politică, luciditate științifică, spirit novator, patriotism inflăcărat, internaționalism consecvent.

Elaborarea și adoptarea acestor documente au pus în evidență, totodată, democratismul propriu societății noastre socialiste, atragerea unor mase tot mai largi, practice a întregului popor, la conducerea societății, confirmîndu-se unitatea indestructibilă a națiunii în jurul partidului, a secretarului său general. Programul partidului ca și Directivele întruچیpează în felul acesta înțelepciunea și voința poporului român. În același timp, adeviziunea unanimă la aceste documente creează certitudinea transpunerii lor în viață de către clasa muncitoare, de țărănime, de intelectualitate, de întregul popor fără deosebire de naționalitate, care vād în realizarea obiectivelor stabilite înfăptuirea propriilor lor năzuințe și aspirații.

În cadrul obiectivelor prevăzute în Programul și Directivele adoptate de Congresul al XI-lea, o preocupare fundamentală este creșterea eficienței în întreaga noastră economie. În acest context se situează, ca o componentă esențială, sporirea rolului finanțelor, al băncilor în mecanismul complex al conducerii economiei naționale. Constituie un fapt cu deosebită semnificație, care marchează tocmai acest aspect, înscrierea în Programul partidului a unui capitol distinct privind politica financiară și a prețurilor, ceea ce amplifică în măsură accentuată responsabilitatea întregului aparat financiar-bancar, pe toate treptele organizatorice ale economiei naționale.

Obiectivele și sarcinile de ordin financiar prevăzute în Program nu privesc însă numai aparatul financiar. Constituie un adevăr incontestabil că faptul financiar este parte intrinsecă a faptului economic-social, că orice act de decizie sau execuție în domeniul economic-social își are reversul sau consecința lui financiară. Văzute prin această prismă, obiectivele politicii financiare privesc în deplină măsură pe toți factorii decizionali sau de execuție, la toate nivelurile și în toate domeniile vieții economice și sociale. În lumina prevederilor Codului principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste, fiecare om al muncii trebuie să-și pună permanent întrebarea cât de eficientă este activitatea sa, ce contribuție economico-financiară aduce la dezvoltarea avuției naționale, la propășirea patriei.

Pentru înfăptuirea obiectivelor și sarcinilor prevăzute în Program în domeniul finanțelor au fost create condiții propice ca urmare a aplicării hotărîrilor Congresului al X-lea și ale celor două Conferințe Naționale ale partidului cu privire la perfecționarea organizării, conducerii și planificării economiei naționale. Există astăzi un ansamblu de legi-cadru, care îmbrățișează întreaga viață economică și socială: cercetarea și proiectarea, investițiile, activitatea de aprovizionare, producție și desfacere, sectorul social-cultural, administrația de stat etc.

Printre aceste legi-cadru se situează Legea finanțelor și Legea controlului financiar preventiv, care au creat un sistem corespunzător pentru desfășurarea în bune condiții a activității financiare. În prezent, ca urmare a noului cadru juridic, aparatul financiar-bancar are mai multe atribuții, mai multe instrumente de acțiune, mai multă autoritate, dar și mai multe răspunderi în ce privește dezvoltarea economico-socială, reducerea costurilor de producție și sporirea rentabilității, creșterea eficienței în general.

Programul partidului prevede că „pe baza dezvoltării economiei naționale se va acționa în continuare pentru consolidarea cursului leului, întărindu-se puterea lui de cumpărare atît în țară, cît și în raport cu alte monezi. Se va acționa consecvent pentru ca, corespunzător creșterii producției de bunuri materiale și întăririi cursului leului pe plan național și internațional, să se poată trece, în perspectivă, la convertibilitatea leului în raport cu alte monezi”.

Înscrierea în Program a unor obiective majore cum sînt întărirea sistematică a monedei noastre naționale și trecerea în perspectivă la convertibilitatea leului se bazează pe o științifică motivare economică, întrucît crearea premiselor convertibilității este sinonimă cu înfăptuirea unui întreg ansamblu de măsuri privind dezvoltarea economică în condiții de înaltă eficiență și de echilibru general. Realizînd convertibilitatea leului, vom putea derula mai operativ schimburile noastre economice cu străinătatea, vom putea comensura mai direct capacitatea economiei noastre și eficiența în raport cu situația din alte țări, luînd noi măsuri pentru sporirea eficienței activității noastre economice.

Trecerea la convertibilitatea leului nu reprezintă, însă, o simplă măsură de ordin monetar; ca atare, ea nu presupune numai realizarea unor condiții monetar-financiare. Convertibilitatea presupune în primul rînd asigurarea unei producții de mărfuri care să satisfacă cerințele cōsumului intern și ale exportului, ca volum, structură și parametrii tehnico-economici. Calitatea produselor trebuie să se situeze la un asemenea nivel, încît acestea să se prezinte pe piețele externe cel puțin la înălțimea produselor similare aduse pe piață de alte țări. În același timp, trebuie să se reducă cheltuielile de producție în scopul realizării competitivității externe a mărfurilor, în sensul apropierii nivelurilor costurilor interne de producție de nivelul celor înregistrate în țările avansate din punct de vedere economic.

La acestea se adaugă și condiții de ordin monetar-financiar, cum ar fi: întărirea puterii de cumpărare a leului în raport cu alte monede, implicit și perfecționarea cursurilor valutare, accelerarea vitezei de rotație a masei monetare, asigurarea și menținerea în timp a echilibrului balanței de plăți externe și a unei rezerve valutare corespunzătoare etc. Totodată, este necesară luarea unor măsuri organizatorice, efectuarea de studii și cercetări temeinice în acest domeniu, perfecționarea succesivă a metodelor, a instrumentelor de măsurare a puterii de cumpărare a leului în raport cu cea a altor monede.

Analizînd condițiile ce se cer pentru trecerea la convertibilitatea leului, iese în evidență faptul că ele constituie, fiecare în parte, obiective, sarcini de bază înscrise în Programul partidului și în Directivele celui de al XI-lea Congres, a căror înfăptuire va conduce și la apropierea României de țările dezvoltate din punct de vedere economic. Aceste condiții nu se pot realiza imediat, ci ele se edifică zi de zi, lună de lună, an de an, prin acumularea succesivă a realizărilor obținute de oamenii muncii sub conducerea partidului.

Rezultatele înregistrate în anii care au trecut, îndeosebi în anul 1974, sarcinile stabilite pe 1975, pe perioada 1976—1980 și în continuare ne îndreptătesc să considerăm că premisele trecerii la convertibilitatea monedei noastre naționale vor fi îndeplinite. Este semnificativ faptul că în cincinalul pe care îl parcurgem vom înregistra un ritm mediu anual de creștere a venitului național care se situează printre cele mai înalte pe plan mondial și care, pentru prima oară, devansează ritmul de creștere a produsului social. Se prevede ca acest fenomen cu implicații profund pozitive să se mențină și în cincinalul 1976—1980.

Dezvoltarea noastră economică s-a realizat și se va realiza

în continuare în condițiile creșterii eficienței economice, sporirii volumului producției și venitului net obținut cu o unitate valorică de fonduri investite, ridicării ratei rentabilității. Din analiza pe bază de bilanț a rezultatelor economice-financiare la nivel macroeconomic reiese că, în perioada 1971—1974, ritmul de creștere a efectelor economice a fost superior celui de creștere a efortului pentru obținerea lor, astfel:

	ritm mediu anual de creștere 1971—1974
	%
Efecte :	
— venit național	11,6
— venit net al statului (în condiții comparabile)	12,9
Efort :	
— fonduri fixe ale statului (media anuală)	10,8
— fonduri de retribuire	8,0

Pe baza rezultatelor obținute în activitatea productivă, a măsurilor luate pentru mai buna gospodărire a fondurilor materiale și bănești a fost asigurat permanent echilibrul financiar și monetar. S-a realizat o circulație bănească sănătoasă. S-a asigurat stabilitatea de ansamblu a prețurilor. Resursele financiare mereu sporite ale statului — în anul 1975 ele sînt de peste 1,8 ori mai mari decît în 1970 — au asigurat și vor asigura în continuare satisfacerea nevoilor economice și sociale, potrivit prevederilor planului național unic.

Realizarea sarcinilor prevăzute pe anul 1975, a înaltelor ritmuri de creștere economică stabilite pentru perioada 1976—1980, impune mobilizarea integrală a potențialului material, financiar și uman al națiunii, urmărirea perseverentă a folosirii judicioase, raționale a tuturor mijloacelor materiale și bănești, asigurarea unei ordini și discipline riguroase, realizînd — ca expresie sintetică a eforturilor depuse — o eficiență înaltă a activității economico-sociale, în toate domeniile : producție, investiții, cercetare-proiectare, comerț exterior etc., în toate unitățile.

Atenție sporită stimulării factorilor ce determină creșterea rentabilității

CRISTALIZÎND toate laturile cantitative și calitative ale activității, oglindind toate realizările pozitive, dar și neajunsurile ce intervin, venitul net, iar în cadrul său, **beneficiul — ca cel mai dinamic element al venitului net — constituie un criteriu foarte sintetic de apreciere a eficienței activității unităților economice**, a ramurilor economiei naționale. Fără îndoială că volumul absolut al beneficiului nu reprezintă în sine un astfel de criteriu. Beneficiul trebuie comparat cu efortul făcut pentru obținerea lui, deci trebuie raportat la volumul fondurilor de producție folosite de întreprinderea sau ramura respectivă.

Factorii care influențează variația beneficiului sînt binecunoscuți : factorul cantitativ, respectiv volumul și structura fizică a producției, și factorul calitativ — costurile cu care se realizează această producție. Urmărind realizarea riguroasă a planurilor de producție, trebuie, deci, să ne preocupe în măsură mult sporită **nivelul cheltuielilor de producție, asupra căruia să se concentreze întreaga noastră atenție.**

În această privință, am realizat progrese în anul 1974, cînd în industria republicană cheltuielile totale la 1 000 lei producție-marfă s-au redus cu 12 lei față de anul precedent. Totuși analizele pe bază de bilanț ce au avut loc, începînd cu fiecare întreprindere și terminînd cu analiza efectuată de Consiliul de Miniștri pe fiecare minister în parte și pe ansamblul economiei naționale au scos în evidență existența unor neajunsuri : menținerea unor produse sau tehnologii învechite care reclamă consumuri mari de materiale, nerealizarea parametrilor proiectați (producția, nivelul cheltuielilor materiale, productivitatea muncii etc.) la unele obiective, depășirea unor norme de consum, înregistrarea unui volum mare de rebuturi și cheltuieli neproductive etc.

Aceasta a făcut ca, pe ansamblul industriei, dar mai cu seamă în industria chimică, metalurgică și extractivă, costurile să depășească nivelul planificat, îndeosebi în ceea ce privește cheltuielile materiale. Depășirea acestora nu înseamnă numai o simplă cheltuială bănească, ci un consum material efectiv, care ar fi putut fi folosit pentru obținerea unei producții suplimentare.

Cîtă importanță prezintă micșorarea cheltuielilor materiale rezultă și din faptul că reducerea cu un procent a ponderii acestor cheltuieli în produsul social, pe ansamblul economiei, echivalează cu o creștere a venitului național de 8 miliarde lei în anul 1975 și de 13 miliarde lei în anul 1980.

Este deci o datorie patriotică a tuturor factorilor de răspundere din întreprinderi, centrale, ministere economice, **să acționeze ferm pentru reducerea cheltuielilor de producție, îndeosebi a celor materiale**, să aducă la îndeplinire, în mod riguros programele stabilite, potrivit indicațiilor conducerii de partid, și

măsurilor adoptate de Marea Adunare Națională și de Consiliul de Miniștri pentru raționalizarea consumului de materii prime, combustibil, energie, să asigure respectarea riguroasă a normelor de consum stabilite, aplicarea programelor privind asimilarea produselor noi, îmbunătățirea tehnologiilor de fabricație, extinderea folosirii inlocuitorilor, instaurarea unui regim strict de economii, evitarea oricăror forme de risipă.

Disponem, într-adevăr, de resurse materiale și financiare din ce în ce mai mari. Totuși, ele sînt limitate, pe cînd cerințele și nevoile sînt practic nelimitate. Se impune deci o selectare riguroasă a acestor cerințe, limitarea lor la strictul necesar. **„Să nu uităm nici un moment — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul la cel de-al XI-lea Congres al partidului — că nici o societate, nici un popor nu poate consuma mai mult decît produce“.**

La gospodărirea cît mai rațională a tuturor mijloacelor materiale de care dispunem ne obligă și fenomenele cu care sîntem confrunțați pe plan internațional : inflație, creștere continuă a prețurilor, îndeosebi la combustibil și materii prime, ceea ce impune restringerea la minim a consumurilor, pentru a reduce în felul acesta importurile și a valorifica superior resursele proprii.

În afară de cheltuielile materiale, costurile de producție sînt puternic influențate de cheltuielile cu munca vie, **de nivelul productivității muncii** care, potrivit prevederilor Programului partidului și ale Directivelor, trebuie să marcheze o creștere simțitoare în toate ramurile și subramurile economiei.

Indicele de corelare dintre creșterea productivității muncii și creșterea înzestrării cu fonduri fixe pe un lucrător din industria republicană

	Creștere 1974 față de 1970	Ritm mediu anual de creștere 1971—1974
	%	%
Productivitatea muncii pe un lucrător	132,4	7,3
Înzestrarea cu fonduri fixe pe un lucrător	130,0	6,8
Indice de corelare	1,07	

Și în această privință s-au înregistrat o serie de rezultate bune, oglindite și în faptul că în anii 1971—1974 productivitatea muncii în industria republicană a avut un ritm mediu anual de creștere superior celui al înzestrării cu fonduri fixe pe un lucrător. Totuși, datorită nerealizării în termen a volumului de producție proiectat pentru unele capacități noi, neajunsurilor existente la unele unități privind aprovizionarea tehnico-materială, utilizarea mașinilor și utilajelor, precum și a timpului de muncă, organizarea producției și a muncii, calificarea unor lucrători etc., nivelul planificat al productivității muncii nu a fost atins la o serie de întreprinderi.

Pentru realizarea în 1975 și în continuare a sarcinilor privind creșterea productivității muncii în toate domeniile, este necesar să se ia măsuri în vederea ridicării în continuare a ponderii forței de muncă în sectoarele direct productive, introducerii pe scară largă a tehnologiilor moderne de producție, perfecționării organizării producției și a muncii, extinderii formelor de retribuire în acord global, întăririi continue a disciplinei în muncă.

Cu prilejul reasezării prețurilor de producție și de livrare, s-a făcut o analiză adîncită a costurilor la fiecare produs și s-au stabilit măsuri pentru reducerea continuă a cheltuielilor materiale și a celorlalte costuri, pentru asigurarea încadrării în nivelul planificat al cheltuielilor de producție. Trebuie să acționăm cu toții, în mod hotărît, ca aceste măsuri să fie aplicate riguros în fiecare ramură, centrală, întreprindere.

Randament înalt al fondului național de dezvoltare

TÎNÎND SEAMA de legitățile dezvoltării economice, de cerințele concrete ale economiei românești, partidul a urmărit în mod consecvent repartitia judicioasă a venitului național pentru fondul de consum și pentru fondul național de dezvoltare economică și socială, astfel încît să se asigure **creșterea concomitentă a celor doi parametri esențiali care caracterizează gradul de dezvoltare a unei țări : nivelul de trai al populației și potențialul productiv al economiei naționale.** Această orientare politică fundamentală se reflectă și în planul de dezvoltare pentru cincinalul următor, în care se va aloca pentru fondul de dezvoltare 33—34 la sută din venitul național.

Se cunoaște faptul că **cea mai mare parte a fondului național de dezvoltare va fi folosită pentru realizarea de investiții**, care în cincinalul următor se vor ridica la aproape 1 000 miliarde lei. Volumul important al fondurilor destinate dezvoltării, cu deosebire înfăptuirii programului de investiții, sporește răspunderea titularilor și beneficiarilor, proiectanților, constructorilor, furnizorilor de utilaje, organelor financiar-bancare.

În procesul de planificare și avizare se cere manifestarea

unei griji deosebite pentru dimensionarea cât mai rațională a cheltuielilor destinate fiecărui obiectiv de investiții, pentru obținerea unor rezultate economice și financiar-valutare cât mai ridicate la fiecare leu investit.

În vederea realizării la timp a obiectivelor de investiții, precum și a producției și rentabilității proiectate, este necesară pregătirea temeinică și la timp a documentațiilor, organizarea exemplară a lucrărilor de construcții-montaj și a probelor tehnologice, asigurarea utilajelor și a cadrelor necesare. Se vor evita astfel imobilizările de fonduri în investiții neterminate, precum și nerealizarea la termen a parametrilor proiectați la unele capacități noi din industrie, agricultură și alte ramuri, care afectează eficiența fondului de dezvoltare, întârzie realizarea producției și a acumulărilor bănești scontate a se obține de la noile obiective.

O economie în plină dezvoltare are nevoie în mod obiectiv de o creștere a stocurilor materiale, necesare asigurării fluxului continuu al producției mereu sporite. Desigur, că această creștere a stocurilor trebuie realizată în limitele strict necesare. Nu se poate, însă, trece cu vederea că, la unele întreprinderi, **sume importante sînt imobilizate în stocuri de valori materiale peste necesar**, mai cu seamă stocuri supranormative de produse finite și mărfuri, localizate îndeosebi la unități din industria construcțiilor de mașini, industria chimică, industria ușoară, industria materialelor de construcții și altele. Pe lângă faptul că asemenea imobilizări scot din circuitul economic anumite valori materiale, ele sînt totodată generatoare de credite restante ce dau la rîndul lor naștere la dobînzii majorate care încarcă prețul de cost.

Să acționăm, deci, într-o mai mare măsură, pentru dimensionarea stocurilor materiale la strictul necesar, pentru aprovizionarea ritmică și în cadrul normelor de stoc, în fiecare întreprindere, pentru asigurarea desfacerii la intern și la export, pentru respectarea disciplinei de plan, contractuale și financiare. Numai în acest fel vom putea îndeplini sarcina trasată de conducere cu privire la accelerarea vitezei de rotație a fondurilor, ceea ce în fapt înseamnă sporirea eficienței acestora; pentru a înțelege mai bine acest lucru, se poate arăta că accelerarea cu o zi a vitezei de rotație a mijloacelor circulante în industria de stat echivalează în anul 1975 cu o eliberare de fonduri de aproape 1,4 miliarde lei.

Cetățenii țării știu și simt în viața lor de zi cu zi că **statul alocă**, în afară de resursele pentru fondul național de dezvoltare, **sume deosebit de importante pentru fondul de consum**. Numai fondul de retribuire al lucrătorilor din unitățile socialiste pe anul în curs este planificat la peste 154 miliarde lei, retribuiția medie lunară urmînd să ajungă la 1 870 lei, drept consecință a încheierii acțiunii de majorare generală a retribuițiilor.

Pentru ca efortul făcut de stat privind alocarea unor asemenea sume importante în vederea creșterii veniturilor oamenilor muncii să se fundamenteze în toate cazurile pe rezultate economico-financiare corespunzătoare, este necesar ca în fiecare unitate să se ia măsuri care să asigure folosirea judicioasă a fondurilor de retribuire, o corelație corespunzătoare între creșterea producției și a acestor fonduri, între creșterea productivității muncii și cea a retribuiției medii.

Sume deosebit de importante sînt alocate **fondului de consum social**, în special acțiunilor social-culturale. Numai din bugetul de stat se vor cheltui pentru acestea în anul în curs aproape 52 miliarde lei, fonduri care în anii 1976—1980 vor crește cu circa 50 la sută față de perioada 1971—1975.

Pentru ca fondurile alocate să contribuie în întregime la creșterea sistematică a nivelului de trai material și spiritual al poporului, se impune ca toate instituțiile din acest sector (din domeniul învățămîntului, ocrotirii sănătății, culturii și artei etc.), să administreze cu cea mai mare eficiență sumele alocate, precum și dotarea materială a fiecărei unități, astfel încît orice leu cheltuit din aceste fonduri să genereze cât mai multe utilități sociale.

Imperativul creșterii eficienței relațiilor economice externe

ÎN CONDIȚIILE contemporane, **instaurarea deplină a conceptului de eficiență se pune cu deosebită acuitate în domeniul comerțului exterior, al cooperării economice internaționale**. Trebuie să ne preocupăm intens de înfăptuirea politicii partidului de extindere continuă a relațiilor noastre economice și de cooperare în producție cu țările socialiste, cu țările în curs de

dezvoltare și cu țările dezvoltate. Această extindere trebuie să fie asociată cu preocuparea primordială privind asigurarea creșterii rentabilității comerțului exterior, valorificarea superioară a resurselor materiale și a muncii poporului nostru, realizarea importurilor la prețuri corespunzătoare. Aceasta se impune cu atît mai mult, cu cît participarea noastră la circuitul economic mondial se desfășoară în perioada actuală în condițiile crizei economice și monetare occidentale.

Este necesar să veghem permanent și cu deosebită atenție ca perturbațiile economice externe să nu influențeze negativ economia românească, cu alte cuvinte ca relațiile noastre economice cu străinătatea să se deruleze în condiții de eficiență. De aceea, pentru fiecare tranzacție, pentru fiecare operațiune, trebuie stabiliți indicatorii de eficiență, trebuie calculat, în prețurile externe curente, beneficiul în valută la fiecare produs destinat exportului.

Totodată, este necesară sporirea grijii, la încheierea contractelor, pentru stabilirea judicioasă a monedei în care se încheie contractul, includerea de clauze care să asigure încasarea la timp a prețului mărfurilor — inclusiv al celor vîndute pe credit — și care să contracareze influențele negative determinate de modificarea prețurilor și a cursurilor valutare, de deprecierea unor monede. Odată încheiate contractele, ele trebuie respectate cu strictețe, întrucît nerespectarea lor determină imobilizări de fonduri, plăți nejustificate în lei și valută, care în ultima instanță afectează balanța de plăți externe.

O cerință obiectivă de ordin economic o constituie și **obținerea unei eficiențe superioare în acțiunile de cooperare, inclusiv în activitatea societăților mixte**, care trebuie să contribuie mai substanțial la echilibrarea balanței de plăți externe și la acoperirea nevoilor de materii prime ale economiei, să asigure un randament sporit al fondurilor investite de țara noastră. Trebuie depuse toate eforturile pentru ca societățile mixte cu profil comercial să aducă o contribuție mai mare la valorificarea mărfurilor noastre de export, să realizeze o rentabilitate corespunzătoare. În cazul societăților mixte de producție care, în majoritate, se găsesc în faza de investiții, este necesară intensificarea lucrărilor, în vederea evitării imobilizării fondurilor investite.

Trebuie să facem totul pentru ca **bunul renume pe care l-am dobîndit pe plan internațional să-l consolidăm și să-l amplificăm**. În această privință, o contribuție decisivă este adusă prin activitatea neobosită, desfășurată cu înaltă competență, cu abnegație și dăruire de sine de secretarul general al partidului, prin prestigiul deosebit de care președintele României se bucură pe plan internațional și care a fost încă o dată confirmat în mod strălucit, cu prilejul recentelor vizite în Japonia, Filipine, Pakistan, Iordania și Tunisia. Faptul că poporul român nu a avut niciodată atîția prieteni ca astăzi, este meritul de neprețuit al tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Creșterea răspunderilor sistemului financiar-bancar

FAȚĂ DE CERINȚELE dezvoltării multilaterale a economiei naționale, a întregii țări, sarcini deosebite, răspunderi mult sporite revin în mod obiectiv sistemului financiar-bancar, întregului aparat începînd de la Ministerul Finanțelor și centralele băncilor, de la organele financiare ale ministerelor și comitetelor executive ale consiliilor populare și pînă la compartimentele financiare din centrale, întreprinderi și instituții.

Sarcina primordială a aparatului financiar-bancar este de a acționa cu toate mijloacele de care dispune pentru a **asigura realizarea unei eficiențe înalte** în absolut toate domeniile de activitate, începînd cu activitatea de cercetare-proiectare și de investiții, trecînd apoi la cea de producție și desfacere, atît la intern cît și la export, și terminînd cu toate acțiunile finanțate de la bugetul statului: acțiunile social-culturale, activitatea administrației de stat etc.

În vederea asigurării unei înalte rentabilități a activităților productive, organele financiar-bancare trebuie să fie permanent preocupate de reducerea costurilor de producție, prin folosirea judicioasă a capacităților, restringerea consumurilor materiale, sporirea productivității muncii, înlăturarea oricăror cheltuieli neproductive care grevează producția. O atenție deosebită va trebui acordată asigurării desfacerii producției, neadmițîndu-se fabricarea unor produse care nu au desfacerea asigurată pe bază de contracte la intern sau la export.

În procesul elaborării planurilor financiare, precum și în cursul executării acestora, aparatul financiar-bancar, împreună cu conducerea întreprinderilor și centralelor, cu specialiștii

**ECONOMIE
NATIONALA**

PRODUCTIVITATEA MUNCII ÎN PROCESUL CREȘTERII ECONOMICE

STRATEGIA dezvoltării noastre economice conferă problemelor creșterii eficienței un loc de prim ordin. Opțiune perfect explicabilă dacă ținem seama de faptul că important este nu numai cât se produce, dar și cum se produce, cu ce cheltuieli de muncă vie și materializată se realizează o anumită producție. În etapa actuală a edificării societății socialiste multilateral dezvoltate, când participarea economiei românești la schimbul de valori materiale pe plan mondial cunoaște o extindere considerabilă, creșterile cantitative sînt și trebuie să fie însoțite, mai mult decît oricînd în trecut, de accentuarea laturilor calitative, a proceselor intensive; eficiența economică se impune tot mai mult ca un criteriu esențial în aprecierea modului de desfășurare a activității de producție, determinant în adoptarea opțiunilor și a deciziilor privitoare la dezvoltarea economiei.

În cadrul acestor preocupări pentru realizarea dezvoltării noastre economice în condiții de eficiență sporită, o însemnătate deosebită prezintă ridicarea susținută a productivității muncii în fiecare ramură, în fiecare întreprindere.

Este cît se poate de evident că creșterea productivității muncii exercită o influență complexă și marcantă asupra unor laturi vitale ale vieții economico-sociale; este suficient să menționăm, între altele, contribuția hotărîtoare a sporirii productivității muncii asupra creșterii producției și a venitului național, asupra micșorării cheltuielilor de producție pe unitatea de produs, asupra îmbunătățirii continue a bunăstării celor ce muncesc. „Cu cît este mai mare productivitatea muncii, spunea torarășul Nicolae Ceaușescu, cu cît bogățiile naționale sînt valorificate la un nivel mai înalt, cu atît se creează posibilități mai mari pentru îmbunătățirea condițiilor de viață ale întregii populații, concomitent cu înfăptuirea în ritm rapid a reproducției largite“¹.

Dacă ne-am referi, de pildă, numai la contribuția productivității muncii la sporirea volumului producției, constatăm că creșterea cu 10% a productivității muncii echivalează cu un spor al producției industriale de:

- CIRCA 200 MILIOANE LEI ÎN 1950
- 650 MILIOANE ÎN 1959
- 1,5 MILIARDE ÎN 1965

- 2,9 MILIARDE ÎN 1970
- PESTE 5 MILIARDE ÎN 1975
- 10 MILIARDE ÎN 1980.

Ar mai trebui aici adăugat faptul că, potrivit unor calcule, în marea majoritate a județelor țării creșterea productivității muncii reprezintă factorul cel mai important în realizarea cincinalului înainte de termen. O astfel de evoluție se încadrează în concepția partidului nostru potrivit căreia sporirea producției, creșterea în general a economiei, trebuie să se realizeze nu prin eforturi fizice, nu printr-o intensificare a muncii, ci mai ales printr-o investiție de inteligență, prin valorificarea competenței tuturor cadrelor din economie, prin afirmarea inițiativei creatoare a oamenilor muncii.

Pornind tocmai de la astfel de considerente documentele partidului nostru subliniază că sporirea în ritm înalt a productivității muncii constituie unul dintre obiectivele și sarcinile principale ale dezvoltării economiei naționale în perioada actuală, cît și în perspectivă.

Ținînd seama de toate aceste aspecte REVISTA ECONOMICĂ a întreprins o analiză într-un număr de 30 întreprinderi reprezentative din toate ramurile industriei, urmărind să realizeze printr-un studiu amplu o imagine sintetică asupra problematicii complexe a productivității muncii, o analiză structurală a factorilor cu influență preponderentă în acest proces, corelațiile ce s-au stabilit în dinamică între productivitatea muncii și alți indicatori, rezervele existente și modul concret în care pot fi ele mobilizate pentru o sporire și mai rapidă a productivității muncii.

În acest număr:

- **DINAMICA PRODUCTIVITĂȚII MUNCII**
- **CONTRIBUȚIA LA SPORIREA PRODUCȚIEI INDUSTRIALE**
- **IMPLICAȚII ÎN DINAMICA UNOR CORELAȚII:**
 1. Fonduri fixe — producție globală
 2. Fonduri fixe — număr de lucrători
 3. Productivitate — fonduri fixe

Evoluții la nivelul industriei...

UN PRIM PLAN îl constituie evoluția fenomenului analizat la nivelul ramurii industriale.

Investigația noastră a evidențiat faptul că în primii patru ani ai cincinalului productivitatea muncii pe un lucrător în industria

republicană a crescut în medie cu circa 7,30% anual (tabelul nr. 1); cele mai importante creșteri au fost obținute în 1973 (9,10%), pentru anul 1975 fiind prevăzut un spor și mai mare — 10,30%. Este de observat în același timp o intensificare a ritmului de creștere a productivității muncii, în fiecare an — cu excepția anului 1974 — realizîndu-se un spor superior anului anterior. La sfîrșitul anului 1974 nivelul productivității muncii în industria republicană pe un lucrător era cu 32% mai mare față de 1970.

În comparație cu acestea, în perioada respectivă, dinamica numărului mediu scriptic al personalului din industria republicană a fost mai lentă, în medie de 5,7%, nivelul anului 1974 depășind cu 25% pe cel din 1970.

Cel mai înalt ritm de creștere în anii la care ne referim l-a înregistrat producția industrială — 13,30% medie anuală — reprezentînd un spor de 64% în 1974 față de 1970, ca expresie a continuării dezvoltării intense a acestei ramuri, a economiei naționale în general, a valorificării rezervei interne existente în întreprindere.

Cît privește sporul producției realizat pe seama creșterii productivității muncii, evoluția acestuia a marcat de asemenea o creștere continuă în primii trei ani ai cincinalului: de la 54,50% în 1971 la 62,40% în 1972 și 63,20% în 1973; această dinamică

este întreruptă în 1974, singurul an din acest cincinal cînd pe seama productivității muncii se realizează aproape jumătate din sporul producției industriale (situația a fost determinată în bună măsură de neîndeplinirea planului la Ministerul Industriei Chimice, în cadrul căruia se realizează o productivitate a muncii de aproape două ori mai mare decît media pe industrie). Potrivit prevederilor planului, în 1975 contribuția productivității muncii la creșterea producției se va situa la un nivel de aproape 62%, ilustrînd aportul sporit al factorilor intensivi la creșterea economică a țării noastre.

Rezultatele, în general pozitive, nu reflectă totuși pe deplin posibilitățile oferite de actuala dotare a industriei noastre, de marele număr de întreprinderi noi, înzestrate cu mașini, utilaje și instalații de înalt randament, la nivelul celor mai bune realizări de pe plan mondial, și nici de creșterea gradului de calificare a forței de muncă — a cadrelor muncitorești, tehnice și ingineresti, a cadrelor economice.

Deși crește în ritm înalt, productivitatea muncii în țara noastră — ca nivel — se situează în urma unor țări dezvoltate din punct de vedere economic. Faptul este

¹ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste, vol. 2, București, Editura politică, 1968, p. 535—536.

Tabelul nr. 1

Dinamica unor indicatori ai dezvoltării industriei

Indicatori	1971	1972	1973	1974	1975
Producția globală industrială (1970=100)	112	125	143	164	188
Fondurile fixe (1970=100)	113	125	140	162	186
Productivitatea muncii în industria republicană pe un lucrător (1970=100)	106	113	123	132	146
Dinamica numărului de personal în industria republicană (1970=100)	105,1	109,7	115,8	125,0	133,5
Sporul producției realizat pe seama creșterii productivității muncii în industria republicană	54,5	62,4	63,2	48,4	61,5

- O ANALAZĂ a evoluției unor indicatori caracteristici în perioada 1971—1975
- O ANCHETĂ DE OPINIE în rindul a peste 50 de specialiști cu privire la strategia creșterii productivității muncii
- EFORT-EFECT prin prisma unor corelații semnificative
- O INVITAȚIE adresată specialiștilor, tuturor cititorilor noștri de a-și exprima opiniile în legătură cu problemele semnalate.

binecunoscut și nu vom insista aici asupra lui. Ceea ce vrem să subliniem acum este că pentru micșorarea decalajelor care ne despart de țările respective, sarcină deosebit de importantă pusă în fața economiei naționale de partid, este absolut necesar să fie mobilizate însemnatele rezerve care există practic în toate unitățile productive. Punerea lor deplină în valoare este de natură să contribuie la accelerarea ritmului de creștere a productivității muncii, la sporirea contribuției acesteia în realizarea sporului producției industriale.

...și al întreprinderilor analizate

DE LA ÎNCEPUT trebuie să precizăm că principalele tendințe care s-au manifestat la nivelul ramurii — ritmul înalt al creșterii volumului producției industriale și al productivității muncii, evoluția mai lentă a numărului de personal, realizarea — în general — în cea mai mare parte a sporului producției pe seama productivității muncii, precum și o serie de corelații, cum ar fi cea dintre dinamica producției și dinamica fondurilor fixe — le regăsim ca tendință și la nivelul întreprinderilor analizate, cu o serie de diferențe explicabile atunci cînd analiza este localizată la o întreprindere sau alta.

Din analiza evoluției unor indicatori determinanți pentru nivelul productivității muncii în întreprinderile analizate (tabelul nr. 2) poate fi conturată o caracterizare sintetică, dar în același timp complexă a fenomenului analizat, prin prisma mai multor indicatori și a unor corelații stabilite între aceștia, prin proporțiile creșterilor realizate în fiecare an. Chiar și la o analiză sumară observațiile pe care datele respective ni le înlesnesc sînt multiple. De aceea în cele ce urmează ne propunem să le scoatem în evidență pe cele mai semnificative, completînd, firește, informația cu elemente pe care ni le furnizează situațiile concrete din întreprinderi.

1 Aspectul care se impune a fi relevat, de la bun început, este acela că **dinamica accelerată a producției la întreprinderile analizate** (spor de peste 70% în 1974 față de 1970) **s-a obținut paralel cu creșterea într-o proporție însemnată a productivității muncii** — cu aproape 44% în primii patru ani ai cincinalului. O serie de întreprinderi au înregistrat însă creșteri mult mai mari ale volumului producției și ale productivității muncii. De pildă, în comparație cu mediile realizate la nivelul eșantionului, volumul producției în 1974 față de 1970 a crescut la întreprinderea de aparate de măsură electro-

prinderea de aparate de măsură electronice și industriale de 2,7 ori, la Întreprinderea de confecții Focșani de 2,1 ori, la Întreprinderea „Balanța” Sibiu de 2,1 ori, la Întreprinderea de cinescoape București de 1,8 ori, la Întreprinderea de ciorapi „Apollo” București de 1,9 ori etc., iar nivelul productivității muncii cu 68%, la Întreprinderea textilă „Suveica” București, cu 62% la Întreprinderea mecanică Sibiu, cu 57% la Întreprinderea de aparate de măsură electronice și industriale București, cu 73% la Întreprinderea de reparații auto București etc.

2 Pe ansamblu, an de an mai mult de jumătate din sporul producției industriale a fost realizat pe seama creșterii productivității muncii, în timp ce la unele întreprinderi contribuția acesteia a fost substanțial peste medie: Întreprinderea de mecanică fină Sinaia — 73%, „Tehnometal”-Timișoara — 74%, Întreprinderea de medicamente și coloranți „Sintofarm” București — 78%, Întreprinderea de postav Azuga — 90%, Întreprinderea „Mătasea populară” București — 78% etc. Localizarea analizei la nivelul întreprinderilor ne arată că în majoritatea acestora devansarea îndeplinirii cincinalului se bazează în principal pe creșterea productivității muncii.

Este cît se poate de limpede ce a însemnat pentru întreprinderile respective, pentru economia națională în ansamblul său faptul că factorul preponderent al sporirii producției îl constituie creșterea productivității muncii, ce cantitate însemnată de forță de muncă a fost economisită și îndreptată spre activitățile unde aceasta este intens solicitată. Cum la fel de limpede apare și cerința ca în toate întreprinderile și centralele industriale preocupările pentru sporirea productivității muncii, pentru reducerea consumului de muncă pe unitate de produs să fie intensificate. Nu trebuie pierdut nici un moment din vedere faptul că, în ultimă instanță, creșterea productivității muncii constituie măsura cea mai expresivă și cuprinzătoare a eficienței cu care este cheltuită munca socială.

3 Planul productivității muncii la întreprinderile analizate a fost îndeplinit și depășit, la nivelul anului 1974 gradul de realizare a acestuia fiind de 105%. Această medie, utilă desigur, dacă vrem să urmărim evoluția fenomenului la nivelul eșantionului, ascunde totuși diferențele destul de mari care există între întreprinderi din acest punct de vedere, faptul că în timp ce unele întreprinderi au realizat depășiri mari ale planului, altele înregistrează nerealizări.

Pentru oglindirea mai fidelă a acestei situații să apelăm din nou la date. Din tabelul nr. 3 rezultă că aproximativ douătreimi din numărul întreprinderilor analizate și-au depășit sarcinile de plan. Cea mai mare parte a acestora — 64% din total — se situează în grupa 100,0—104,9%, în timp ce 10% din întreprinderi au realizat depășiri de peste 50%.

În schimb o serie de întreprinderi nu și-au realizat planul, din diferite motive (neintrarea în funcțiune a unor capacități, defecțiuni în funcționarea utilajelor, lipsuri în aprovizionarea tehnico-materială, deficiențe în acordarea asistenței tehnice, nerealizarea normelor de muncă, nerealizarea unor obiective din planul de măsurire tehnico-organizatorice etc.), asupra cărora vom reveni. Printre cele cu însemnate rămîniri în urmă în 1974 se numără: Întreprinderea „Înfrățirea” Oradea (87,4%), Întreprinderea de autoturisme Pitești (94,3%), „1 Mai” Ploiești (95,1%), Întreprinderea de confecții Focșani (95,7%).

Aceste rezultate, sub posibilitățile unităților respective, au exercitat o influență negativă asupra dinamicii productivității muncii la nivelul unor ministere. Dacă toate aceste întreprinderi, dacă în general toate întreprinderile din industrie ar fi realizat productivitatea muncii la nivelul planificat, sporul acesteia la nivelul economiei naționale ar fi fost mult mai mare și implicit ritmul de creștere al producției ar fi fost superior.

4 Dacă urmărim dinamica numărului mediu scriptic de lucrători rezultă că indicatorul respectiv atinge valoarea de 124,2% în 1974 față de 1970, dinamică ce ecrespunde practic celei înregistrate la nivelul ramurii. Cum producția globală în aceeași perioadă a crescut cu peste 70% (indicele de devansare a creșterii numărului mediu scriptic de către creșterea productivității muncii fiind de 2,8%), se poate trage concluzia, în bună măsură întemeiată, că sporul de forță de muncă a fost solicitat de creșterea mai rapidă a producției (planul a fost depășit atît la producție cît și la număr de lucrători). Dacă o astfel de concluzie este valabilă în general, în unele cazuri ea este infirmată dacă luăm în calcul și productivitatea muncii.

Situația existentă într-o serie de întreprinderi ne arată că sporul producției a fost realizat uneori în principal pe seama creșterii numărului de lucrători, contribuția productivității muncii fiind redusă. Concludent din acest punct de vedere se prezintă lucrurile la întreprinderea „Înfrățirea”-Oradea, la care în 1974 numai 27% din sporul producției s-a obținut pe seama productivității muncii (în condițiile în care planul la acest din urmă indicator nu s-a realizat); aici s-a înregistrat însă o creștere foarte mare a numărului de personal (cu 64,6% față de 1970), numărul mediu scriptic planificat în 1974 fiind depășit cu 15,7%. Situația a fost oarecum asemănătoare și la Întreprinderea de autocamioane Brașov, unde sporul producției s-a obținut doar în proporție de 38% pe seama productivității muncii; reținem și aici faptul că planul productivității muncii nu a fost realizat, în schimb numărul mediu scriptic planificat a fost depășit. Este de menționat că în anumite cazuri numărul mediu scriptic al personalului a depășit prevederile între altele și pentru că întreprinderile au menținut un efectiv de muncitori mai mare pentru recuperarea unor rezstanțe sau pentru obținerea unor sporuri suplimentare de producție în primul rînd pe

Tabelul nr.2

Evoluția unor indicatori determinanți pentru nivelul productivității muncii în actualul cincinal (în întreprinderile care au format eșantionul sacheții)

Indicatori	1970—1974				
	1970	1971	1972	1973	1974
Productivitatea muncii planificată (în dinamică)	100,0	112,7	102,4	135,2	143,6
Proporția îndeplinirii planului productivității muncii	-	101,4	102,2	104,3	105,0
Producția globală (în dinamică)	100,0	115,1	128,9	151,2	170,5
Numărul mediu scriptic de lucrători (în dinamică)	100,0	105,9	111,0	120,5	124,2
Numărul mediu scriptic de lucrători (realizat față de plan)	-	101,3	98,5	104,1	104,6
Sporul producției pe seama creșterii productivității muncii	-	50,9	57,2	55,1	58,0
Valoarea fondurilor fixe (în dinamică)	100,0	111,1	121,2	131,0	152,3
Producția globală la 100 lei fonduri fixe (în dinamică)	100,0	105,6	106,3	115,4	111,9
Producția globală la 100 lei fonduri fixe (realizări față de prevederi)	-	96,9	103,8	101,8	101,4

seama unui număr mai mare de muncitori și nu pe seama creșterii productivității muncii.

Bineînțeles, există o serie de situații determinate, de pildă, de o suplimentare a planului, când numărul mediu scriptic al lucrătorilor trebuie să crească peste cel planificat. Practica planificării noastre nu exclude nicidecum o asemenea posibilitate. **Dar pentru ca o astfel de situație să poată fi apreciată în mod pozitiv este absolut necesar ca ea să se concretizeze în mod efectiv într-o sporire proporțională a producției, în condițiile în care productivitatea muncii cel puțin se menține la nivelul prevăzut.**

Semnificația unor corelații

INTRODUCEREA în analiză și a altor date din tabelul nr. 2 sau care pot fi calculate pe baza acestora este de natură să permită o apreciere mai riguroasă, prin prisma mai multor indicatori, a eficienței activității întreprinderilor, în strinsă corelație cu evoluția productivității muncii. Ne vom opri mai pe larg asupra :

- raportului dintre valoarea producției globale și valoarea fondurilor fixe, indicator concludent pentru aprecierea eficienței fondurilor fixe ;

- raportului dintre valoarea fondurilor fixe și numărul mediu scriptic de lucrători (dinamica înzestrării muncii cu fonduri fixe) ;

- corelației dintre creșterea productivității muncii și cea a fondurilor fixe.

Perioada pe care o analizăm — primii patru ani ai actualului cincinal — se caracterizează, între altele, prin eforturile deosebite ale economiei naționale pentru construirea unor noi unități industriale, pentru extinderea și consolidarea bazei tehnice a producției, fapt care a dus la o substanțială creștere a volumului fondurilor fixe : la cele 30 de întreprinderi analizate creșterea este de 52,3% în 1974 față de 1970. Deși înaltă, această creștere rămâne inferioară sporirii producției — 70,5% în perioada respectivă, ca expresie a măririi eficienței fondurilor fixe. Indicele de devansare a creșterii volumului fondurilor fixe de către cel al producției reprezintă 1,34. Aceasta înseamnă că, sub influența constantă a introducerii în pro-

ducție a cuceririlor științei și tehnicii, a progresului tehnic, se manifestă, pe o perioadă mai lungă, o tendință de creștere a producției industriale pe unitatea de fonduri fixe, în condițiile în care productivitatea muncii a sporit și ea mai repede decât înzestrarea muncii cu fonduri fixe. După cum arată datele din tabel în perioada la care ne referim producția globală la 100 lei fonduri fixe s-a mărit cu aproape 12%.

Corelațiile analizate prezintă desigur o anumită importanță pentru ilustrarea tendinței de creștere a eficienței fondurilor fixe, dar nu au capacitatea de a reflecta pe deplin dacă această eficiență se situează la nivelul eforturilor consacrate întăririi bazei tehnice a producției. Acestui scop îi servește mult mai bine analiza situației și prin prisma corelației dintre creșterea productivității muncii și cea a fondurilor fixe, care înseamnă de fapt corelația dintre producția globală, numărul de lucrători și fondurile fixe. Privite sub acest unghi lucrurile nu mai apar tot atât de favorabile, intrucît în perioada la care ne referim fondurile fixe au crescut ceva mai repede decât productivitatea muncii, fapt care arată ce mari rezerve au întreprinderile pentru accelerarea creșterii producției pe baza actualei dotări tehnice, printr-o mai bună utilizare a capacităților de producție existente.

Situația nu este, bineînțeles, aceeași în toate întreprinderile, numeroase fiind cele în care productivitatea muncii crește mai repede decât fondurile fixe. Iată, de pildă, cum au evoluat cei doi indicatori în câteva cazuri concrete în 1974 față de 1970 : la Întreprinderea de accesorii mecanice pentru industria textilă București productivitatea muncii crește cu 44%, fondurile fixe cu 17% ; la Întreprinderea mecanică Cimpina creșterile sînt 41%, respectiv 23%, la Întreprinderea de confecții Vaslui 52% și 3%, la întreprinderea textilă „Suveica“-București 68% și 44% etc. În multe alte întreprinderi însă, care au avut sarcini mari de dezvoltare, și au fost dotate deci cu un volum important de fonduri fixe, ritmul creșterii productivității muncii a fost inferior celui al fondurilor fixe. La întreprinderea „Balanța“ Sibiu, de pildă, la o creștere de aproape trei ori a volumului fondurilor fixe, productivitatea muncii a sporit numai de 1,5 ori, în timp ce la „Infrățirea“-Oradea volumul fondurilor fixe a crescut de 2,6 ori, iar productivitatea muncii într-o proporție cu totul neînsemnată. O situație nesatisfăcătoare din acest punct de vedere există și la alte întreprinderi, între care la cea de autoca-mioane din Brașov și de mecanică fină din Sinaia.

În toate aceste din urmă întreprinderi sînt de mare actualitate problemele folosirii mai bune a capacităților existente (la întreprinderea din Brașov indicii de utilizare a mașinilor în ultimii doi ani au fost cu 13—14% sub nivelul planificat), ale atingerii parametrilor proiectați la noile capacități, aceasta fiind una din condițiile esențiale ale sporirii producției și productivității muncii în concordanță cu creșterea potențialului lor productiv.

Desigur, problema aprecierii cu rigurozitate a calității rezultatelor pe care le obține fiecare întreprindere în acest domeniu, a măsurii în care acestea folosesc

toate posibilitățile de a realiza o înaltă productivitate, a determinării, pentru fiecare caz în parte, a unor soluții eficiente, este deosebit de complexă și pentru redarea ei corectă este nevoie de cunoașterea exactă și foarte amănunțită a situațiilor concrete din întreprinderi, de evaluarea și luarea în considerare a tuturor interdependențelor care se stabilesc în procesul dezvoltării lor. Analiza întreprinsă ne-a permis să reliefăm câteva tendințe care se manifestă cu constanță, dintre care cea mai importantă este aceea a creșterii continue, în ritm înalt a productivității muncii în întreprinderile industriale, pe fondul unor preocupări sporite pentru îmbunătățirea în general a rezultatelor calitative ale activității economice. Corelațiile care s-au stabilit între productivitatea muncii și alți indicatori sintetici demonstrează în același timp că în întreprinderi există încă importante posibilități pentru o mai deplină folosire a condițiilor create în scopul obținerii unor rezultate superioare.

Cunoașterea și generalizarea experienței bune acumulate de către numeroase întreprinderi reprezintă o necesitate pentru fiecare unitate economică. În acest sens, ancheta noastră a urmărit și realizat în continuare nu numai o identificare a rezultatelor obținute pînă în prezent, ci și o analiză complexă a cauzelor care creează încă în prezent obstacole în realizarea integrală a sarcinilor de plan la acest indicator. Au fost identificate, și localizate totodată, prin consultarea largă a unui mare număr de specialiști din întreprinderi, rezerve importante de sporire a productivității muncii, precum și direcțiile principale în care se cer orientate în viitor eforturile pentru înlăturarea lor.

*

În ansamblul dezvoltării noastre economice actuale anul 1975 reprezintă un moment cu semnificații deosebite și însemnătate primordială pentru materializarea eforturilor întregului popor consacrate îndeplinirii cincinalului înainte de termen. În atingerea acestui obiectiv, care va avea o mare importanță și pentru punerea temeliilor necesare trecerii la realizarea sarcinilor tratate în Directivele Congresului al XI-lea al P.C.R., problema îndeplinirii integrale a prevederilor privitoare la sporirea productivității muncii rămîne în continuare, în toate întreprinderile o problemă de maximă actualitate.

Stere GIOGA
Bogdan PĂDURE

Tabelul nr.3

Îndeplinirea planului productivității muncii, pe structură, la nivelul eșantionului în 1974

Realizări față de plan (%)	% din total întreprinderi analizate
85,0- 89,9	3
90,0- 94,9	10
95,0- 99,9	13
100,0-104,9	64
105,0-109,9	10

Intr-unul din numerele viitoare ale revistei, un răspuns la întrebările : CE relevă un clasament în dinamică al factorilor de creștere ? CUM a fost utilizată zestrea tehnică din dotare ? DAR factorul uman ? CÎND devine ritmicitatea producției o preocupare „neritimică“ ? CARE este eficiența programelor de sporire a productivității ? UNDE trebuie orientate cu prioritate eforturile în întreprinderi ?

MOBILA — produs care dinamizează întreaga industrie a lemnului

DIRECTIVELE CONGRESULUI AL XI-LEA AL P.C.R. prevăd ca industria lemnului să se dezvolte pînă în 1980 cu un ritm mediu anual de 6—7%. Această dezvoltare urmează să aibă loc în condițiile în care masa lemnoasă exploatată trebuie să se încadreze în cota normală de creștere anuală a pădurii; sporirea producției va trebui să aibă loc, așadar pe seama ridicării gradului de industrializare și prelucrare a masei lemnoase.

Mobila și, îndeosebi, cea în sortimente de calitate superioară asigură, așa cum dovedește practica, o valorificare ridicată a masei lemnoase, a altor materiale, cit și a manoperei, conferind fiecărui metru cub de lemn valori dintre cele mai înalte. Este unul din motivele pentru care în anii postbelici această industrie a căpătat o puternică dezvoltare în numeroase țări, ritmuri înalte de creștere prevăzîndu-se și în viitor.

întreaga industrie a lemnului

Ritmuri, tendințe

IN CADRUL industriei de exploatare și prelucrare a lemnului, producția de mobilă a realizat unul din cele mai înalte ritmuri de creștere: într-o perioadă de 25 de ani (1951—1975) producția de mobilă din țara noastră a crescut de circa 157 de ori, în timp ce producția globală a ramurii s-a mărit de circa 9 ori. În cincinalul 1976—1980, potrivit Directivelor Congresului al XI-lea al P.C.R., producția de mobilă va atinge 12—13 miliarde lei, ceea ce înseamnă o creștere de aproape 200 ori în 1980 față de anul 1950 (în același interval producția industrială a ramurii crește de peste 12 ori). Ca urmare, ponderea producției de mobilă în totalul producției globale a ramurii va spori substanțial, ajungînd să reprezinte la nivelul anului 1980 circa 40% (graficul nr. 1).

Pentru atingerea unor asemenea nivele, o parte tot mai mare a investițiilor destinate sectorului de prelucrare a lemnului a fost repartizată industriei de mobilă, ceea ce a permis ca în intervalul 1960—1972 să fie date în funcțiune în industria republicană 23 de întreprinderi noi de mobilă corp și mobilă curbată, cu capacități anuale cuprinse între 10 000—30 000 garnituri convenționale, respectiv 600 000 de scaune fiecare. În perioada actualului cincinal alte unități se vor adăuga celor existente la sfîrșitul anului 1970, pe lângă dezvoltarea și reechiparea unor întreprinderi vechi — aduse în situația de a lucra în regim de cel puțin 2 schimburi.

Datorită acestui efort de investiții, pu-

nerii în valoare a bogatului potențial tehnic, mobila a devenit produsul principal al ramurii, influențînd structura sortimentală și nivelele de producție la unele materiale lemnoase. Astfel, a crescut mult producția unor materiale lemnoase care intră în componența mobilei: plăci (PAL și PFL), ca înlocuitoare parțiale de cherestea, plăci înobilate, furnire estetice, placaj ș.a. Totodată, creșterea foarte dinamică a producției de mobilă a determinat accelerarea ritmului de dezvoltare la unele industrii care trebuie să asigure diverse materiale: stofe de mobilă, țesături de bumbac, lacuri și vopsele, adevizi, feronerie specifică, materiale abrazive, hirtie și cartoane pentru ambalaj, unele produse chimice ș.a.

Dezvoltarea producției de mobilă în România a avut loc în situația în care principalele țări producătoare de mobilă din lume au înregistrat ritmuri susținute de creștere la acest produs și își propun în continuare asemenea ritmuri. Iată cum se prezintă evoluția producției de mobilă (exprimată în dolari S.U.A.) la principalele 11 țări producătoare din lume, pe un interval de 18 ani și, comparativ, producția din România (tabelul nr. 1)

Ritmul dezvoltării producției de mobilă în țara noastră, superior ritmurilor realizate în alte state, a făcut ca România să ocupe treptat un loc de frunte în ierarhia țărilor producătoare de mobilă din Europa și pe plan mondial. Astfel, în anul 1962 România ocupa locul 12 în Europa și locul 16 în lume; după patru ani (1966) — locul 10 în Europa, pentru ca, în prezent, să ocupe locul 8 în Europa și locul 12 în ierarhia mondială, locuri care, potrivit prevederilor, vor fi menținute și în viitor.

Din tabelul nr. 1 reiese că marile țări producătoare de mobilă de acum 10—12 ani își mențin la rîndul lor pozițiile și în anii viitori. Ca proporții în producția mondială America de Nord (S.U.A. și Canada) deține o pondere de circa 35%, țările Pieței Comune europene — circa 26%, iar țările socialiste europene circa 11%.

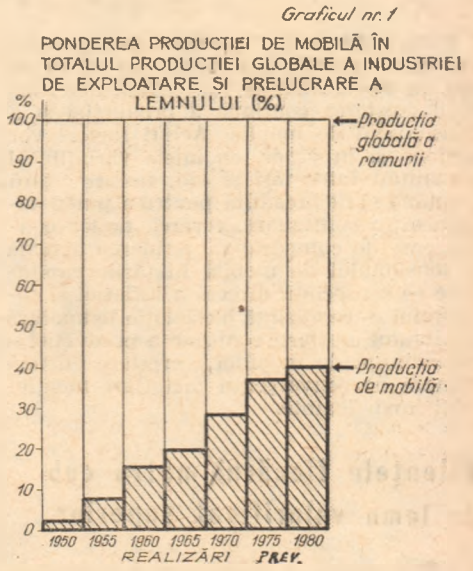
Unele țări — și nu numai din cele cu resurse forestiere bogate — au dezvoltat puternic producția de mobilă, afit pentru consum propriu, cit și pentru export, depășind cu mult producția și costul pe

locuitor din perioadele anterioare. În alte țări, cu toată creșterea producției proprii, asigurarea unui consum ridicat de mobilă pe locuitor s-a făcut și se va face, în continuare, pe baza importurilor. Evoluția producției și a consumului de mobilă pe locuitor la principalele țări consumatoare din lume este redată în graficul nr. 2.

factorii favorizanți ai creșterii producției și consumului

PENTRU A DA RĂSPUNS la întrebarea: ce factori au condus și conduc la creșterea producției și consumului de mobilă, va trebui să avem în vedere situația economică în lume, imediat după cel de al doilea război mondial, elementele care au facilitat acest lucru. Printre cei mai importanți factori menționăm:

a) dezvoltarea construcției de locuințe, îndeosebi în țările care au suferit distrugerii de pe urma războiului, dar nu numai în acestea. Mutarea în locuințe noi e însoțită, de regulă, de achiziționarea de mobi-

lier nou, de aceea construcția de locuințe stimulează consumul de mobilă;

b) ridicarea nivelului de trai în mai toate țările lumii, ca urmare a progresului general al societății omenesci. În România nivelul venitului național pe locuitor în 1972 a reprezentat o creștere de aproape 6 ori față de anul 1950. Un efect direct al sporirii veniturilor maselor largi consumatoare îl constituie creșterea disponibilităților bănești pentru achiziționarea de obiecte de uz îndelungat în cadrul cărora mobila ocupă un loc important. Un exemplu concludent îl constituie situația din S.U.A., unde ponderea cheltuielilor pentru

Tabelul nr. 1

Dinamica producției de mobilă (în dolari S.U.A.)

Țări	1962	1966	1976	1980	1966 1962	1976 1962	1980 1962
S.U.A.	2976	4200	9000	11200	141	302	376
R.F.G.	784	1394	3500	5000	177	446	637
Japonia	262 ^{x)}	690 ^{xx)}	2140	2740	263 ^{a)}	817 ^{b)}	1046 ^{c)}
Franța	400	616	1780	2193	154	445	548
Italia	400	543	1581	1926	136	395	481
U.R.S.S.	479	655	1465	1830	138	306	382
Canada	316	400	1276	1750	126	404	554
Anglia	350	472	935	1350	135	267	385
Belgia-Luxemburg	84	200	500	675	238	595	803
Suedia	115	177	420	540	154	365	470
Olanda	85	139	370	500	163	435	588
România (în mil. lei)	1681	3383	10300	12000-13000	180	547	640-691

x) Anul 1960
xx) Anul 1968
a) 1968/1960; b) 1976/1960; c) 1980/1960

mobilă în bugetul unei familii crește de la 7% în 1971, la 19% în 1980 :

c) **creșterea populației globului**, proces în care se află toate statele și care are o dinamică inegală și fluctuantă, dar permanentă. În zilele noastre, sporul absolut al populației globului este în medie de aproape 200 000 oameni zilnic față de circa 120 000 cit era acum 25 ani. Acest spor determină o creștere a cererii și consumului de bunuri de folosință îndelungată și, implicit, de mobilă ;

d) **dezvoltarea turismului**, care a dus la dezvoltarea industriei hoteliere, și, în legătură cu aceasta, a consumului de mobilă adecvată ;

e) **diferențierea continuă a producției de mobilier** : de la mobila de lux (stil sculptată, din lemn masiv etc.) la mobila populară (strict funcțională, nepretențioasă), deci mobilă pentru toate categoriile de cumpărători, ținând seama de nivelurile lor de venituri, de gusturi, tradiții, preferințe, necesități. Unele facilități acordate de organele comerțului din multe țări ale lumii la achiziționarea de mobilier (plata în rate, acout relativ mic, posibilitatea de a cumpăra și piese izolate) au contribuit la situația ca mobila de serie mare să devină treptat un bun de larg consum, la îndemâna unui număr din ce în ce mai mare de cumpărători, care nu mai au pretenția de a achiziționa o mobilă menită să servească familia pe parcursul întregii vieți.

Tabelul nr.2

Indicatori și activității din industria lemnului (1960 = 100)

	1965	1970	1975	1980
Volumul masei lemnoase exploatare	113,8	112,6	107,7	107,4
Producția globală a resurșii	185	254	344	461
Producția de mobilă	263	481	857	1029-1115
Valoarea producției obținute dintr-un mc de material lemnos	165	229	316	450

Principalii factori menționați au acționat cu intensități diferite în toți cei 30 de ani de la terminarea războiului, determinând creșterea continuă a producției și a consumului de mobilă. Acești factori vor acționa și în viitor, cu unele variații și inegalități între țări și ani, fiecare țară trebuind să fie pregătită pentru a putea satisface, în continuare, cererea noilor contingente de cumpărători. Scăderea actuală a consumului de mobilă în țările capitaliste — consecință directă a inflației și șomajului — reprezintă o oscilație temporară pe fondul creșterii continue a producției și consumului de mobilier, creștere determinată de convergența factorilor menționați mai înainte.

Valențele fiecărui metru cub de lemn valorificat superior

ÎN ȚARA NOASTRĂ volumul masei lemnoase supusă tăierii nu a suferit în decursul anilor variații cantitative substanțiale. Începând din 1974 volumul alocat prin plan pentru exploatare este încadrat în posibilitatea normală anuală a pădurii, situație care se menține și pentru viitor. Cu toate acestea, producția industrială a înregistrat și va înregistra creșteri substanțiale de la an la an. O astfel de evoluție este posibilă numai prin sporirea ponderii produselor superioare și, îndeosebi, a mobilei, așa cum reiese din tabelul nr. 2.

Evoluția indicatorului „valoarea producției obținute dintr-un m³ de material lem-

nos arată că în perioada 1960—1980 nivelul acestuia va spori de peste 4 ori, elementul determinant în această creștere fiind producția de mobilă. Puține alte produse din lemn (instrumente muzicale, ambarcațiuni sportive) dau acestei materii prime o valoare unitară mai ridicată decât se obține prin încorporarea ei în mobilă.

Lemnul cu prelucrarea cea mai simplă (de mină, de construcții rurale etc.) nu permite obținerea de pe un metru cub decât a unei valori mici — în jur de 300 lei. Dacă lemnul gros de o anumită calitate (bușteni) este prelucrat industrial în cherestea, valoarea unitară ce se obține variază între 430—615 lei, în funcție de specie. Plăcile — PAL și PFL — care utilizează materie primă inferioară, dar înglobează adevizi, fac să crească valoarea lemnului la 800—900 lei/m³. Panelul și placajul — la care se folosește materie primă de calitate deosebită — asigură o valorificare în jur de 1 000 lei/m³. Furnirul de stejar, ce utilizează bușteni de calitate superioară, ridică valoarea lemnului la peste 1400 lei/m³. Produsul ușii — ferestre clasice, care înglobează multă manoperă și are pierderi de material lemnos, datorită prelucrărilor succesive pe care le suferă ridică valoarea unui metru cub de lemn la circa 1800 lei. Față de aceste nivele de valorificare, mobila face un salt spectaculos până la 5 000 lei/m³ (graficul nr. 3). Deci, **la mobilă, fiecare metru cub de material lemnos încorporat în produs sub formă de cherestea, plăci (simple și îmbobilate), furnir, placaj, panel etc. se regăsește în producția globală la o valoare mult mai ridicată decât în cazul celorlalte produse de masă ale ramurii.**

Valoarea unitară de 5000 lei/m³ este o medie a întregii producții de mobilă corp și este puternic diferențiată pe grupe de mobilier. Valoarea cea mai ridicată se obține la **mobila stil**, la care se înglobează foarte multă manoperă, de înaltă calificare și materiale valoroase (feronerie, lacuri, furnire exotice, lemn de calitate). Un exemplu în acest sens îl constituie situația existentă la întreprinderea de prelucrare a lemnului „23 August” din Tg. Mureș, la care valoarea unui metru cub de lemn cuprins în mobilă ajunge la 10 000 lei. Explicația acestui nivel ridicat derivă din faptul că mobila valoroasă (sculptată, cu intorsie, în stil rustic, colonial, flamand etc.) reprezintă peste 50% din producția totală de mobilă a întreprinderii.

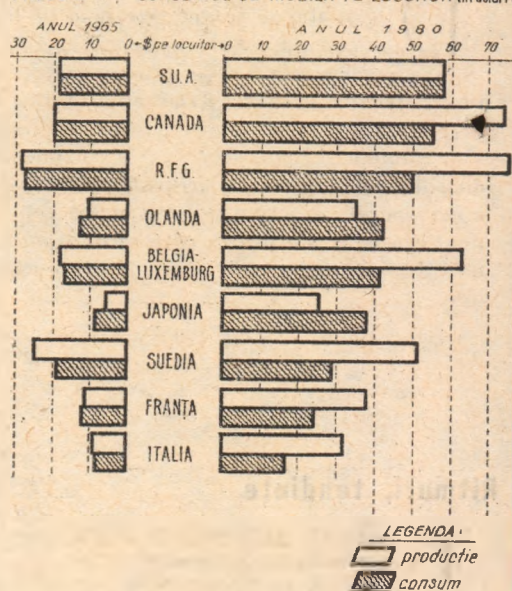
Din cele prezentate rezultă că prin creșterea susținută a producției de mobilă și, în cadrul ei, a mobilei cu conținut ridicat de manoperă, se asigură valorificarea superioară a lemnului și creșterea continuă a producției globale a ramurii, chiar în situația în care tăierile de masă lemnoasă reprezintă cota normală anuală a pădurii care, pe o mare perioadă de timp, rămâne aproximativ constantă. În acest sens, planul pe 1975 prevede ca valoarea produselor obținute dintr-un metru cub de masă lemnoasă exploatată (volum net) să crească cu 6,8% față de anul 1974.

Pozițiile câștigate se cer menținute și consolidate

RIDICAREA permanentă a veniturilor populației și, îndeosebi, ritmul intens imprimat de statul nostru construcției de locuințe, au făcut ca desfațările de mobilă la fondul pieței să sporească an de an. Astfel, vânzările din anul 1973 (peste 3,5 mld. lei) au fost de peste 70 de ori mai mari decât cele din anul 1950, urmând ca în anul 1980 să crească cu 50-55%, față de anul 1975.

Creșterea exigenței consumului intern în ceea ce privește sortimentăția, calitatea,

Graficul nr 2
PRODUCȚIA ȘI CONSUMUL DE MOBILĂ PE LOCUIȚOR (în dolari)

prezentarea și desfacerea mobilierului fac necesară conjugarea eforturilor tuturor factorilor care contribuie la obținerea acestui produs, avându-se în vedere :

— **proiectarea unei game sortimentale cât mai largi de mobilier**, ținând seama de diversificarea cerințelor și gusturilor populației, de modă, cu luarea în considerație a materialelor noi, moderne în scopul mării

gradului de confortabilitate și utilitate, îmbunătățirii aspectului estetic general :

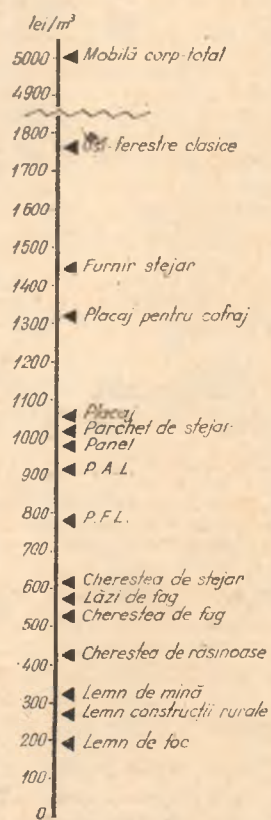
— **perfecționarea tehnologiilor de fabricație**,

spre a se obține o mobilă frumoasă, trainică, cu finisaj aspectuos și rezistent, pe calea întăririi controlului pe fazele de lucru, recepționării exigente a tuturor materialelor primite, asigurării unor stocuri de condiționare la materialele lemnoase.

— **ambalarea responsabilă a fiecărei piese, a fiecărei garnituri și extinderea sistemelor moderne de manipulare și transport a mobilei cuprinzând întregul circuit producător-beneficiar (de exemplu paletizarea — containerizarea), astfel ca marfa să ajungă la cumpărător în stare perfectă.**

Cealaltă destinație de bază pe care o capătă mobila este **exportul**. În 1960 volumul acestuia era de 61,9 mil. lei, valoare care ne situa pe locul 12 între țările exportatoare de mobilă. După numai 5 ani (1965), exportul la acest produs crescuse de 4 ori.

Graficul nr 3
VALOAREA CE REVINE PE METRU CUB DE MATERIE PRIMĂ LEMNOASĂ PRELUCRĂTĂ ÎN DIVERSE PRODUSE (ÎN SITUAȚIA PREȚURILOR REASEZATE)

În 1973, livrările efective de mobilă la export s-au ridicat la 826,2 mil. lei, de 13 ori peste nivelul realizat în anul 1960.

În ierarhia marilor exportatori de mobilă, România ocupă în prezent locul 6, după R.F. Germania, Belgia, Luxemburg, Italia, Canada, R.D. Germană, înaintea unor țări ca Franța, Anglia, Olanda, Suedia, S.U.A. ș.a. Ca o recunoaștere a prestigiului de care se bucură mobila românească pe piața internațională, a reputației mărcii „MOBIROM”, Întreprinderea exportatoare Tehnoforestexport a primit în 1971 „Premiul internațional de promovare și prestigiu — exportul de mobilă, industrializarea lemnului”.

Eficiența ridicată ce se obține prin livrarea acestui produs la export (mai ales în cazul sortimentelor de calitate superioară), justifică orientarea dată pentru viitorul plan de a spori cantitatea de mobilă destinată exportului, fără a se neglija consumul intern. Acest lucru va face ca România să rămână, în continuare, pe locul 6 între țările exportatoare de mobilă, cu tot impulsul care se prevede că va fi dat exporturilor la acest produs de către celelalte țări cu o industrie de mobilă dezvoltată, cu tradiție, bine implantate pe piața internațională. Destinând cantități din ce în ce mai mari de mobilă la export, a crescut ponderea acesteia în cadrul producției totale de mobilă, de la circa 20% în anul 1960, la circa 60% în anul 1980.

Gustul și preferințele pentru mobilă sînt vizibil diferențiate după zonele geografice și moda piețelor locale. Astfel, zona Europei de nord și a celei centrale solicită mobilă modernă, cu linii drepte, în culori variate, din lemn în combinație cu metal și sticlă, dar și mobilă stil și rustică. Zona Europei de sud solicită în mod predominant mobilierul modern și contemporan, acceptînd furniruirea cu folii plastice, dar pretinzînd accesorii metalice de calitate. În

zona Americii de Nord predomină stilul clasic Early American (colonial), precum și stilurile mediteraneene clasice. Ca notă generală, se întrevede o creștere a preocupării pentru aspectele funcționale ale produselor, precum și creșterea cererii pentru mobilierul destinat instituțiilor și întreprinderilor (restaurante, magazine, hoteluri, școli, birouri, săli de spectacole etc).

Toate aceste caracteristici, tendințe, orientări, stiluri și gusturi trebuie prospectate și studiate atît de organele comerțului, cît și de întreprinderile producătoare, spre a se putea ține seama de ele la proiectarea și executarea mobilei. Numai astfel vom menține și dezvolta pozițiile și prestigiul cîștigat pe piața mondială a mobilei.

Specializarea — cale pentru optimizarea proceselor de producție

Față de creșterea prevăzută pentru des-facerile de mobilă la intern și la export, în condițiile îmbunătățirii structurii acesteia (graficul nr. 4) și ale ridicării eficienței economice, măsurile vizînd asigurarea bazei tehnico-materiale trebuie completate cu altele organizatorice, care să confere întreprinderilor producătoare de mobilă capacitatea tehnică și organizatorică de a putea face față exigențelor înalte ale oricărui cumpărător, din orice țară, de la orice firmă străină. Două, în special, sînt măsurile organizatorice de maximă eficacitate care trebuie promovate ferm: este vorba de **specializarea și de cooperarea în producția de mobilă.**

Continua diversificare a cererii (în 1955

industria republicană producea circa 400 modele de mobilier, în prezent realizează peste 2 000 și există tendința de dublare) a impus în mod stringent specializarea producției, care permite extinderea mecanizării și automatizării proceselor tehnologice, trecerea la producția de serie mare a unor repere și subansamble. Specializarea trebuie adîncită în continuare, pe grupe de produse, precum și pe alte criterii, astfel:

a) **Mobila Corp.** care reprezintă ponderea cea mai mare a producției, trebuie să fie specializată pe grupe de mobilier (stil, modernă, rustică, contemporană) * pe clienți și pe relații. **Specializarea pe clienți** ar putea avea în vedere principalele țări importatoare, (Anglia, Olanda, Franța, Austria, R.F.G., Țările Scandinave, S.U.A.) sau unele firme mari cumpărătoare de mobilier românesc. Specializarea pe clienți și relații are avantajul cunoașterii mai exacte a pretențiilor cumpărătorilor privind linia și calitatea mobilei, și, în plus, asigură programe de producție de lungă durată, cu consecințe economice favorabile.

a) **Mobila de bucătărie, hotelieră și de administrație,** care va avea o dinamică de creștere pînă în 1980 de 254% față de 1970, respectiv 154% față de 1975. Ținînd seama de condițiile de exploatare ale acestor tipuri de mobilier, executarea lor se va face în mare măsură pe linii automate din plăci innobilate (emailate, melaminate, furniruite cu folii din PVC), caracterizate prin estetică ridicată și ușurință în întreținere. Mobilierul hotelier și administrativ se execută în prezent pe capacitățile existente de mobilă corp, dar se prevede specializarea a 2 fabrici în anii viitori, pentru a se putea răspunde cît mai bine la solicitări.

c) **Scaunele,** a căror producție va fi specializată pe următoarea structură sortimen-

COMENTARIU LA UN GRAFIC

Diversificarea produselor în industria alimentară

INDUSTRIA alimentară a înregistrat în acest cincinal rezultate remarcabile în procesul diversificării produselor și tehnologiilor. O reflectare sintetică este redată de evoluția principalelor indicatori ai fenomenului diversificării producției (vezi graficul).

În afara faptului că toți indicatorii înregistrează creșteri însemnate de la an la an, trebuie subliniat și un alt aspect, foarte important: cifrele planificate au fost îndeplinite sau depășite. În mod firesc, în cadrul activității de înnoire și modernizare a producției, atenția oamenilor muncii din această ramură a fost concentrată prioritar spre **asimilarea în fabricație de noi produse**; în acest sens, creșterile înregistrate de indicatorul „ponderea produselor noi

în valoarea producției globale“ sînt edificatoare: de circa 6 ori în 1973, de 6,1 ori în 1974 și de 6,7 ori în 1975 față de realizările anului 1971 (considerat ca bază). Trebuie remarcat totodată faptul că patru din centralele ramurii, comparativ cu realizările din

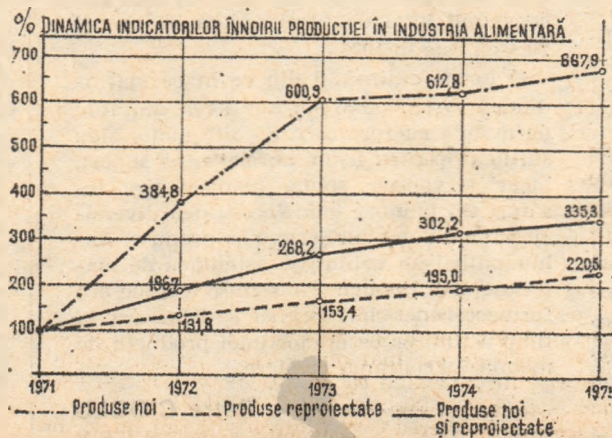
1971, vor depăși în acest an media: Centrala industrializării cărnii (711,7%), Centrala de bere, spirt și amidon (778,1%), Centrala uleiului (1 022,0%).

Dar, nici **aspectul modernizării produselor aflate în fabricație** nu a fost neglijat, indicatorul

„ponderea produselor reproiectate în valoarea producției globale a ramurii“ urmînd să crească de 2,2 ori în 1975 față de 1971.

Indicatorul sintetic „ponderea produselor noi și reproiectate în valoarea producției globale“ a depășit ca nivel al realizărilor în fiecare an cifrele planificate (în 1974, de pildă, creșterea a fost de peste 3 ori față de 1971). Trei centrale se detașează net sub acest aspect: Centrala berei, spirtului și amidonului, Centrala producției și industrializării cărnii (ultima a depășit nivelul realizărilor anului 1971 de peste 7 ori în 1974 și a preliminar o depășire de peste 17,6 ori în 1975).

Rezultatele obținute nu pot fi însă pe deplin și în totalitate satisfăcătoare, unitățile productive trebuind să-și intensifice în mai mare măsură eforturile în direcția unei mai largi diversificări a producției, pentru a satisface în și mai bune condițiuni exigențele consumatorilor, pentru a ridica nivelul de competitivitate al produselor pe care le exportă.

tală : scaune curbate și stil colonial (la 6 fabrici), scaune timplărești (la 3 fabrici) și scaune pliante (la 2 fabrici). Această specializare va fi completată cu specializarea parțială pe relații : export est (la 4 fabrici) și export vest (la 2 fabrici). Specializarea va permite unele îmbunătățiri tehnologice și constructive care vor duce la creșterea eficienței producției : utilizarea de subansamble mulate și de elemente din plastic și metal, precum și reproiectarea soluțiilor constructive vizând reducerea consumului de material lemnos.

e) **Tapiteria** urmează a fi executată în mod specializat de către unele unități pe principalele grupe : semifabricate de tapiterie (miczuri elastice, covoare împislite, capse, arcuri, plase metalice), subansamble și unele elemente (saltele, perne etc). mobilier exclusiv tapițat. Este de menționat că produsele de tapiterie vor fi prelucrate de fabricile de mobilă spre a fi montate pe piesele de mobilă tapițate — în cadrul cooperărilor ce există între fabrici.

f) **Elementele ornamentale și funcționale pentru mobilă** urmează să se execute în unitățile noi ce vor fi date în funcțiune în anii viitori. Se au în vedere elemente ornamentale din mase plastice, simple și metalizate, înlocuitori de furnire și altele, obținute prin procedeele injecției, turnării și centrifugării.

g) **Sertarele se vor realiza** pe liniile automatizate de panouri, ca producție de serie mare, cu efecte economice favorabile. Se va urmări, totodată, reducerea numărului de repere și îmbunătățirea aspectului lor estetic și funcțional.

Specializarea, aplicată după criterii raționale, va favoriza promovarea progresului tehnic (producerea de mobilier din panouri modulate, pe linii specializate, cuprinzând prelucrarea, finisajul, montajul), fabricarea unor elemente (spătare, plăci de mese, plăci de dulapuri de bucătărie, sertare) prin procedeele mulării așchiilor și protejarea cu filme impregnate, realizarea de elemente ornamentale din lemn prin frezare combinată și sculptură în relief ș.a.

Cooperare

în forme cât mai variate

MOBILA fiind un produs complex, realizarea ei nu poate fi concepută fără existența unor forme variate de cooperare atât între unitățile specializate pe diferite subansamble și repere, cât și cu furnizorii de materiale. Prin cooperarea între unitățile de mobilă se pot pune în valoare mai deplin avantajele specializării producției. În legătură cu creșterea producției de mobilă tapițată, se va extinde cooperarea între unitățile de mobilă corp și cele de tapiterie. Evoluția volumului de cooperare la unele elemente de tapiterie, ca urmare a dezvoltării de noi capacități în perioada 1976—1980, va fi următoarea : la saltele și

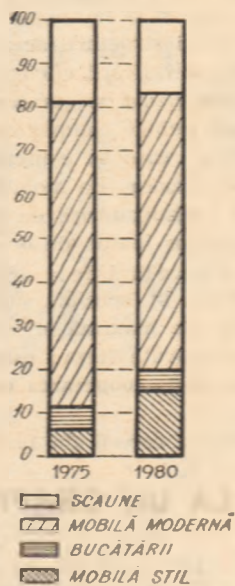
semifabricate cu 131%, iar la perne din poliuretanic cu 140% față de 1975.

Cooperarea va cuprinde și alte piese necesare realizării unui produs așa de complex cum este mobilă. Prin darea în funcțiune a unor capacități adecvate, se va asigura cooperarea pentru elemente mulate : sertare, elemente funcționale și de susținere (cadre, legături, console etc.). De asemenea, se vor realiza cooperări cu înlocuitori de furnire (mai multe milioane de m² din materiale plastice), precum și cu elemente funcționale și ornamentale din plastic. Prin darea în funcțiune a liniilor de sertare, unitățile de mobilă corp vor beneficia de cooperarea cu altele care vor avea linii de sertare, într-un volum de 3 ori mai mare în 1980 față de 1975. De mare utilitate vor fi și cooperările privind scaunele timplărești pentru garniturile de mobilă, care vor putea ajunge în 1980 la circa 95% din totalul necesarului.

O importanță deosebită va căpăta în cincinalul următor adâncirea cooperării între întreprinderile de mobilă și cele furnizoare

de materiale lemnoase. Acest gen de cooperare va duce la reducerea normelor de consum de materiale lemnoase, prin aceea că întreprinderile de mobilă, în loc să primească materiale brute (cherestea, plăci, furnire, placaj etc.), vor primi semifabricate din lemn la dimensiuni și calități mai apropiate de cele finale reducând prevederile de croire și prelucrare. Prin creșterea volumului de semifabricate de cherestea de la 30% în anul 1975, la 75% în 1980 —

Graficul nr 4
STRUCTURA PRODUCȚIEI DE MOBILA ÎN ROMANIA

de fag se va reduce, în aceeași perioadă de la 26 m³/1 mil lei, la 20 m³/1 mil lei.

Cooperarea care se va dezvolta între întreprinderile de mobilă și cele de furnire se va axa pe livrarea furnirelor imbinat, care vor reprezenta în 1980 circa 80% din consumul total de furnire, față de numai 20% cât este în 1975.

O formă extinsă și din ce în ce mai adâncită de cooperare o vor avea unitățile de mobilă cu furnizorii de alte materiale : șuruburi pentru lemn, abrazive, pe suport, lacuri și vopsele, spume poliuretanic, țesături tip bumbac etc. Necesitatea diversificării sortimentale a acestor produse, îmbunătățirii lor calitative, asimilării de materiale noi impune o strânsă conlucrare furnizor-beneficiar, pentru satisfacerea la timp a tuturor cerințelor unei producții de mobilă în continuă creștere.

Petre CIOCLU

economist principal C.S.P.

Cincinalul — înainte de termen!

DIN CRONICA ÎNTRECERII

● **METAL PESTE PLAN.** În intervalul 1 ianuarie—8 mai a.c. industria siderurgică a elaborat peste sarcinile de plan circa 90 000 tone de fontă și oțel. La Combinatul din Reșița, de unde a pornit în acest an chemarea la întrecere către toți siderurgiiștii, au fost elaborate suplimentar 16 000 tone de oțel, cantitate care depășește substanțial angajamentul asumat pe întregul an. La rândul lor, metalurgiștii de la Hunedoara au ridicat ștacheta realizărilor, punând suplimentar la dispoziția economiei naționale 54 000 tone oțel și laminate, ceea ce înseamnă îndeplinirea și depășirea angajamentului anual.

● **NOI OBIECTIVE DATE ÎN FUNCȚIUNE.** După cum rezultă din datele centralizate la Ministerul Construcțiilor Industriale, în primele patru luni ale acestui an pe șantierele de investiții s-au realizat aproape 34% din sarcinile anuale ale planului de construcții-montaj.

În această perioadă au fost puse în funcțiune un număr de 153 noi obiective și capacități de producție ale industriei și agriculturii — din care 22 înainte de termenele stabilite. Printre cele mai importante capacități, intrate în circuitul productiv al economiei, se numără : laminorul de profile mici și mijlocii de la Tirgoviște, instalația de negru de fum de la întreprinderea „Carbosin” din Coșșa Mică, Uzina de sodă nr. 3 de la Combinatul chimic-Govora, oțelăria de 100 tone lingouri de la întreprinderea de osii și boghiuri-Balș.

● **MAȘINI ELECTROMECHANICE DE CALCUL.** De pe banda de montaj a întreprinderii „Electromureș” din Tg. Mureș a ieșit recent mașina electromecanică de calculat cu seria 100 000. Din 1970, cind au fost livrate primele loturi de asemenea mașini, întreprinderea tirgureșană și-a dezvoltat mult capacitatea de producție. A fost pusă astfel în funcțiune o modernă unitate specializată în care se produc peste 30 000 mașini de calcul electromecanice anual.

● **ȚESĂTURI DE MĂTASE.** În timpul scurt care a trecut de la intrarea în funcțiune la întreaga capacitate, întreprinderea de țesătorie din Deva a produs, peste sarcinile de plan, 16 000 mp țesături de mătase.

● **METALE NEFEROASE.** De la începutul anului și pînă la 8 mai a.c. lucrătorii din industria minieră au livrat suplimentar mai mult de 2 800 tone metale neferoase. Rezultatele obținute se datoresc utilizării cu randament sporit a utilajelor și altor măsuri de ridicare a productivității muncii. Pînă la 8 mai cinci unități din cadrul Centralei metalurgice și miniereurilor neferoase Baia Mare și-au îndeplinit integral sarcinile cincinalului.

OPTIMIZAREA TRANSPORTURILOR

DOMENIULUI transporturilor, în calitate de „sistem motor“ al mecanismului economiei naționale, îi revin — în lumina Directivelor Congresului al XI-lea al P.C.R. — sarcini multiple, ale căror dimensiuni sînt racordate la cele ale obiectivelor dezvoltării noastre. Și în cincinalul viitor, activitatea de transporturi va continua să se dezvolte, volumul total al traficului intern de mărfuri exprimat în tone/km urmînd să crească cu 30—32% în 1980 față de anul 1975, iar cel maritim de 2,5—2,8 ori.

La dimensiunile cantitative trebuie adăugate perfecționările de structură. Astfel, transporturile pe calea ferată vor deține un rol tot mai important în cadrul sistemului gene-

ral de transport. Traficul pe calea ferată va crește atît pe seama dotării cu mijloace de transport noi și moderne, cît și prin utilizarea superioară a parcului existent. Pentru o adevărată optimizare a activității în transporturi, documentele Congresului al XI-lea al P.C.R. prevăd, pe lîngă creșterea capacității și extinderea procedeelelor moderne de transport, lărgirea capacităților de transbordare, precum și accelerarea ritmului de expediție, evitarea încrucișărilor și transporturilor la distanțe mari, sporirea vitezei comerciale în ansamblu.

Cum trebuie, deci, acționat pentru ca transportul pe calea ferată să se încadreze mai bine în tendința — și necesitatea — maximizării eficienței economice în acest domeniu ?

Perfecționarea cadrului organizatoric

OPTIMIZAREA activității desfășurate în transporturi reprezintă una dintre problemele esențiale, de mare actualitate, ale economiei moderne românești. În principal, optimizarea activității din acest sector presupune găsirea celor mai adecvate soluții pentru ca :

- transporturile să se execute pe distanțele cele mai scurte, cu mijloacele cele mai adecvate ;
- să se minimizeze cheltuielile de energie ;
- să fie asigurată utilizarea cît mai deplină și eficientă a diferitelor categorii de mijloace de transport ;
- intervalul de timp în care se desfășoară să fie cît mai scurt, pentru a se evita imobilizarea.

În mod firesc, toate aceste exigențe se regăsesc și în politica de optimizare a transportului pe calea ferată. Între altele acțiuni, poate fi amintit studiul referitor la optimizarea transporturilor pe calea ferată la principalele materiale de masă, aprobat în 1970 de conducerea superioară de partid. Încă de pe atunci a fost prevăzută efectuarea calculului de optimizare pentru transportul pe calea ferată a unui număr de 35 de produse și grupe de produse din metalurgie, chimie, industria petrolieră, a lemnului și materialelor de construcții, la produse de carieră, balastieră, precum și la unele produse agricole.

Continuitatea și amplificarea unor asemenea preocupări, poate fi subliniată — alături de alte măsuri adoptate pe parcurs — și de acțiunile declanșate de pre-

vederile Decretului cu privire la măsurile de dezvoltare a bazei energetice și de folosire mai judicioasă a combustibililor și energiei. A fost formulată prevederea ca ministerele, organele centrale și locale, coordonatorii de balanță, furnizorii de materii prime și materiale, să efectueze toate calculele de optimizare a transporturilor înainte de încheierea contractelor economice de livrare a materiilor prime și materialelor de masă pe rute optimizate după criteriul minimizării distan-

creșcut an de an reprezentînd, la nivelul anului 1973, spre exemplu, circa 37% din totalul cantităților vehiculate pe calea ferată. În continuare, și în anul 1974 volumul acestor transporturi a crescut cu circa 20% — stabilindu-se ruta minimă pentru 42 de produse, iar distanța medie de transport a crescut concomitent cu 19,5% față de realizările din 1973. În acest fel, a fost posibilă realizarea unei economii de 18 700 tone combustibil convențional, de 1 780 vagoane de 28 tone și totodată redu-

cerea cheltuielilor de transport cu 18 milioane lei față de 1973. Edificațiile în acest sens sînt și rezultatele studiilor întreprinse în 1974 de către Ministerul Aprovizionării în colaborare cu Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor. Așa cum reiese din tabelul nr. 1, specialiștii au putut să demonstreze, cu ajutorul cifrelor, faptul că volumul transporturilor optimizate pe calea ferată a crescut simțitor în dinamică, în întreaga perioadă 1972—1974, afit

Tabelul nr.1

Evoluția volumului transporturilor pe calea ferată în relații optimizate la unele materiale

Denumirea produsului	1972		1973		1974	
	% din totalul producției	% din totalul feroviar	% din totalul producției	% din totalul feroviar	% din totalul producției	% din totalul feroviar
Zgură de fier granulată	84	84	100	100	100	100
Calcar calibrat pt.ind.siderurgică	71	71	100	100	100	100
Lignit sortat	26	35	64	86	59	88
Acid sulfuric	-	-	29	59	27	100
Sodă caustică	-	-	31	59	25	63
Benzină	56	65	63	79	62	82
Motorină	44	56	52	73	53	76
Lemn rășinoasă pt. coluloză	24	25	51	88	51	88
Ciment M 400	92	94	85	87	77	99
Var pentru construcții	-	-	51	59	62	66
Agregate de carieră	-	-	63	85	63	87
Agregate de balastieră	14	16	65	82	65	85

ței medii de transport pe fiecare produs și sortiment, în așa fel încît să permită și realizarea unei economii însemnate de energie la nivelul întregii economii naționale. Ele se fac anual, trimestrial, sau lunar, după caz. Desigur, aceste prevederi nu creează un cadru rigid. Spre exemplu, cînd apar modificări cerute de adoptarea planului național unic de dezvoltare economico-socială sau de alte cauze coordonatorii de balanță și toți furnizorii au obligația de a efectua și atunci calcule de optimizare a transporturilor sau de a le actualiza pe cele existente.

Crește volumul transporturilor, scade distanța medie...

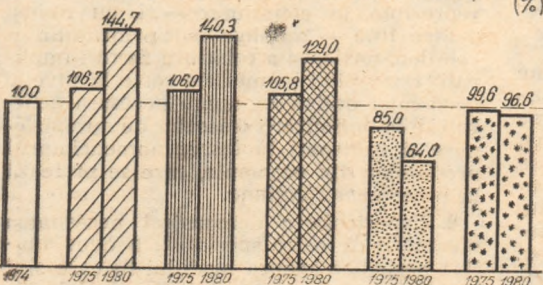
CA URMARE a aplicării consecvente în practică a tuturor acestor prevederi, volumul mărfurilor transportate optimizat a

față de volumul producției cît și față de volumul pe calea ferată.

În paralel, o atenție deosebită a fost acordată sporirii exigențelor în analiza modului de întocmire și fundamentare a calculului de optimizare. Ca urmare a aprofundării unor astfel de analize în 1974 au fost eliminate transporturi neraționale însumînd milioane de tone/kilometri, care ar fi condus la cheltuieli suplimentare de transport de 14,3 milioane lei și la un consum de combustibil estimat la 2 240 t.c.c. Cîteva exemple de materiale la care rutele neoptimizate au fost eliminate din planurile lunare de transport sînt prezentate în tabelul nr. 2.

În acest an, pe baza calculului de optimizare întocmit, volumul de transport în relații optimizate — la produsele comparabile cu 1973 și 1974 — a crescut (graficul nr. 1), iar distanța medie de transport a scăzut pe ansamblu

Graficul nr. 1
DINAMICA UNOR INDICATORI CARACTERISTICI ÎN TRANSPORTUL OPTIMIZAT DE MĂRFURI PE CALEA FERATĂ (%)

- █ Mărfuri expediate
- █ Parcursul mărfurilor
- █ Parcursul călătorilor
- █ Norme de consum de combustibil pentru locomotive cu abur și Diesel
- █ Norme de consum de energie electrică

cu 4 km. Aceste rezultate favorabile au permis să se prevadă prin plan realizarea în 1975 a unei economii de combustibili de 20 416 t.c.c., reducerea parcului de vagoane cu 1950 buc. (în echivalent vagoane de 28 tone) și a cheltuielilor de transport cu 129,9 milioane lei.

Influențele utilizării parcului de material rulant

DESFĂȘURAREA cu eficiență sporită a activității în transportul de mărfuri pe calea ferată este în corelație directă cu creșterea parcului de vagoane, modernizarea sistemului de tracțiune și cu utilizarea mijloacelor din dotare. Unitățile de transport vor fi dotate cu un număr sporit de vagoane de marfă, tracțiunea cu aburi va fi înlocuită cu cea electrică și dieselizată (graficul nr. 2), asigurându-se în acest fel sporirea traficului pe calea ferată și creșterea indicilor de utilizare a materialului rulant. Totodată, în întreprinderile de transport se acționează, pe baza unor programe complexe de măsuri, în direcția extinderii tehnologiilor moderne de transport — paletizare, box-paletizare, containerizare, transcontainerizare etc. — a perfecționării proceselor tehnologice de exploatare a parcului, mecanizării operațiilor de încărcare-descărcare și manipulare a mărfurilor, întocmirii mai judicioase a graficelor de circulație.

Alături de realizările bune obținute în majoritatea unităților specializate (volumul mărfurilor transportate în transcontainerizare a depășit prevederile planului cu circa 60 la sută, viteza comercială de secție a sporit în 1974 cu 3 la sută față de 1973, iar greutatea medie brută a trenurilor de marfă cu 1,5 la sută), trebuie semnalat totuși faptul că nivelul de utilizare a unei tone capacitate din parcul de vagoane marfă se află încă sub posibilități. Astfel, spre exemplu, staționarea medie a vagoanelor la încărcare-descărcare a depășit în anul trecut nivelul înregistrat în anul 1973. Ca urmare, în 1974 s-a plătit un volum mare de locații, ceea ce a avut implicații nefavorabile asupra prețului de cost (21 milioane lei la întreprinderi din cadrul Ministerului Construcțiilor Industriale, 16 milioane lei la Ministerul Industriei Chimice, 26 milioane lei la Ministerul Industriei Metalurgice ș.a.). De asemenea, cursa „în gol” a vagonului de marfă a depășit cu 0,5 la sută procentajul înregistrat în anul 1973.

Aspectele prezentate reprezintă tot atâtea argumente pentru atenția ce trebuie acordată, în continuare, activității de optimizare a transporturilor, ca sursă importantă de economisire a combustibililor și energiei, de reducere a nivelului de cheltuieli și utilizare mai rațională a mijloacelor de transport.

Ce „obstacole” persistă?

REALIZĂRILE bune obținute în domeniul și ca urmare a optimizării transporturilor, puteau fi mai bune, dacă s-ar fi reușit eliminarea în mai mare măsură a unor deficiențe, care nu au permis valorificarea integrală a resurselor existente în acest sector.

● O primă categorie o constituie cazurile în care nu s-au elaborat calcule de optimizare a transporturilor pe calea ferată pentru toate produsele de masă din nomenclatorul aprobat. Astfel, în anul 1973, pentru unele din cele 35 de produse și grupe de produse nu au fost efectuate

calcule de optimizare în cadrul Ministerului Industriei Chimice (uree granulată, superfosfat și azotat de amoniu), Ministerului Agriculturii, Industriei Alimentare și Apelor (porumb). Asemenea situații s-au înregistrat în unele unități și în 1974. Centrala industrială de rafinării și petrochimie Brazi, din cadrul Ministerului Industriei Chimice, de exemplu, nu a elaborat calculele de optimizare a transporturilor pentru semestrul II 1974 la țitei, iar pentru anul în curs le-a făcut cu mare întârziere.

Trebuie precizat însă că o asemenea situație a fost favorizată în special în perioada 1970—1973 și de faptul că au fost acceptate — de către unele unități ale Ministerului Transporturilor și Telecomunicațiilor — propuneri din planul de transport deși nu s-au prezentat concomitent și rezultatele calculelor de optimizare pentru materiile prime și materialele de masă supuse acestui regim. Au existat astfel anumite stații și halte C.F.R. care au preluat spre transport astfel de mărfuri, fără a verifica existența calculelor de optimizare.

● În alte situații, coordonatorii de balanță au încheiat contracte economice înainte de elaborarea calculelor de optimizare. Un exemplu în acest sens este e-

● În unele cazuri, anumite calcule de optimizare nu au fost valorificate sau respectate. Exemple nu lipsesc nici în acest domeniu. În anul 1974, de pildă, s-au înregistrat depășiri ale distanței medii optimizate din aceste cauze la brichete de cărbuni (8720 mii tone-kilometri), la acid sulfuric (33 075 mii tone-kilometri), la uree granulată (13 182 mii tone-kilometri), superfosfați (30 910 mii tone-kilometri), var pentru construcții (18 000 mii tone-kilometri) ș.a.

● În utilizarea parcului de vagoane de marfă s-ar fi putut obține indici mai ridicai și prin perfecționarea modalităților de lucru ale tuturor organelor specializate ale căii ferate, fie prin stabilirea unor orientări mai judicioase ale curenților de vagoane goale de la locul de descărcare spre alți beneficiari, fie prin întreținerea și repararea la un nivel calitativ superior a mijloacelor de transport, precum și a utilajelor de mecanizare a proceselor de exploatare. Totodată, însă, se poate aprecia că aceste curse în gol au fost favorizate și de practica unor întreprinderi de a renunța la transporturile stabilite inițial, solicitând ulterior alte rute, număr suplimentar de vagoane, orientându-le chiar către alți beneficiari.

Sarcini importante revin în continuare și conducerilor unităților industriale, tuturor factorilor responsabili pentru întărirea disciplinei contractuale, asigurarea personalului de manipulare necesar pentru o desfășurare continuă a procesului de încărcare-descărcare, precum și a procurării și întreținerii în bune condițiuni a utilajelor specifice acestor operațiuni. Înlăturarea neajunsurilor semnalate, precum și a altora care se mai manifestă, sînt de natură să confere operațiunii de optimizare a transporturilor adevăratele sale valențe, cu implicații pozitive în întreaga economie națională.

Spre „optimizarea”... optimizării

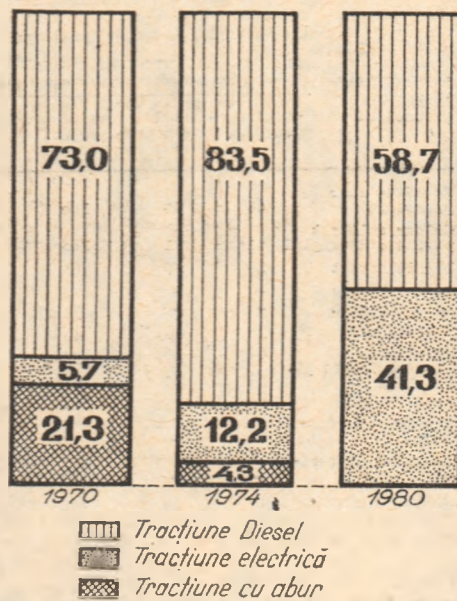
ÎN URMA aspectelor prezentate se poate afirma că în operațiunea de optimizare a transporturilor s-au depus eforturi evidente de îmbunătățire de la an la an, că experiența tuturor factorilor implicați s-a îmbogățit substanțial. Continuitatea preocupărilor de perfecționare în acest domeniu a făcut ca, pentru 1975 și perioadele următoare, pe baza rezultatelor obținute pînă acum, să fie adoptat un complex de măsuri concrete care să operativizeze atingerea obiectivelor stabilite.

1. Au fost astfel extinse — începînd din trimestrul II 1974 — nomenclatorul produselor de masă și au fost stabiliți coordonatorii de balanță care elaborează calculele de optimizare a transporturilor la țitei, pirită, sodă calcinată, blocuri ceramice și cărămizi, calcar pentru industria chimică, a zahărului ș.a. Îndeplinirea întocmai a noilor sarcini care derivă din aceasta, reprezintă în continuare — și nu numai pentru 1975 — o obligație de prim ordin a coordonatorilor și a celorlalți factori implicați. Date fiind avantajele certe la nivelul economiei naționale, apare necesară generalizarea optimizării traseelor de aprovizionare și transport la întreg nomenclatorul produselor din economie, care se pretează la o asemenea acțiune.

2. Experiența a demonstrat necesitatea efectuării de către specialiști a unor analize periodice asupra modului în care sînt întocmite și fundamentate calculele de optimizare. Rămîne ca o sarcină importantă și pentru acest an permanentizarea unor exigențe sporite în analizele lunare — efectuate de către specialiștii din ca-

Graficul nr. 2

DINAMICA STRUCTURII TRANSPORTULUI FEROVIAR

dificator. Direcția Generală din cadrul Ministerului Economiei Forestiere și Materialelor de Construcții a cerut unităților din subordine să contracteze livrarea produsului pentru anul 1974 pînă la 30 IX 1973, dată la care nu erau efectuate calculele de optimizare a transporturilor.

● Totodată, au existat — și din păcate mai există încă — coordonatori de balanțe care manifestă tendința de a supune optimizării unele produse în cantități mai mici decît cele care se transportă în mod efectiv menținînd distanțe lungi de transport, spre exemplu pentru ciment, blocuri ceramice, cărămizi, lemn de foc ș.a. Desigur, asemenea propuneri au fost restituite coordonatorilor de balanțe pentru refacere; nu trebuie uitat însă volumul important de ore-muncă irosite și întârzierile provocate în acest fel în finalizarea lucrărilor și pregătirea operațiunilor de transport.

Tabelul nr. 2

Materiale la care rutele neoptimizate corespunzător au fost eliminate din planurile lunare operative de transport

Table with 2 columns: Material type and Distance eliminated. Rows include: odă calcinată (199,127), odă caustică (34,000), uşteni răşinoase pt.gater (505,059), etc.

crete în cadrul unor acţiuni importante privind extinderea circulaţiei trenurilor transcontainerizate, palelizarea transportului de mărfuri efectuat în curenţi stabili, mecanizarea operaţiunilor de încărcare-descărcare. Specialişti în transporturi au definitivat, totodată, normativul privind organizarea activităţii expeditorului unic care să asigure efectuarea transporturilor din poartă în poartă.

Aplicarea tuturor acestor măsuri a fost, de asemenea, corelată cu necesităţile reale de folosire mai judicioasă a parcului rulant şi de economisire a combustibililor şi energiei, în contextul cărora se va îmbunătăţi considerabil structura principalilor indicatori din transporturile feroviare.

4. În desfăşurarea în continuare a unei intense activităţi în domeniul optimizării transporturilor, un eveniment marcant l-a constituit şedinţa Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. din luna decembrie 1974, care a relevat necesitatea de a se trece la încheierea acţiunii de raionare şi optimizare a transporturilor de mărfuri şi a aprovizionării tehnico-materiale. În îndeplinirea acestei sarcini, Comitetul de Stat al Planificării, Ministerul Aprovizionării şi Ministerul Transporturilor au organizat o largă acţiune de analiză şi de stabilire a soluţiilor optime pentru fluxurile de transport şi raionare a aprovizionării, pornind de la unităţile productive de bază din fiecare judeţ şi pînă la ansamblul economiei, concretizată într-un studiu care vizează în principal :

● analiza critică a situaţiei actuale a fluxurilor de transport, de aprovizionare-desfacere, pe întreprinderi şi pe materii prime şi produse finite care se aprovizionează sau se desfac de către fiecare unitate economică. Vor putea fi evidenţiate încă din această fază care sînt traseele lungi de transport, neraţionale şi care ar putea fi eliminate prin găsirea unor surse mai apropiate, concomitent cu estimarea efectului economic al soluţiilor propuse atît în ce priveşte distanţele, cît şi cheltuielile de transport ;

● urmărirea centralizată de către ministerele coordonatoare de balanţă sau care au în subordine coordonatorii de balanţă a situaţiei actuale a fluxurilor de

transport de la fiecare producător către beneficiarii din teritoriu, şi la scara economiei naţionale.

● elaborarea unui nomenclator de produse şi grupe de produse în vederea extinderii transportului în relaţii optimizate.

Pe baza acestor acţiuni şi a analizei critice a situaţiei actuale, ministerele coordonatoare vor trebui să stabilească în continuare — dacă va fi cazul — noi relaţii optimizate pentru transporturi şi să ia măsuri cu privire la adaptarea şi corectarea unor repartiţii şi contracte, începînd chiar cu semestrul II din 1975. Ulterior, urmează să se permanentizeze acest sistem de optimizare a transporturilor şi de raionare a aprovizionării în fiecare an de plan, prealabil încheierii contractelor.

În contextul desfăşurării tuturor acestor acţiuni, considerăm că s-ar obţine o sporire substanţială a eficienţei, dacă s-ar avea în vedere şi următorul aspect :

● Ministerul Transporturilor şi Telecomunicaţiilor să nu preia de la ministere, organe centrale şi locale, propunerile de plan transport fără rezultatul calculului de optimizare, iar şefii staţiilor şi haltelor C.F.R. să nu preia pentru transport nici un produs din cele supuse optimizării — dacă nu figurează în planul primit de la Direcţia mişcare şi comercială din Ministerul Aprovizionării.

Dat fiind că în unităţile de transporturi se experimentează în acest an ca principal indicator al activităţii desfăşurate „veniturile brute în transporturi”, se poate aprecia că există o motivaţie în plus în stimularea satisfacerii în tot mai mare măsură a cererilor beneficiarilor şi implicit în eficientizarea întregii activităţi desfăşurate. Aplicarea operativă în practică a măsurilor prezentate, precum şi a altora, sînt de natură să contribuie la sporirea aportului transporturilor la efortul general al întregului popor de a realiza cincinalul înainte de termen.

C. MOCANU D. STRUNGARU

OBIECTIVE MAJORE ALE POLITICII FINANCIARE

(Urmare din pag. 3)

acestora, va trebui să urmărească creşterea rentabilităţii tuturor întreprinderilor, tuturor produselor. Totodată, organele financiare trebuie să conlucreze mai strîns cu celelalte organe din unităţile economice la fundamentarea şi elaborarea planurilor de investiţii, de producţie, de aprovizionare-desfacere, de export, să participe efectiv la urmărirea realizării exemplare a acestor planuri, la stabilirea pe parcurs a măsurilor necesare pentru asigurarea realizării indicatorilor economico-financiar planificaţi.

Faţă de exigenţele actuale, se impune continua perfecţionare a stilului şi metodelor de muncă ale aparatului financiar-bancar, care trebuie să dovedească mai multă fermitate în combaterea lipsurilor, să acţioneze mai operativ în soluţionarea problemelor ce se ivesc pe parcursul executării planurilor, să desfăşoare o activitate de îndrumare sistematică a unităţilor.

În mod deosebit, se cere ca aparatul financiar-bancar să intervină preventiv, înainte de producerea efectelor negative. În acest scop este necesară întărirea controlului preventiv al organelor financiare din ministere, centrale, întreprinderi, accen-

tuarea caracterului preventiv al activităţii organelor bancare, cu prilejul acordării creditelor, efectuării decontărilor, eliberării fondurilor de retribuire şi a altor fonduri etc.

În general, prin mînuirea corespunzătoare a pirghiilor financiare, prin exercitarea riguroasă a controlului preventiv şi a celorlalte forme de control, prin asigurarea unei evidenţe exacte şi operative, aparatul financiar-bancar-contabil şi de control va trebui să acţioneze permanent pentru folosirea în cele mai bune condiţii a fondurilor materiale şi băneşti ale societăţii, pentru asigurarea respectării legalităţii, pentru întărirea ordinii şi disciplinei în toate sectoarele.

F OLOSIND cu simţ de bun gospodar, cu randament sporit, fondurile de investiţii, de producţie, toate mijloacele financiare din economie, evitînd orice formă de risipă, de cheltuire neraţională a banului public, vom asigura creşterea sistematică a venitului naţional şi — pe această bază — a patrimoniului statului, a întregii avuţii naţionale, vom întări puterea de cumpărare a monedei noastre, vom crea succesiv condiţiile pentru trecerea la convertibilitatea leului.

Dacă în trecut se spunea despre România, cu referire la darurile cu care a înzestrat-o natura, că este o „ţară bogată” astăzi perspectivele creşterii continue a avuţiei noastre naţionale, forţa de muncă de care dispunem, hărnicia poporului nostru, clarviziunea şi fermitatea cu care partidul făureşte rosturile viitoare ale naţiunii noastre, constituie chezaşia că România va deveni, spre folosul tuturor cetăţenilor ei, o ţară cu adevărat bogată în valori materiale şi spirituale, făurite prin munca neobosită a unui popor liber, independent.

32 de directori generali despre: CENTRALA INDUSTRIALĂ ROMÂNEASCĂ, ÎN PERSPECTIVA — 1990 (II)

ÎN NUMĂRUL 18 din 9 mai a.c. au fost publicate primele aspecte rezultate din prelucrarea anchetei inițiată de REVISTA ECONOMICĂ într-o serie de unități economice cu statut de centrală. Obiectivul urmărit l-a constituit evidențierea modului în care conducerile de centrale și-au proiectat strategiile de dezvoltare în perspectiva viitorilor 15 ani, depistarea direcțiilor principale de acțiune prin care se urmărește accelerarea creșterii, sporirea eficienței economice și competitivității, în condițiile integrării tot mai accentuate a progresului tehnico-stiințific în mecanismul dezvoltării.

Cea de a doua parte a anchetei prezintă sintetic o serie de elemente referitoare la: proporțiile în care sint acoperite necesitățile interne prin produsele fabricate de centralele investigate; dinamica și structura activității de comerț exterior a centralelor; preocupările orientate spre sporirea nivelului de competitivitate.

Cum sint acoperite necesitățile interne de produse?

RITMURILE ridicate de creștere pe care le înregistrează centralele investigate confirmă faptul că sporirea continuă a producției, modernizarea structurii sale, ridicarea calității au ca obiectiv principal, satisfacerea într-o măsură tot mai mare a necesităților interne, a consumului productiv și individual, o participare cât mai activă la diviziunea internațională a muncii. Cercetînd primul aspect, și anume modul în care se estimează că vor fi satisfăcute nevoile de consum ale economiei naționale, ale populației, prin produsele fabricate de către centralele investigate, în perioada 1971—1990, am putut ajunge la câteva concluzii principale.

1. Se estimează o reducere progresivă în timp a cazurilor în care nevoile interne de produse, bunuri și servicii depășesc posibilitățile efective de producție ale centralelor investigate. Această tendință este un rezultat firesc al progreselor înregistrate în procesul de dezvoltare progresivă a industrializării socialiste. În același timp, trebuie remarcat că tocmai procesul creșterii economice rapide, industrializarea, modifică continuu și substanțial dimensiunile și structura nevoilor economiei naționale, iar ridicarea nivelului de trai pe cele ale consumatorului individual. Acest aspect dă o nouă dimensiune constatării, iar analiza principalelor produse din această categorie permite și alte observații. Astfel, dacă în cincinalul 1971—1975, în această grupă înțelnim, în primul rînd, produse solicitate de ritmul și amploarea dezvoltării industriale (echipamente: mașini-unelte pentru prelucrarea metalelor, utilaje tehnologice, componente electronice, mașini de ridicat și transportat, cazane industriale, turbo și hidroagregate ș.a.: materii prime, materiale și combustibili: țitei, gaze, produse gaterate etc.; ca și unele produse de larg consum — realizate în ramurile industriei alimentare și ușoare), în cincinalul următor, pe lângă estimarea unei reduceri cantitative a dimensiunilor acestei grupe se previzionează și o modificare de structură, profilul grupei fiind dat acum, în mai mare măsură, de produsele materii prime, materiale și combustibili, diminuîndu-se, în același

timp, ponderea produselor echipamente. Ultimele două cincinale ale perioadei analizate, ca urmare a dezvoltării puternice a industriei, a modernizării și diversificării structurilor, a ritmului de creștere mai înalt imprimat subramurilor sale de vîrf, scot în evidență o schimbare radicală, în categoria produselor analizate înscriindu-se acum, în exclusivitate, combustibili

- În ce proporție sint acoperite necesitățile interne la principalele produse fabricate de centralele investigate?
- Ce corelații rezultă din analiză și cum pot fi ele interpretate?
- Ce elemente conferă dinamism activității de export a centralelor?
- În ce direcții se manifestă tendința de modernizare a structurii exportului?
- Ce factori converg spre obținerea unui nivel de competitivitate ridicat?
- Calitatea produselor reprezintă în cincinalul 1976—1980 factorul de competitivitate numărul 1. De ce?
- Ce înseamnă capacitatea de a depista și dobîndi la timp noi piețe și cumpărători?
- Cum pot fi combinați principalii factori ai competitivității și ce înseamnă caracterul dinamic al acesteia?

și unele materii prime. Evident, este vorba numai de produsele cercetate de noi din cadrul acestei categorii. Prin mecanismul planificării se urmărește permanent fundamentarea economică și echilibrarea raportului producție-desfacere (inclusiv importul și exportul), avînd în vedere obiectivele de creștere prestabilite, necesitățile în continuă dezvoltare și diversificare ale economiei, ca și posibilitatea acoperirii lor din producție internă în condiții de eficiență economică sporită, ca și creșterea participării economiei noastre, în condiții de competitivitate, la circuitul mondial de valori.

2. În timp, se estimează o creștere tot mai mare a cazurilor în care nevoia internă de produse și servicii este acoperită în foarte mare măsură din producția realizată în centralele investigate. Pentru a rămîne numai în domeniul cifrelor, vom observa, de pildă, că în perioada 1986—1990, numărul produselor și serviciilor din această categorie este de 4 ori mai mare decît al celor din perioada 1971—1975. În primul rînd, trebuie să notăm că este vorba de produse și servicii care prin natura lor se încadrează în mod obiectiv în această categorie: prestații de transport feroviar, piese de schimb auto, energie electrică, energie termică etc. În al doilea rînd, constatăm o creștere considerabilă a numărului produselor destinate consumului individual: produse de încălțăminte, din bumbac, alimentare, zahăr și produse zaharoase, brînzeturi ș.a. În același timp, se înregistrează o creștere, în cadrul categoriei analizate, a ponderii producției de echipamente, materii prime și materiale, rezultat firesc al procesului dezvoltării ramurilor industriei de vîrf (mecanica fină, electronică, petrochimie, siderurgie etc.), a capacității acestor ramuri de a acoperi în tot mai mare măsură din producția lor internă necesitățile estimate de astfel de produse, mecanismul planificării noastre avînd în vedere, în acest scop, posibilitățile interne de materii prime, costul acestor produse pe plan mondial, o anumită tradiție și experiență cîștigată, criteriile eficienței. Subliniem totodată că, o mare parte din produsele acestei categorii sint destinate pieței externe, că pentru multe dintre ele, în proporții diferite, se are în vedere și utilizarea importului în acoperirea nevoii interne, evident, în măsura în care el se manifestă ca necesar sau/și rentabil.

3. Ca urmare a efortului de a dezvolta în continuare capacitățile industriale ale țării în mod selectiv, îndeosebi la produsele la care piața internă și externă prezintă un grad de absorbție mai ridicat și la care există condiții de realizare la un nivel înalt de eficiență, în fiecare cincinal, așa cum rezultă din anchetă, crește proporția produselor destinate exportului.

În medie, în fiecare interval de timp (cincinal) analizat, pentru circa 1/4 din produsele cuprinse în eșanșion se estimează că posibilitățile de producție pot să depășească într-o mai mare sau mai mică măsură nevoile consumului productiv și individual intern. Evident, și aici trebuie să avem în vedere că în optimizarea corelației respective mecanismul planificării ia în considerare în primul rînd criteriile eficacității, dovada cea mai concludentă constituind-o faptul că toate centralele investigate ale căror produse se înscriu în această categorie estimează, în același timp, că produsele respective sint și vor fi în foarte mare măsură solicitate la export.

Ca o concluzie generală poate fi menționată necesitatea fundamentării cît mai temeinice și în viitor a studiilor previzionale și de marketing elaborate de către centrale, astfel încît acestea să constituie un

element tot mai activ în fundamentarea prognozelor și planurilor de dezvoltare ale unităților economice, să ia în considerare în mai mare măsură posibilitățile unei cât mai bune utilizări a capacităților și să afețele de producție existente, înlocuirea unor produse deficitare sau scumpe pentru diminuarea importurilor, mai buna corelare a balanțelor de materiale și produse, sporirea preocupărilor pentru înnoirea și diversificarea rapidă a produselor și tehnologiilor, pentru sporirea competitivității lor și creșterea eficienței activității acestor unități.

Dinamism și modernizare în comerțul exterior

PORNIND de la premisa că „lărgirea schimburilor economice și cooperarea în producție cu alte state, participarea activă la diviziunea internațională a muncii reprezintă o latură inseparabilă de dezvoltare a fiecărei națiuni”, o necesitate obiectivă pentru progresul economic și social al țării noastre, Partidul Comunist Român a proiectat strategia edificării societății socialiste multilateral dezvoltate luând în considerare posibilitățile de amplificare a relațiilor economice și de cooperării în domeniul producției, al științei și tehnicii cu alte țări, intensificarea participării țării noastre în condiții de eficiență și competitivitate tot mai ridicate, la diviziunea internațională a muncii. O parte din întrebările chestionarului nostru au avut ca obiectiv nemijlocit surprinderea modului în care conducerile centralelor investigate gândesc elaborarea propriilor strategii de export, încadrarea organică a acestora în strategiile de ansamblu ale unităților lor, ca și în politica generală de comerț exterior și cooperare internațională promovată de partidul nostru.

Una din întrebările anchetei a avut de altfel următoarea formulă: „Care este și cum estimați că va evolua ponderea medie a exportului centralei dv. în volumul producției marfă?”. Prelucrarea răspunsurilor primite este prezentată în tabelul nr. 5. Interpretarea acestor răspunsuri, combinată cu analiza lor în dinamică a permis evidențierea unor elemente caracteristice, tipice pentru strategia generală de export a țării noastre. Ne vom referi în continuare, succint la principalele aspecte.

În primul rând, este evidențiat faptul că exportul ocupă un loc important în activitatea centralelor noastre, iar în perspectiva următorilor 15 ani, acest loc se va amplifica progresiv. Cifrele susțin această afirmație. În intervalul 1971—1990 mai mult de jumătate din centralele investigate estimează că vor înregistra un volum anual de export care reprezintă peste 20% din volumul total al producției marfă peste 12% din unitățile cercetate previzionând chiar că acest volum va reprezenta, anual, peste 40,1%. În același timp, numărul centralelor care nu au activitate porț este redus, practic fiind vorba de unități care din motive obiective sau datorită specificului activității nu pot efectua o astfel de activitate. Tendința de amplificare tratată a importanței exportului în ansamblul activității centralelor poate fi argumentată prin mutațiile care intervin în evoluția ponderii volumului exportului în totalul producției marfă. Astfel, se constată, în perioada după 1975, o scădere puternică a numărului centralelor la care exportul ocupă o pondere de 0—10%, de la 27,5% în actualul cincinal, la 17,2% în cincinalul 1986—1990, ca și a numărului celor la care ponderea exportului în volumul producției marfă este cuprins în intervalul 10,1—20%. Concomitent, înregistrează creșteri diferite celelalte grupe de centrale,

în deosebi cele la care exportul reprezintă 40,1—50% și peste 50% din volumul producției marfă. Pentru a interpreta corect aceste creșteri ale volumului exportului trebuie să nu pierdem din vedere faptul că ele au loc pe fondul altor creșteri, similare sau chiar mai puternice, pe care le înregistrează volumul producției centralelor ca urmare a ritmurilor accelerate de dezvoltare imprimată. Luând în considerare și acest aspect, în mod normal, creșterile absolute pe care le înregistrează exportul vor apărea mai însemnate.

Toate acestea demonstrează faptul că politica de dezvoltare în perspectivă a țării noastre are în vedere o permanentă deschidere a economiei noastre spre o largă colaborare internațională, o participare activă, tot mai intensă la diviziunea internațională a muncii, la comerțul mondial, la cooperarea economică, științifică și tehnică externă.

Un alt aspect rezultat din prelucrarea anchetei evidențiază tendința tot mai puternică de îmbunătățire a structurii exportului centralelor. Câteva elemente justifică și concomitent explică rațiunile acestei tendințe. Astfel, dacă în cincinalul 1971—1975 se constată că mai mult de jumătate din totalul centralelor investigate care estimează că volumul exportului va reprezenta între 20—25% din volumul total al producției marfă sunt unități economice din ramurile construcțiilor de mașini și chimicii, în cincinalele următoare greutatea specifică a acestor unități economice va oscila între 53—60%. Observăm înscrierea tot mai accentuată a economiei noastre în tendințele mondiale de a asigura o creștere mai puternică a exportului de produse de înalt nivel tehnic, deci care valorifică în mod superior potențialul uman, material și tehnologic al țării. Această tendință, care se va amplifica în cincinalul următor, va căpăta noi dimensiuni după 1980 când creșteri însemnate față de perioadele anterioare vor înregistra: Centrala industrială de electronică și tehnică de calcul. Centrala industrială de mașini și aparataje electrice, Centrala industrială de utilaj energetic, metalurgie și mașini de ridicat. Centrala industrială de utilaj tehnologic și material rulant, Centrala industrială de rafinării și petrochimie, Centrala industrială de fibre și fire sintetice etc., ca și o serie de centrale din industria ușoară: Centrala industriei sticlei și ceramicii fine, Centrala industriei articolelor casnice și utilajelor tehnologice, Centrala tricotaajelor, Centrala industriei confecțiilor.

Cum este gândită realizarea competitivității

PARTICIPAREA tot mai activă a economiei noastre naționale la diviziunea internațională a muncii, în condițiile tendinței de permanentă modernizare și eficiențizare a exportului, implică o adaptare adecvată la mecanismul pieței mondiale, o capacitate tot mai puternică de confruntare cu alte economii, în special din punct de vedere al productivității muncii și calității produselor, o sporire a competitivității economice internaționale a țării noastre. În ce direcție sunt orientate eforturile conducerilor centralelor noastre atunci când se urmărește sporirea competitivității? Acest aspect am căutat să-l surprindem formulând — în cadrul chestionarului anchetei — întrebarea: „Asupra cărui dintre factorii de competitivitate gândiți că trebuie acționat în primul rând pentru reușita în relațiile comerciale externe?”.

Ce evidențiază prelucrarea răspunsurilor primite? Rezultate cifrice sînt prezentate în tabelul nr. 6, iar asupra celorva dintre concluzii ne oprim în continuare.

În primul rând, reține atenția faptul că în cincinalul 1976—1980 factorul de com-

petitivitate nr. 1 îl constituie CALITATEA PRODUSELOR. Nivelul de înzestrare tehnică, dezvoltarea puternică a cercetării științifice, gradul ridicat de pregătire profesională a forței de muncă sînt principalii factori care vor permite și în același timp vor face necesară concentrarea atenției conducerilor de centrale spre creșterea substanțială a nivelului calitativ al produselor destinate exportului, ca o condiție esențială a competitivității lor. Conducerile de centrale, prin maniera în care și-au proiectat strategiile de dezvoltare demonstrează că sînt perfect conștiente de importante sarcini care le revin, de faptul că, „fiecare produs românesc de export va trebui să se caracterizeze printr-o calitate ireproșabilă, astfel încît să facă față cu succes exigențelor mereu crescînde ale pieței externe”. Faptul că elementul „calitatea produselor” este gândit de către conducerile centralelor investigate ca un component organic principal al competitivității îl demonstrează și locul doi ocupat de acest factor atît în ierarhia generală a factorilor de competitivitate, stabilită pentru întreaga perioadă 1976—1990, cît și în ierarhia parțială întocmită pentru cincinalul 1981—1985. De altfel, și în cincinalul 1986—1990, calitatea produselor ocu-

Tabelul nr. 5

Repartiția centralelor investigate în funcție de ponderea medie ce se estimează că o va deține exportul în volumul producției marfă

Nr. crt.	Pondere exportului în % (grupe)	Intervalul				Indicador mediu pentru intervalul 1971-1990
		1971-1975	1976-1980	1981-1985	1986-1990	
1.	0	-	3,5	6,9	6,9	4,3
2.	0-10	27,5	20,8	17,2	17,2	20,7
3.	10-20	27,5	17,2	24,1	24,1	23,3
4.	20-30	20,8	27,8	20,8	20,8	25,0
5.	30-40	13,8	13,8	17,2	13,8	14,7
6.	40-50	6,9	-	6,9	10,3	6,9
7.	peste 50	3,5	6,9	6,9	6,9	6,0
TOTAL		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

pă un loc de frunte în ierarhia factorilor de competitivitate, locul 3, la foarte mică distanță (o opțiune) de factorul indicat pe locul 2 în acest interval de timp — „capacitatea de a lansa pe piață produse noi”, care ea însăși presupune că include și noțiunea de calitate superioară.

Pe ansamblul intervalului de timp analizat — 1976—1990 — ca și în ultimele două cincinale din cadrul său (1981—1985 și 1986—1990) se estimează că factorul nr. 1 de competitivitate îl reprezintă „capacitatea de a depista și cîștiga noi piețe și cumpărători”. Acest fapt rezultă nemijlocit din preocuparea conducerilor centralelor pentru sporirea volumului comerțului nostru exterior, pentru modernizarea structurilor sale, pentru ridicarea nivelului său de eficiență și competitivitate. El reliefează că un loc central în strategia de comerț exterior a centralelor noastre îl ocupă alături de creșterea exporturilor actualelor produse pe piețele existente și alte două aspecte: a) diversificarea piețelor — căutarea de noi piețe pentru produsele existente ale centralelor; b) diversificarea produselor — crearea de noi produse și căutarea de noi piețe pentru desfacerea acestora.

În condițiile revoluției științifico-tehnice este evident că un rol deosebit revine în cadrul competitivității elementului: „capacitatea de a lansa pe piață produse noi”. Acum, crearea de noi produse pentru înlocuirea celor existente sau complet noi dezvoltarea și lansarea lor pe piețe, determină în mare parte menținerea și lărgirea piețelor cîștigate, cucerirea sau crearea de noi piețe, garantînd totodată prioritatea în stabilirea prețului și posibilitatea obținerii de beneficii suplimentare considerabile. Sesizarea importanței acestui element în textura competitivității, explică a-

Tabelul nr. 6

Încadrarea previzionată a principalelor factori de competitivitate

Nr. crt.	Denumirea factorului	Numărul de centrale care au indicat respectivul factor			
		În intervalul			în perioada
		1976-1981	1981-1985	1985-1990	
1.	Capacitatea de a depista și cuceri la timp noi piețe și cumpărători	12	12	12	12,00
2.	Calitatea produselor	13	6	7	6,66
3.	Capacitatea de a lansa pe piață produse noi	2	6	8	5,33
4.	Capacitatea de a produce la un nivel de preț competitiv	2	5	2	3,00

legerea sa de către conducerile centralelor investigate pe locul trei în clasamentul general al factorilor de competitivitate și pe locul doi în clasamentele parțiale întocmite pentru cincișasele 1981—1985 (aici el intru-nește același număr de puncte — 6 — cu factorul „calitatea produselor”) și 1986—1990.

În sfârșit, între principalii factori de competitivitate conducerile centralelor cercetate situează și „capacitatea de a produce la prețuri competitive”. Ultimul loc ocupat de acest factor în toate clasamentele — generale sau parțiale — reflectă, în primul rând, mutația care a avut loc pe piața mondială în condițiile revoluției științifico-tehnice contemporane, când toate elementele trec înaintea elementului preț în relația dintre cerere și ofertă, având rol decisiv în modelarea ei. În același timp, menținerea acestui element evidențiază faptul — normal — că el nu este și nici nu poate fi neglijat, ci dimpotrivă luat în considerare, evident pe măsura importanței lui în configurația finală a competitivității.

Subliniind că cei patru factori sînt complementari, dorim să scoatem în evidență faptul că rezultanta lor — competitivitatea — poate fi obținută de către o unitate economică prin combinarea lor în diverse modalități.

Analiza centralelor cuprinse în eșantion

care au optat pentru unul sau alții dintre factorii de competitivitate pune însă în evidență unele elemente, posibile de luat în considerare într-o anumită măsură în formularea unor concluzii, în adoptarea unor strategii de dezvoltare, a unor substrategii de export. Succint este vorba de următoarele:

a. Cea mai mare parte a centralelor reprezentînd ramurile de bază ale industriei — construcțiile de mașini, chimia, energetica și metalurgia — aleg drept factori prioritari de competitivitate „capacitatea de a depista și cîștiga la timp noi piețe și cumpărători” și „capacitatea de a lansa pe piață produse noi”.

b. În cazul centralelor aparținînd de ramurile industriei ușoare și alimentare, ordinea în care sînt aleși factorii de competitivitate este următoarea: 1 — calitatea produselor; 2 — capacitatea de a produce la prețuri competitive; 3 — capacitatea de a lansa pe piață produse noi. Remarcăm faptul că, în toate cele trei cincișasele, elementul „calitatea produselor” ocupă în permanentă locul 1 (fie singur și detașat, ca în viitorul cincișasele, fie împreună cu alți factori, „capacitatea de a depista și cîștiga noi piețe și cumpărători”).

c. Centralele care în toate cincișasele analizate înregistrează ritmurile de creștere cele mai înalte — peste 15,1% pe an — au optat în proporție de: peste 61% pentru factorul „capacitatea de a depista și cîștiga noi piețe și cumpărători”; peste 23% pentru „capacitatea de a lansa pe piață produse noi”; aproximativ 8% alii pentru „capacitatea de a produce la prețuri competitive”, cît și pentru „calitatea produselor”.

d. În cazul centralelor investigate la care ponderea medie a exportului în volum total al producției marfă depășește 31% — se înregistrează următoarea ierarhie a factorilor de competitivitate: 1 — calitatea produselor — ales de aproape 30% dintre respectivele centrale; 2—3 — capacitatea de a depista și cîștiga noi piețe și cumpărători și capacitatea de a lansa pe piață produse noi — sînt indicați de cîte 25% dintre centrale; 4 — capacitatea de a produce la prețuri competitive — este indicat de aproximativ 20% din centralele respective.

Principala concluzie care se desprinde din analiză se referă la faptul că alegerea factorului nr. 1 de competitivitate — care imprimă profilul strategiei de export proiectate — ca și modul de combinare a diferiților factori componenți, este în funcție de o multitudine de elemente, între care un loc important îl ocupă (în cadrul elementelor de natură economică): nivelul

tehnic al utilajelor productive, vechimea ramurii, dimensiunea și ritmurile producției, dimensiunea și ritmurile exportului, raportul cerere-ofertă și nivelul de preț, intensitatea concurenței, ritmul de înnoire caracteristic ramurii, destinația finală a produsului — consum productiv sau individual. Modul în care trebuie combinați factorii competitivității și mai ales factorul principal, luînd în considerare elementele arătate, subliniază faptul că, capacitatea de confruntare pe piața mondială depinde, concomitent și în primul rînd, de nivelul productivității, de cheltuielile de producție, de eforturile de cercetare și competitivitatea tehnică a produselor, de nivelul calității produselor, de modul de conducere și organizare a activității de comerț exterior, toate acestea subliniind, în același timp, și caracterul dinamic al competitivității, care, de asemenea, nu trebuie neglijat.

B. IULIAN

(*) Programul Partidului Comunist Român de faurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Editura Politică, București, 1975, p. 174.

(*) Directivele Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român cu privire la planul cincișasele 1976—1980 și liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României pentru perioada 1981—1990, Editura Politică, București, 1974, p. 70.

Într-unul din numerele viitoare vom prezenta noi aspecte rezultate din prelucrarea anchetei: care este capacitatea de creativitate și inovație a centralelor și pe ce cale poate fi ea stimulată; care sînt principalele incidente ale progresului tehnico-științific asupra activității centralelor și în ce direcții se manifestă ele: plaja invențiilor posibile; concluzii.

ÎN ZILELE noastre, matematica, își face tot mai mulți simțită prezența în cîmpul de cercetare al științelor sociale, în general, al celor economice, în special. Explicația acestei penetrații este complexă și nu ne propunem în nici un caz elucidarea ei. Credem însă, că un aspect se cere subliniat. „Nevoia” de matematică este generată în mare parte de largile posibilități pe care le oferă instrumentarul ei pentru abordarea științifică a fenomenelor și proceselor, a laturii cantitativă a evenimentelor economico-sociale, în raționalizarea activităților umane care au un scop precis determinat prin prisma criteriilor optimalității și eficienței.

În plan strict economic, cercetarea operațională este una din ramurile matematicii care capătă o tot mai mare importanță în special în domeniile analizei, planificării, organizării și conducerii. Varietatea, multilateralitatea și complexitatea metodelor cercetării operaționale creează largi posibilități cercetătorilor, specialiștilor, cadre-

Matematica — instrument eficace de abordare a evenimentelor economice

lor de conducere pentru a soluționa, prin prisma optimului, problemele pe care le ridică practica economică, cu prioritate cea productivă. Iar unul dintre marile avantaje al acestor metode — care invită la generalizarea utilizării lor — îl constituie faptul că fac posibilă abordarea problemelor cu un foarte mare număr de soluții, rezolvarea rapidă a acestor probleme prin alegerea variantei de soluție apreciată ca optimă în funcție de condițiile luate în considerare.

În ultimii ani asistăm la o puternică proliferare a lucrărilor din domeniul cercetărilor operaționale, procesul în sine ilustrînd, de fapt, pe lingă interesul pe care acestea l-au trezit pe plan teoretic, și rapiditatea cu care ele și-au dovedit utilitatea în planul practicii. Fenomenul este puternic prezent și în spațiul românesc. Între lucrările prestigioase din dome-

niul cercetărilor operaționale apărute în ultimii ani, ne reține atenția „Matematica organizării” a profesorului Mircea Malița și Corneliu Zidăroiu. Valoarea și interesul stîrnit în rîndul cititorilor este ilustrat între altele, de traducerea lucrării în limba engleză și de apariția recentă a celei de-a doua ediții în limba română (1).

Concepînd ansamblul metodelor cercetării operaționale ca punct de plecare al constituirii unei noi științe, „tehnologia”, înțeleasă ca „știința organizării factorilor care concură la un rezultat urmărit, astfel ca eforturile optimizării să fie satisfăcute”, a cărei sferă de aplicare se va extinde de la domeniile economice și producției (spre care este orientată cu prioritate în prezent) și la alte sfere de activitate umană, autorii, se opresc în cadrul lucrării, asupra unora dintre metodele și metode, căutînd să surprindă

astfel elementul — liant al noii discipline științifice. Efortul lor este polarizat de fapt de două mari grupe de probleme, tratate în cadrul lucrării în două părți distincte. Prima are ca obiect problemele de optimizare: programe liniare și neliniare, programe dinamice, programe stochastice, elemente de teoria jocurilor și a grafelor. Este vorba în acest caz de un set unitar de metode ale cer-

Organizare și creativitate

Interviu cu Andrei POPESCU,

director al Fabricii de ciorapi și tricotațe

"Apollo" — București *)

● **Tovarășe director, conduceți o întreprindere care în ultimii ani a obținut realizări remarcabile în îndeplinirea sarcinilor ce i-au revenit din planul național unic de dezvoltare economico-socială a țării. Din cite știu, veți realiza în mai puțin de patru ani și jumătate actualul plan cincinal. Cu siguranță, în această direcție au acționat nu unul, ci mai mulți factori. Dintre cei ce tin de calitatea conducerii unității, care apreciați a fi fost esențialii?**

— Esențială mi se pare crearea în unitate a unui climat de muncă propice creației, participării active a întregului personal la realizarea sarcinilor ce ne-au fost încredințate. Am beneficiat de situația favorabilă că foarte multe cadre de conducere din întreprinderea noastră au absolvit unul sau altul dintre programele diverselor centre ale sistemului național de perfecționare a pregătirii profesionale a personalului din unitățile socialiste, sistem constituit prin aplicarea Legii nr. 2/1971. Prin intermediul acestor programe au fost însușite cunoștințe și deprinderi a căror aplicare în practică ne-a ajutat în stimularea și valorificarea producției de idei, în organizarea muncii organelor de conducere colectivă, în general, în mai buna organizare a conducerii unității noastre.

Aș vrea însă să subliniez ideea că un climat de angajare puternică a personalului unei unități la realizarea sarcinilor acesteia nu poate lua naștere și nu se poate dezvolta decât pe fundamentul solid al unei organizații ferme, în care să fie clar și riguros stabilite atribuțiile fiecăruia, unde fiecare să știe precis și complet de ce răspunde el și cei cu care colaborează, în care oamenii să fie apreciați după contribuția lor efectivă, fiecare să fie „plantat” acolo unde merită și unde dă cel mai bun randament. Noi am realizat un sistem de organizare care răspunde acestor cerințe. Creația și participarea înfloresc în condiții de ordine și disciplină, nu în haos și improvisație.

Să vă dau un exemplu. Vedeți această foaie volantă „foaia roșie” cum o numim noi. Titlul ei este „Notă de sesizare”. Observați, sus în dreapta, scris mare: „numai pentru director”. Nu are decât patru puncte și poate fi completată de orice lucrător din unitate. Cele patru puncte sînt: 1 — numele celui ce sesizează și problema sesizată; 2 — compartimentul ce trebuia să rezolve problema; 3 — persoana care trebuia să rezolve; 4 — de cînd se cunoștea problema ce trebuia rezolvată.

La trei astfel de sesizări, ajunse la mine, și verificate a fi corecte, cel care n-a rezolvat

„problema” suportă consecințele. Această „foaie roșie” este un excelent și eficient mijloc de acțiune practică. Dovadă: problemele sînt rezolvate operativ, exact acolo și de către cel ce trebuie.

● **În felul acesta ați rezolvat și mult disputata problemă a delegării de atribuții...**

— Da, dar nu numai pe această cale. O influență deosebit de favorabilă a avut, în această direcție, și introducerea acordului global. În unitatea noastră procentul de exținere a acordului global este de 97%. Pe lângă multe alte avantaje pe care acesta le are asupra activității unei unități economice, se numără și descongestionarea bugetului de timp al conducerii superioare și sporirea spiritului de răspundere la nivelul conducerii directe a producției. Din avalanșa de probleme care se tot împingeau în sus, astăzi, la conducerea unității ajung foarte puține, într-adevăr cele ce necesită competența acestui nivel, celelalte fiind rezolvate operativ, la nivelul formației de lucru.

● **Care au fost cele mai dificile probleme cu care ați fost confrunat în ultimii ani și cum le-ați rezolvat? Ce învățăminte pot fi trase de aici pentru viitorul cincinal?**

— Pe prim plan aș plasa problemele din domeniul desfacerii produselor și cel al asigurării cu cadre al noilor capacități.

Mai exact, nu în domeniul desfacerii ca atare, ci în cel al planificării volumului și structurii vânzărilor noastre. A existat și există o relativă lipsă de mobilitate și operativitate în concretizarea sarcinilor ce privesc volumul fizic al diferitelor produse, în punerea de acord a acestora cu sarcinile valorice. Să vă explic. Pentru anul în curs, în vederea îndeplinirii cincinalului mai devreme, față de prevederile inițiale, a sporit volumul valoric al producției ce trebuie realizat de întreprinderea noastră. Noua sarcină este realistă, în sensul că dispunem și de capacitățile necesare și, cu siguranță, că, pînă la urmă, vom găsi și cui să vindem produsele noastre. Din păcate, cifra a fost definitivată cu mult după termenul la care noi am contractat producția pentru acest an.

Insuficienta preocupare pentru o cit mai exactă previzionare și insuficienta sincronizare la diferite nivele în acest domeniu, au ca urmare nu numai faptul că trăim sub presiunea temerii că nu știm cui vom vinde produsele, dar și aceea că ajungem, efectiv, în situația de a imobiliza importante fonduri în stocuri de produse, cu toate consecințele ce decurg de aici.

Și dificultățile intimpinate în asigurarea cu cadre a noilor capacități se datoresc tot insuficienței capacități de previzionare și lipsei de operativitate în clarificarea sarcinilor, a ceea ce trebuie făcut. De exemplu, se hotărăște dezvoltarea unei capacități de producție. Datorită întârzierilor în obținerea avizelor necesare, concret în deschiderea finanțării, ajungem în situația că timpul care ne rămîne la dispoziție pentru pregătirea cadrelor este insuficient. De aici consecințele: se apeleză la tot felul de improvisații, se în-

tirzie punerile în funcțiune, nu se realizează în termen parametrii proiectați.

● **Tovarășe director, ce trebuie făcut, asupra căror factori considerați că trebuie acționat pentru sporirea capacității de previzionare, pentru mai multă mobilitate și operativitate în acest domeniu al planificării, și, în general, în domeniul conducerii unităților economice?**

— Mai întii — știința, știința previziunii, a conducerii economice. Nu o să facem niciodată previziuni exacte, afirmind în dreapta și în stînga că trebuie să previzionăm. Este necesar să învățăm previziunea și s-o utilizăm eficient în practică. În al doilea rînd, se impune — cum, de altfel, deseori a subliniat secretarul general al partidului nostru — a fi întărit simțul de răspundere al cadrelor și organelor de conducere de pe toate nivelele, în sensul asumării și rezolvării cu operativitate a problemelor pe care le ridică viața. Așa cum v-am spus, acordul global a întărit substanțial spiritul de răspundere jos, la nivelul formațiilor de lucru. Este timpul să ne gîndim la modalități adecvate de a întări mai mult și spiritul de răspundere al cadrelor din planificare, aprovizionare, a celor ce au sarcini pe linia asigurării unităților productive cu personalul și cu fondurile necesare etc., în general al cadrelor și organelor de conducere.

● **Care este cea mai importantă deficiență ce se resimte în prezent în activitatea cadrelor de conducere din unitățile economice?**

— Dispunem astăzi de cadre foarte bine pregătite din punct de vedere profesional, politic, ideologic, etc. Domeniul care a rămas relativ în urmă, în care se resimt cele mai mari lipsuri și în care fiecare poate acționa, este, după părerea mea, cel al organizării propriului timp de muncă. Foarte mulți conducători nu știu, nu reușesc să-și organizeze într-un mod judicios și eficient ziua de muncă. Din această cauză sînt depășiți de probleme, de viață: fie nu pot cuprinde toate problemele, fie le abordează cu întîrzieri.

● **Cum ați acționat dumneavoastră pentru eliminarea acestei deficiențe?**

— În trei direcții principale: 1 — delimitarea strictă a atribuțiilor mele și ale colaboratorilor; 2 — delegarea largă a propriilor atribuții; 3 — instituirea unui sistem rațional de înfăptuire, nu după scheme abstracte, ci în nemijlocită legătură cu atribuțiile concrete pe care mi le-am asumat ca director și președinte al consiliului oamenilor muncii.

● **La începutul discuției ați subliniat influența favorabilă exercitată de climatul de muncă asupra capacității de creativitate și inovație a unității. Concret, cum este organizată activitatea de producere și valorificare a ideilor de produse noi pentru unitatea dvs.? Apreciați că aceasta este forma cea mai adecvată de organizare? Dacă nu, ce îmbunătățiri întrevădeți în această direcție?**

— Avem în unitate un atelier de proiectări tehnologice, care se ocupă — în mică măsură — și de creația de noi modele de ciorapi. Foarte multe dintre modelele noi cu care ne prezentăm pe piață nu sînt creația acestui atelier, ci a unui număr mare de lucrători din diferite compartimente ale unității. Am adoptat în unitate această concepție modernă privind creativitatea: toți lucrătorii au capacitate creativă, deci toți trebuie s-o aplice, să producă idei noi pentru îmbunătățirea tehnologiilor și produselor noastre. Asta a depins de noi și considerăm că am făcut o treabă bună. Cred însă că în cincinalul următor, cel al afirmării în țara noastră a actualii revoluții tehnico-științifice mondiale, trebuie făcut mult mai mult. Din punct de vedere organizatoric, consider că este absolut necesară crearea unui nucleu puternic de creație de produse noi la nivelul centralei industriale — cu mijloace tehnice și personal care există în unități — singurul capabil să asigure alinierea produselor din sectorul nostru la realizările și exigențele producției și pieței mondiale.

Constantin COJOCARU

celării operaționale, care permit, în condițiile formulării diferite a resurselor, combinarea acestora de o manieră care să asigure atingerea obiectivelor prestabilite în condiții de optimalitate. Partea a doua, prezentînd problemele de natură statistică: analiză dispersională și factorială, controlul statistic al calității, elemente ale teoriei echipamentului, de teoria așteptărilor și de teoria stocurilor, caută să întregască elementele oferite în partea întii. Insistînd deci pe modalitățile cele mai eficace care pot fi utilizate în vederea menținerii stărilor realizate de optimalitate a sistemelor, oferă posibilități de detectare în timp optim a factorilor perturbatori, cărora de cele mai multe ori le este conturat, prin diverși parametri, profilul.

Predominanța caracterului aplicativ al lucrării este asigurată prin concomitența prezentării clare, a conținutului metodelor, înfățișării posibilităților ei practice de aplicare, delimitării sferei și profunzimii domeniului de utilizare, descrierii și ilustrării principalelor algoritmi. Bibliografia selectivă ce însoțește fiecare capitol oferă celor interesați — economiști, ingineri, matematicieni, studenți, în general cadre care desfășoară actualmente sau în perspectivă o activitate de organizare și conducere — posibilitatea de aprofundare a temelor tratate.

I. B.

(1) Mircea Malița, Corneliu Zidărciu: *Matematica organizării*. Ediția a II-a. Editura Tehnică, București, 1975.

*) La scurt timp după acordarea acestui interviu, tov. Andrei Popescu a fost promovât în funcția de director general adjunct al centralei din care face parte fabrica „Apollo”; s-a creat astfel o condiție ca realizările menționate și propunerile formulate să prinda viață pe ansamblul întregii centrale (N.R.)

CINCINALUL REVOLUȚIEI ȘTIINȚIFICE ȘI TEHNICE →

O treaptă hotărâtoare a progresului multilateral al României socialiste

CONFIGURAȚIA proceselor proprii lumii contemporane rezultă în mare măsură din tendințele generate de revoluția socialistă, pe de o parte și de revoluția științifică și tehnică pe de altă parte. De aceea se manifestă un interes crescând pentru mutațiile din știință și tehnică, pentru interferența acestora cu marile transformări de ordin social și politic care modifică înfățișarea de azi și de mâine a planetei. Țara noastră este total angrenată în aceste procese revoluționare. Creșterea puternică a forțelor de producție, pe baza cuceririlor revoluției tehnico-științifice, astfel încât să se poată asigura sporirea continuă a producției de bunuri materiale în vederea satisfacerii largi a necesităților de consum ale întregului popor, dezvoltarea multilaterală a vieții sociale constituie, după cum se subliniază în Programul P.C.R., una din direcțiile prioritare în care va acționa Partidul Comunist Român pentru înfăptuirea societății socialiste multilaterale dezvoltate, cincinalul 1976—1980 fiind în acest sens, caracterizat ca un cincinal al revoluției științifice și tehnice în țara noastră.

În aceste condiții, înțelegerea profundă a dimensiunilor, conținutului, mecanismelor și tendințelor proprii revoluției științifice și tehnice depășește limitele preocupărilor teoretice, căpătând o semnificație practică stringentă. Răspunzând acestor solicitări, oamenii de știință români manifestă un rol activ în analiza acestor procese. Lucrările românești consacrate revoluției științifice și tehnice se caracterizează printr-o largă deschidere, prin încercări meritorii de a surprinde mutațiile ce se produc în dezvoltarea societății contemporane. Un prim element definitoriu ce se desprinde în cadrul acestor analize se referă la faptul că revoluția științifică și tehnică se înscrie în rindul acelor procese contemporane pe care datorită dimensiunilor și manifestărilor le denumim tot mai frecvent **fenomene globale**. Cuprinzând în sfera sa de acțiune întreaga planetă, această revoluție generează fenomene noi care implică toate statele și popoarele. Luând în considerare acest aspect global, planștar studiile românești au schițat tendințele care își croiesc drum formulând și sugestii pentru crearea condițiilor necesare ca rezultatele pozitive ale acestor mutații să fie accesibile tuturor.

Un proces care penetrează toate laturile vieții sociale

PROBLEMA abordată prezintă un interes științific intrinsec, dar care devine realizabil numai prin măsuri politice și economice adecvate pe plan național și internațional. Stabilirea unui nou tip de relații politice și economice internaționale constituie — în acest context — un deziderat fără de care nu este posibil ca toate națiunile și popoarele să se bucure de urmările revoluției științifice și tehnice în deplină libertate și egalitate. În cadrul acestor preocupări un loc major îl ocupă relația dialectică dintre desfășurarea revoluției științifice și tehnice pe plan mondial și procesul concret de realizare a progresului. Dezvăluirea modului concret în care se realizează rolul acestei revoluții de **forță motrice a progresului umanității în general și a progresului socialist în special**, permite analiza mutațiilor care condiționează procesul înfăptuirii societății socialiste multilaterale dezvoltate, care condiționează ridicarea la un nivel mai înalt a întregii activități de construcție socialistă. Revoluția științifică și tehnică produce nu numai mutații în tehnică și tehnologie, dar modifică structurile sociale și contribuie la creșterea gradului de funcționalitate a societății. Ultimul aspect își găsește expresia în dinamica structurilor organizatorice și de conducere, în perfecționarea mijloacelor de urmărire, măsurare și evaluare a performanțelor economice și sociale, în progresele realizate pe calea modelării perspectivelor dezvoltării umanității, a societății socialiste în particular.

În dezacord cu interpretările simplificatoare, tot mai mulți cercetători români consideră revoluția științifică și tehnică atât un proces de dimensiuni planetare, cât și un **fenomen care penetrează toate laturile vieții sociale**. Dimensiunile și conținutul ei depășesc sfera științei și tehnicii. Sintem în fața unei revoluții

în industrie, a unei revoluții în energetică, dar și în fața unor mutații în procesele economice, în structurile socio-profesionale, în comunicația umană, în cultură, care toate influențează esența umană. Fără îndoială, esența umană, departe de a fi imuabilă, evoluează, iar astăzi, dinamica ei este impulsivă nu numai datorită relațiilor social-economice, ci și datorită revoluției științifice și tehnice prin acțiunea ei asupra „conștiinței tehnice” a oamenilor, asupra lumii produselor utilizate de om, asupra gamei de cerințe, asupra valorii științifice, artistice etc. În contrast cu acest mod dialectic de abordare mai întâlnim autori care tratează unilateral natura și implicațiile revoluției științifice și tehnice. De pildă, explicându-se termenul „Revoluția științifică și tehnică” se afirmă în „Dicționarul Economic” (Editura Politică, 1975) că aceasta are un „caracter multilateral” care își găsește expresia în faptul că ea cuprinde... toate elementele forțelor de producție! În continuare, se susține că aplicarea rezultatelor revoluției științifice și tehnice face ca știința să fie forță de producție; că între ea și ritmurile creșterii producției s-a stabilit o legătură directă și eficientă. Acest mod de prezentare, uneori unilateral este expresia unui „economocentrism” dăunător prin implicațiile pe planul practicii sociale. Construirea unei imagini corecte cu privire la dimensiunile reale și tendințele profunde ale acestei revoluții contribuie la formarea de noi atitudini la factorii decizionali, dă o anumită substanță activității decizionale. Justifică reorientări motivaționale în procesul de elaborare a deciziilor, conturează noi soluții de utilizare eficientă a resurselor materiale și umane ale țării. De fapt revoluția științifică și tehnică răstoarnă nu numai perspectivele de ordin material, economic sau social, ci înnoiește conținuturile de gândire, atitudinile, criteriile de apreciere. Fără exagerare se poate spune că revoluția științifică și tehnică a accelerat uzura morală a tehnicii, a structurilor organizatorice, dar și a unor adevăruri acceptate până astăzi.

Raționalitate tehnică — economică — ecologică

CONȚINUTUL revoluției științifice și tehnice este pus în evidență de obicei prin raportarea la revoluția industrială din secolele trecute. Considerăm că acest demers este justificat doar în parte, și anume, în măsura în care ne permite să înțelegem „când” și „cum” a început revoluția științifică și tehnică contemporană.

Majoritatea analizelor acestor fenomene consideră că esența și finalitatea revoluției științifice o constituie procesele de automatizare și cibernetizare. Urmărind trecerea de la mașinism la automatizare mulți cercetători au considerat că pot întrezări și încheierea revoluției științifice și tehnice contemporane în momentul proliferării automatizării alăt în sfera producției și serviciilor cât și în sfera conducerii economice și sociale. Un asemenea deznodământ, previzibil la orizontul citorva decenii, decurge logic din premisele analizei. După părerea noastră, „logica” aceasta își are punctele sale de sprijin în tehnica și tehnologiile „mașiniste”. Evoluția istorică de la unealtă la mașină și de la aceasta la ansamblurile de mașini automatizate constituie verigile unui anumit mod de raportare a omului la forțele naturii. În aceste verigi există deosebiri calitative, iar diferențele se stabilesc în limitele aceleiași modalități de transformare a obiectelor naturii în produse utile, transformare înfăptuită cu ajutorul principiilor fizico-chimice.

La mijlocul deceniului opt, constatăm însă că modalitatea „mașinistă” de realizare a producției nu este unica posibilă. În momentul de față revoluția științifică și tehnică se află la ora înnoirii sale interne, la ora când procesul trecerii de la mașinism la automatizare nu-i epuizează conținutul și tendințele. Faptul nou care își croiește drum cu vigoare crescândă este „biologizarea” și „ecologizarea” producției și nu numai a producției.

Un domeniu în care trecerea de la principiul fizico-chimic

la mecanisme „biologice“ de acțiune se dovedește a avea urmări spectaculoase il constituie însăși organizarea și conducerea activităților economice. În condițiile actuale unul din obstacolele care se ridică amenințător în fața progresului general al umanității este poluarea. Faptul că procesele de producție moderne duc la acumularea de deșeuri, la reziduuri care nu-și găsesc întrebuințarea și modifică negativ balanța raporturilor dintre om și mediu, constituie un rezultat direct al organizării lineare a producției. Procesul de producție este de regulă, deschis și univoc, parcurgând în linie dreaptă drumul de la materie primă la produsul util și la deșeuri. Produsul util, la rîndul său, după epuizarea valorii sale de întrebuințare inițiale devine adeseori deșeu, un obiect — tratat în mod greșit ca fiind lipsit de orice valoare de întrebuințare și care se aglomerează în mediul ambiant.

Adoptarea de principii ecologice și totodată de raționalitate economică mai larg concepută în organizarea producției ar echivala cu trecerea la producții de tip „ciclic“, fără deșeuri și deci fără poluare. Un asemenea model întîlnim în natură unde nu există deșeuri și poluare.

Progresele viitoare în domeniul automatizării vor fi, la rîndul lor, condiționate de succesele obținute de biologie. De pe acum se întrevide posibilitatea reală de a introduce componente biologice în sistemele electronice de calcul. În curînd, noua generație de computere se va deosebi de generațiile anterioare prin faptul că va fi formată din „hibridi“ care vor conține pe lîngă structuri fizice și structuri biologice.

În sfîrșit, remarcăm, în treacăt, și posibilitățile ce se deschid într-o perspectivă mai îndepărtată în domeniul energiei. O mare parte din dificultățile pe care le va întâmpina omnia în obținerea unor cantități sporite de energie vor putea fi depășite prin descifrarea mecanismelor biologice de transformare a energiei solare în alte forme de energie.

Tendențele care își croiesc drum astăzi deschid astfel perspectiva utilizării tehnologice a unor forme nemecanice de mișcare a materiei care va amplifica efectele automatizării și cibernetizării într-un context nou. Considerăm, deci, că este încă devreme pentru a încheia discuția cu privire la momentul și formele în care se va încheia revoluția științifică și tehnică contemporană.

Prin filtrul relațiilor de producție socialiste

SOCIALISMUL constituie terenul firesc pentru dezvoltarea deplină a tuturor implicațiilor revoluției științifico-tehnice întrucît socializarea mijloacelor de producție și desființarea structurilor de clasă antagoniste a înlăturat obstacolele de natură obiectivă care ar fi putut frîna desfășurarea noilor tendințe ale progresului social. Acest teren obiectiv permite ca pe planul acțiunii sociale, în țara noastră să devină posibilă realizarea dezideratelor revoluției științifico-tehnice prin **Programul cu caracter global al partidului**, care capătă viață prin voința întregii societăți, prin **planificarea complexă socio-economică** care transformă proiectele în realități, prin **caracterul umanist al opțiunilor** făcute pe termenul lung al dezvoltării economice și sociale, caracter umanist care garantează, împotriva aberațiilor tehnocrate, democratizarea proceselor de conducere necesară îndeplinirii voinței populare.

De altfel punerea în valoare a superiorității orînduirii socialiste nu se realizează de la sine, impune o activitate susținută de studiere temeinică a realităților istorice în fiecare etapă în vederea conducerii societății în conformitate cu tendințele și cerințele obiective ale dezvoltării sociale. Revoluția științifică și tehnică generînd automatizarea nu este prin ea însăși un proces automat. Consecințele ei nu se manifestă direct, ci prin „filtrul social“ reprezentat de relațiile de producție ale societății, de raporturile social-politice dominante. Putem înțelege corect acest fenomen renunțînd la ideile despre progres ca o mișcare rectilinie, de la simplu la complex. În primul rînd, revoluția științifică și tehnică își realizează astfel funcția ei de forță motrice a progresului social ca un **proces pulsatoriu și nicidecum liniar**. Caracterul de proces pulsatoriu își găsește expresia în faptul că pașii făcuți în domeniul cunoșterii științifice, avînd implicații în practica socială, nu au loc simultan, ci la intervale mai mici sau mai mari, inegalitatea lor nepermițînd încă stabilirea unei periodicități. De aceea, mutațiile pe care le produce revoluția științifică și tehnică se produc periodic și impulsionează inegal dezvoltarea diferitelor zone ale tehnicii și tehnologiilor, diferitelor ramuri ale economiei și diferitelor sectoare ale vieții sociale.

De asemenea, deși prin dimensiunile ei revoluția științifică și tehnică are un caracter mondial, desfășurarea ei este nesincronă. Mozaicul situațiilor concrete regionale sau locale din diferite continente și țări contribuie la îngroșarea sau estomparea anumitor trăsături sau aspecte concrete ale acestei revoluții, la desfășurarea ei în ritmuri diferite, la realizarea în grade diferite a exigențelor ei în diferite sfere ale societății. Ca atare este necesar să abordăm multilateral raportul dintre

general și particular în înlăturarea diferitelor procese caracteristice revoluției științifice și tehnice, să studiem căile concrete de realizare a exigențelor sale în raport cu structura și gradul de evoluție a unei societăți. Acest ultim aspect privește direct edificarea socialismului în România deoarece au fost necesare eforturi mari pentru a parcurge distanța istorică care despărțea țara noastră la începutul revoluției socialiste de alte țări, aflate pe alte trepte ale progresului istoric.

Una din problemele concrete ale dialecticii general-particular în dezvoltarea revoluției științifice și tehnice în țara noastră o constituie îvingerea decalajului tehnologic în raport cu țările puternic dezvoltate. Soluția adecvată țării noastre, verificată în practică o constituie continuarea importului de tehnologie, cu un efort mărit substanțial în domeniul cercetării științifice proprii. Orientarea spre tehnologii moderne nu constituie însă cheia întregii problematice a unei țări în curs de dezvoltare. După cum demonstrează viața, creșterea rapidă a forțelor de producție în condițiile specifice țării românești cere o corectă alegere între tehnologiile de vîrf, tehnologiile intermediare și tehnologiile autohtone care au o tradiție în viața economică și socială a țării noastre. Problema aceasta este deosebit de complexă, dar de rezolvarea ei depinde, în bună măsură, succesul acțiunii de depășire a fazei de țară în curs de dezvoltare.

După cum se remarcă, un aspect specific al implementării realizărilor revoluției științifice și tehnice în condițiile noastre îl constituie raportul între calitatea (fiabilitatea) produselor și timpul social de muncă. Existența unui procent mare de rebuturi, durata mică de viață a produselor, dezvoltarea slabă a serviciilor necesare industriei moderne și lansării pe piață a produselor de folosință îndelungată sînt cîteva din cauzele care pot provoca pierderi sociale, frînări în calea procesului de angajare pe drumul deschis de revoluția științifică și tehnică. Pentru a se reduce aceste pierderi, pentru a învinge multiplele obstacole în calea folosirii mai eficiente a resurselor noastre, partidul nostru a trasat sarcina realizării unei cotituri, hotărîte în direcția obținerii unei înalte calități a tuturor activităților. În acest scop nu sînt suficiente mijloacele educative și nici factorii de stimulare materială. O cotitură în această direcție se poate face prin reorientarea atitudinilor noastre în problemele de eficiență, de cost, de înțelegere a structurilor economiei moderne.

Toate aceste preocupări solicită din partea tuturor membrilor societății noastre socialiste o intensă preocupare pentru perfecționarea structurilor organizatorice și de conducere, în cadrul larg al democrației și eticii noastre socialiste.

Cercetarea și tehnica viitorului

STUDIUL acestor fenomene concrete ne arată că revoluția socialistă și revoluția tehnico-științifică cu toate că sînt procese diferite din punct de vedere calitativ, se interferează într-o manieră pozitivă, cu condiția unei reacții adecvate a factorilor subiectivi ai dezvoltării, reacții care își găsesc expresia concentrată în politică.

În Programul partidului nostru sînt luate în considerare două siruri de procese care, deși se întrepătrund, nu-și pot pierde identitatea. Pe de o parte, socialismul se poate construi doar pe baza celor mai înaintate realizări ale revoluției științifice și tehnice, pentru a se atinge un anumit grad de maturitate economică și socială; pe de altă parte, procesele care își croiesc drum în socialism deschid curs larg procesului de umanizare a societății.

În ce privește primul aspect cercetarea științifică este stimulat în special în domeniile ce pot influența activ dinamica producției. Rezolvarea unei asemenea situații este perfect posibilă în condițiile unui stat de mărimea României. În domeniul promovării invenției pe plan tehnic și social diferențele dintre statele mari și statele mici nu trebuie considerate sursa unui decalaj crescînd. Prin potențele sale intelectuale țara noastră poate realiza străpungeri spectaculoase în știință și tehnică cu urmări favorabile pentru dezvoltarea de ansamblu a economiei și societății.

Realizarea acestor performanțe cere însă o grijă sporită pentru orientarea și utilizarea corectă a forțelor științifice care sînt concentrate pe direcțiile cele mai favorabile realizării unui progres substanțial. Politica științei și tehnologiei devine astfel o componentă esențială a politicii generale a statului nostru socialist, politică chemată să fructifice maximal resursele materiale și umane ale țării.

În acest sens cunoașterea tendințelor prin care se exteriorizează conținutul complex al revoluției științifice și tehnice contemporane permite selectarea direcțiilor principale de interes,

prof. univ. Sergiu TAMĂȘ
Academia „Ștefan Gheorghiu“

(Continuare în pag. 22)

IN DOMENIUL ideologiei marelui capital semnele unor restructurări și reevaluări strategice impuse tot mai imperios de agravarea contradicțiilor economice și sociale au început să apară în a doua jumătate a deceniului trecut. Tonul „autocritic” și propunerile de „ameliorare”, „reformare” sau „transformare” a structurii unor relații sau practici comportamentale ale instituțiilor economice și sociale sau ale sistemului în ansamblul său, au devenit treptat tot mai frecvente și mai cuprinzătoare. Și chiar dacă ele sînt, obiectiv sau deliberat formale, lipsite funciar de vreo valoare practică-operatională pentru a putea căpăta atributul de programe politice, chiar dacă sînt concepute în scopuri pur propagandistice – în spiritul nu lipsitelor de o anumită eficiență „practici de persuasiune” – ele au totuși o semnificație socială. Ele atestă că amploarea și gravitatea problemelor cu care capitalismul zilelor noastre este confruntat au atins acel nivel la care conștientizarea manifestă, ca premisă pentru impunerea unor transformări, nu mai poate fi evitată. Cu atât mai mare este semnificația unor atari programe reformatoare cînd ele sînt afirmate chiar de către reprezentanții nemijlociți ai marelui capital. Este desigur și

*) John D Rockefeller The second american revolution, New York, 190 p.

SENSUL UNOR REEVALUĂRI STRATEGICE

motivul pentru care cartea lui John Rockefeller al 3-lea (*A doua revoluție americană* *) a suscitat interesul tuturor celor preocupați de stadiul și caracterul frământărilor actuale din S.U.A., ale capitalismului contemporan în general.

Însuși titlul cărții lui J.R. este semnificativ. El reflectă elocvent necesitatea pe care sînt nevoiți s-o recunoască explicit chiar și reprezentanții cei mai proeminenți ai marelui capital de a iniția, în vederea evitării unei adevărate revoluții, măsuri reformatoare.

John Rockefeller consideră că acum, la 200 de ani de la prima revoluție americană, S.U.A. parcurg etapa unei noi revoluții, a cărei „vitală” importanță pentru sistemul capitalist este subliniată în termeni alarmanți: în cazul că nu se va merge pe calea acestei revoluții, sprijinind-o a se realiza, va trebui „să suferim consecințele” (p. 16). „Rezultatul final ar putea fi un total crah al sistemului” (p. 38).

J. R. apelează la serviciile vitalizatoare ale conceptului de „revoluție” pentru construcția teoretică pe care o avansează, încercînd totodată să-și liniștească cititorul burghez, conservator, a cărui alergie congenitală la simpla pronunțare a acestui „cuvînt de spaimă” l-ar putea deruta în privința adevăratei sale poziții. Numele de Rockefeller, precizează el, nu este cunoscut ca revoluționar, ci conservator, republican din punct de vedere politic (p. 7). „Revoluția în curs de desfășurare nu este violentă, distructivă, ci ...pozitivă, umanistă. Sensul și scopul ei este umanizarea societății noastre actuale”.

Rockefeller consideră că în etapa actuală nimeni nu mai poate face abstracție, fără riscul de a contribui la crahul sistemului capitalist, de marile și gravele lui „carențe” și „incongruențe”. De aceea, el și lansează un apel patetic pentru adoptarea unei atitudini lucide și active a marelui capital. „Eu caut

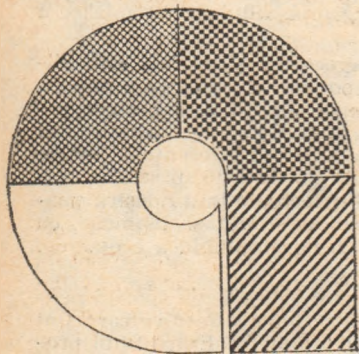
să conving pe fiecare din noi să devenim personal și pozitiv implicați în marea dramă a timpului nostru și nu să ne simțim victime oboseite și impotente ale forțelor impoderabile. Antidotul dispersării constă în a te implica...” (p. XV). Iar a fi implicat înseamnă a contribui la „desfășurarea revoluției”.

Problemele sînt: drepturile civile, distribuirea bogăției sociale și a venitului, șomajul, sărăcia, inflația, aglomerările urbane, transporturile, asistența medicală, sistemul educațional, poluarea, obiectivele producției, sistemul muncii și birocrăției ca factori ai alienării etc. „Aceste foarte serioase probleme ale societății noastre sînt fie create de sistemul nostru economic, fie întinse asociate cu el” (p. 79). Toate aceste „aspecte critice” afirmă J. R., sînt rezultatul faptului că între sistemul de valori cu care a debutat societatea americană acum 200 de ani, formulat în Declarația de independență, și sistemul de valori ce s-a constituit treptat în practica relațiilor social-economice, a survenit un **divorț**. Este divorțul, consideră el, dintre idealurile umanitare de egalitate, justiție, libertate ale revoluției americane și implicațiile revoluției industriale: concurența, piața, creșterea economică neorientată, aroganța de a domina natura, tendința de a-l privi pe muncitor ca mijloc de producție și nu ca ființă umană, tendința de a aprecia profitul și proprietatea mai presus decît

fise

analiza diagnostică a unităților economice

Nicolae Oprea
George Pleșoianu

● Recent, în Editura științifică și enciclopedică București, 1975, a apărut lucrarea *Analiza diagnostică a unităților economice* (232 p.), semnată de Nicolae Oprea și George Pleșoianu, specialiști ai Centrului de perfecționare a pregătirii cadrelor de conducere din economie și administrația de stat, din cadrul Academiei „Ștefan Gheorghiu”.

După un capitol de introducere, în care este prezentată unitatea economică ca un sistem de organizare și conducere ce poate fi cercetat cu ajutorul analizei-diagnostic în următoarele trei capitole sînt expuse: esența, principiile și obiectivele analizei-diagnostic a unităților economice; tipologia analizelor-diagnostic; metodologia de lucru în elaborarea analizei-diagnostic. În ultimul capitol sînt prezentate rezultatele unui număr mare de aplicații ale metodei în diferite ramuri ale economiei noastre naționale (construcții de mașini, industrie extractivă, industrie prelucrătoare, construcții, agricultură).

Tratînd pentru prima dată la noi în țară problema analizei-diagnostic, lucrarea – așa cum se subliniază în prefața semnată de prof. dr. Mihai Dumitrescu – se adaugă unor lucrări apărute în ultimii ani, care pornind de la tezele teoretice deosebit de importante ale partidului nostru în domeniul științei conducerii, completează eforturile școlii românești de conducere.

La baza prețurilor utilitatea socială sau munca?

● Combătînd teza acad. N. P. Fedorenko, conform căreia

mecanismul valoric socialist are o „natură socio-economică specifică” și că, în consecință, în socialism „la baza prețurilor stă utilitatea socială”, N. Șehet argumentează în articolul *Trud – materialnaia osnova ekonomiceskih otnoșenii* (Munca – baza materială a raporturilor economice), apărut în revista *VOPROSI EKONOMIKI*, nr. 2/1975, că munca este baza materială a oricărei formații economice. Economia socialistă nu exclude producția de mărfuri iar munca – sponă autorul – nu stă numai la baza producției de mărfuri. Cînd produsul social va pierde forma de marfă, munca va continua să stea la baza producției și, așa cum arăta Marx, atît pentru individ, cit și pentru societate, multilateralitatea dezvoltării, a consumului și a activității depinde de economisirea timpului, orice sistem economic reducîndu-se în ultimă instanță la economia de timp: „Chiar dacă s-ar presupune că procesul mecanizării și automatizării producției se va perfecționa atît de mult, încît în raport cu forțele naturii, greutatea specifică a muncii să rămînă neînsemnat de mică în crearea valorilor de întrebuințare, totuși, dintre toate forțele care concură la crearea avuției sociale, singura forță specific socială va rămîne munca. Aprecierea oricărui efect

util se va face întotdeauna în raport cu economisirea de muncă. Și în condițiile societății comuniste, măsurarea cheltuielilor de muncă va fi necesară pentru repartizarea muncii sociale între diferitele sfere, subdiviziuni și ramuri. N. Șehet nu este de acord nici cu părerea unor economiști (V.M. Batirev ș.a.) că, pînă la urmă, în socialism, prețul se va transforma într-o apreciere planică nevalorică. Timpul de muncă va continua să rămînă o categorie economică, iar „prețul planului optim” va fi determinat, în ultimă instanță, de cheltuielile de muncă socialmente necesare.

Ritmul creșterii și calificarea forței de muncă

● Analizînd evoluția mai recentă și eficiența sistemului de calificare și recalificare a forței de muncă în Anglia, articolul *How Britain trains* (Cum se instruieste Marea Britanie), apărut în revista *THE ECONOMIST* din 19-25 aprilie 1975, constată că insuficiența forței de muncă calificate în perioadele de boom a constituit un important factor de limitare a ritmului creșterii economice în această țară și de sporire a importurilor, în vreme ce în perioadele de depresiune a agravat problema șomajului.

omenia. „Noi nu mai putem totuși în continuare două seturi de valori care sînt în conflict deschis, unul dominînd asupra celuilalt... Continuarea tendințelor actuale va conduce societatea noastră la dezastru...” (p. 37). De aceea este necesar să promovăm un nou sistem real de valori, în concordanță cu cel al primei revoluții, contracarînd tendințele actuale „prin programe de acțiune în vederea rezolvării problemelor” sociale și economice cu care societatea americană este confruntată. S-ar realiza astfel o revoluție care va conferi capitalismului american un „caracter uman”.

Cum arată și ce trebuie făcut pentru realizarea „capitalismului uman”? În primul rînd, el „reține multe din trăsăturile de bază ale capitalismului cunoscute astăzi — libera întreprindere... o sănătoasă competiție, rolul pieței... dar într-un nou context, în care ultima măsură a succesului economic vor fi... valorile umaniste” (p. 80). Cum ar fi posibilă realizarea acestei „congruențe” autorul, evident, nu dă răspuns.

Realizarea „capitalismului uman” ar presupune:

1) schimbări în domeniul distribuției bogăției. J. R. consideră că „Cele mai importante măsuri includ impozitele progresive asupra veniturilor și taxe de moștenire, cuplate cu programe filantropice și guvernamentale destinate celor dezavantajați din punct de vedere economic” (p. 81). De asemenea, ar contribui la ameliorarea situației, ex-

tinderea participării muncitorilor, prin deținerea de acțiuni, la capitalul întreprinderilor în care lucrează. Mecanismul capitalist de distribuție a veniturilor — „retribuirea factorilor — munca și capitalul” — care în virtutea naturii sale însăși determină adîncirea procesului de polarizare a bogăției, cum magistral a demonstrat-o Marx, rămîne neatîns. Sub acest aspect „revoluția” lui J. R. se reduce la un reformism moderat, menit să mai reducă din nemulțumirea „periculoasă pentru sistem” a păturilor celor mai nevoiași ale populației.

2) schimbarea caracterului muncii, care actualmente nu constituie un factor de cointeresare și participare afectivă a muncitorului în procesul muncii, prin „încurajarea și renașterea spiritului meșteșugăresc”, mai apropiat de „nevoile și aspirațiile umane”. Eludînd cauzele sociale — relațiile de producție capitaliste — ale procesului de „alienare” a muncii, substituindu-le prin „specificul muncii industriale”, J. R. nu depășește „bunele sale intenții”, neoferind, de fapt, nici o perspectivă profund resimțitei nevoi de „umanizare” a muncii.

3) în domeniul „țelurilor economice naționale” (p. 87-88) este necesar să se treacă, afirmă teoreticianul „capitalismului umanizat”, de la creșterea cantitativă la cea calitativă, care să implice o ordonare a priorităților creșterii în favoarea serviciilor sociale — transporturi publice, asistență medicală, învățămînt,

construcții de locuințe, îmbunătățirea mediului cultural-artistic etc. Reluînd în această problemă idei de largă circulație în literatura economico-socială americană, J. R. pledează pentru construirea unor noi indicatori economici și sociali, capabili să reflecte nivelul calitativ al existenței umane, actualmente denaturat în adulațul dar atît de puțin expresivul PNB pe cap de locuitor.

4) cel de-al patrulea domeniu și cel mai critic, în care sînt necesare schimbări majore, este cel al sărăciei. Apreciată drept „o tragedie umană” pentru cei afectați și „o pierdere economică și socială pentru întreaga societate” (p. 88), problema sărăciei este abordată de J. R. de pe pozițiile unui umanism abstract. Instrumentul rezolvării ei este considerat a fi „venitul anual garantat” și acțiunile filantropice.

Va putea fi depășită sărăcia pe aceste căi dacă mecanismul care a generat-o și o generează iminent este menținut? Naivitatea a fost din totdeauna un teren fertil pentru apologetica ideologiei burgheze. Învățămintele pe care istoria le-a oferit însă masei celor asupriți fac ca acest teren să se îngusteze tot mai mult.

Realizarea unor schimbări în aceste „principale domenii” poate fi asigurată, din continuă creștere a „responsabilității sociale a corporațiilor”, prin creșterea rolului statului în „stimularea inițiativei private” (p. 173-

177), prin „privatizarea unor funcții și responsabilități” ale guvernului (p. 109) și „descentralizarea” activității organelor publice.

Evidențiînd existența în practica politică economică și sociale din S.U.A. a acestor procese, J. R. cere intensificarea lor și subliniază „flexibilitatea, energia și inventivitatea ce caracterizează sectorul privat” (p. 109-110). El cere astfel o cit mai mare eliberare a capitalului de îngrădirile pe care statul, în virtutea funcției sale de „manager al sistemului”, este nevoit să i le impună uneori pentru realizarea unui deziderat ce depășește interesele fiecărui subiect economic capitalist în parte — securitatea sistemului. Pledoaria pentru „umanizarea capitalismului” reprezintă astfel o pledoarie pentru totală libertate a capitalului: în primul rînd, a marelui capital. Programul de „reformare” a capitalismului este astfel de fapt un program de întărire a mecanismelor generate de relația de capital. Caracterul nerealist al unei asemenea teorii, bazate, este adevărat, pe recunoașterea gravelor dezechilibre economice și sociale ale capitalismului american și pe afirmarea exclusiv formală a unor pioase deziderate umanitariste, este evident „Soluțiile” preconizate demonstrează, odată în plus, că în cadrul capitalist ele nu-și pot găsi soluția.

Vasile PILAT

Printre rațiunile rolului sporit pe care statul a fost nevoit să și-l asume în ultimii ani în procesul recalificării forței de muncă revista menționează scoaterea acestuia de sub influența variațiilor specifice ale ciclului conjunctural englez cunoscute sub numele de „stop-go” (perioadele de depresiune atrăgeau cu regularitate scăderea masivă a numărului celor care se calificau, de unde insuficiența forței de muncă calificate în următoarea fază de avînt, cu implicațiile amintite la început), lărgirea sferei calificării pentru facilitarea transferului de la o întreprindere la alta în caz de necesitate și stimularea calificării pentru meseriile cele mai solicitate.

În acest an sînt cuprinși în cursurile de calificare organizate de guvern circa 60 000 de muncitori, de trei ori mai mult decît în 1971. În același timp revista constată că sistemul de recalificare rămîne totuși inadecvat actualului ritm al schimbărilor din industrie și mai ales celui previzibil. O prognoză a C.E.E. indică că pînă în 1985 un muncitor, din opt va trebui să se recalifice, trebuind create pentru aceasta capacitățile dar și mentalitățile necesare

Exportul de capital și declinul pe termen lung

● DUPĂ viitorologul Edmund Stillman, care semnează în PARIS MATCH (29 III 1975) un articol cu titlul L'Angleterre meurt (Anglia moare), dacă evoluția actuală a Marii Britanii se menține (creștere economică anuală medie de 2,8% în ultimii 18 ani iar în 1974 de 1%, aproape 1 milion de șomeri, 19% rata inflației și 23-25% previzionată pentru 1975), ea va fi devansată în 1980 de aproape toate celelalte țări membre ale O.E.C.D. Conform opiniei autorului, aceste cifre exprimă o tendință istorică, care și-ar avea explicația în credința, înrădăcinată de-a lungul a citorva secole de succese, că lucrurile se vor rezolva de la sine. Ar exista un fel de detașare aristocratică de practică. În timp ce în consiliile de administrație din R.F.G., Franța, Statele Unite, frecvența inginerilor în consiliile de administrație ale întreprinderilor este mare, în Anglia — țară de „proprietari funciari” — așa ceva este o raritate. Începînd de la mijlocul secolului al XIX-lea, imperiul britanic s-a transformat într-un sistem comercial închis

în el însuși, lăsînd drum liber autosatisfacției, evitînd orice concurență din partea țărilor europene sau a Statelor Unite. Orientarea financiară spre exterior este motivul pentru care infrastructura industrială nu a fost dezvoltată în interior. Așa se explică de ce această țară care, între altele, a inventat radarul, a descoperit penicilina, a construit primul avion cu reacție pentru călători, este obligată astăzi să importe toate conductele necesare exploatarei petroliere din Marea Nordului. Din cele 44 de platforme petroliere prevăzute, 42 sînt construite de firme străine — în special germane și japoneze. E. Stillman crede că Anglia va găsi totuși în ea resursele necesare pentru o redresare.

Inflația și monopolul

● În articolul intitulat Inflation ständiger Begleiter des Imperialismus (Inflația — însoțitor permanent al imperialismului) și publicat în revista DIE WIRTSCHAFT, ediția A nr. 7 din 2 aprilie 1975, dr. Lothar Kruss încearcă să fixeze cauzele principale ale inflației din economia capitalistă. Prețurile de monopol

s-ar constitui în cauză a inflației numai dacă acționează pe piața de stat în ritm rapid de dezvoltare. În ce privește producția monopolist-privată de armament și cumpărările statale de armament, acestea sînt scoase din procesul de reproducție, în timp ce banii plătiți pentru ele circulă în continuare. Subvențiile acordate monopolurilor private prin intermediul bugetului de stat se află în continuă creștere. Ele permit profituri ridicate. În fine, inflația actuală din țările capitaliste dezvoltate trebuie legată de finanțarea deficitară a cheltuielilor bugetare de stat. Statul încearcă să se achite de obligațiile aferente datoriei publice nu numai prin noi împrumuturi, ci făcînd uz de dreptul de emisiune monetară și de posibilitatea de a pune în circulație bani fără acoperire, prin intermediul băncilor sale. Toate aceste cauze, susține autorul, se completează reciproc și fiecare în parte constituie un produs al capitalismului monopolist de stat.

CINCINALUL REVOLUȚIEI ȘTIINȚIFICE ȘI TEHNICE

(Urmare din pag. 19)

motivarea opțiunilor. Schimbările structurale în economie și viața socială sînt o expresie a acțiunii revoluției științifice și tehnice. Sub presiunea schimbărilor ce au loc se formează și se dezvoltă puternic sectorul terțiar, al serviciilor ca o condiție a progresului rapid economic și social. Totodată se profilează și sectorul cuaternar al științei și învățămîntului ca răspuns la rolul prioritar pe care îl capătă știința în dezvoltarea generală a societății. Mobilitatea socială crescînd își găsește expresia în modificarea spectrului profesiilor, în schimbările profesionale pe care trebuie să le suporte cetățenii, în uzura morală a instituțiilor și în general a structurilor organizatorice. Totodată au loc modificări calitative în sfera organizării și conducerii economico-sociale. Un prim fapt, demn de remarcat este realizarea conducerii automate a proceselor de producție (secții de convertizoare, complexe chimice, hidrocentrale etc.) În același timp are loc proliferarea mașinilor de calcul pentru gestiunea economică și socială eliberîndu-se o parte din forța de muncă angajată în obligații administrative și reducîndu-se substanțial timpul social necesar realizării operațiilor de evidență și control. Se remarcă trecerea de la tehnologiile bazate pe modificarea formei substanțiale, la tehnologiile întemeiate pe schimbarea structurii atomice și moleculare. Se conturează și posibilitatea unor tehnologii cosmice. În strînsă legătură cu aceste mutații se desfășoară revoluția biologică. O expresie a acestei revoluții este pătrunderea profundă în „cosmosul celular”, descifrarea pe această cale a mecanismelor genetice și constituirea „ingenieriei genetice” care permite intervenții planificate în sfera vieții. Progresele realizate vor permite crearea de noi specii de plante și animale avînd caracteristici și o productivitate corespunzătoare necesităților de viitor ale omenirii. De asemenea devine posibilă corectarea defectelor genetice ca mijloc de îmbunătățire a sănătății omului.

Amplificarea spectrului de resurse materiale și energetice — reprezintă o manifestare majoră a modului în care revoluția științifică și tehnică acționează ca forță motrice a progresului. Pe prim plan se situează cercetările privind obținerea de materiale cu proprietăți dinainte stabilite prin modelarea structurii intime a substanțelor. Se deschide astfel un nou capitol în domeniul materialelor sintetice care va duce modificări importante în modul de a aborda problema resurselor. O preocupare dominantă rezidă în căutarea unor noi căi de înlocuire a resurselor energetice nerenovabile (cărbune, petrol, gaze) prin explorarea posibilităților de a exploata energia nucleară și în perspectivă energia solară.

În sfîrșit, consemnăm deschiderea de noi perspective pentru stimularea proceselor economice și sociale în perspectiva termenului lung ceea ce modifică substanțial procesele de planificare, prin apariția unor noi mijloace de stocare și prelucrare a informației sociale puse la dispoziția factorilor de decizie.

Progresele realizate de cucerirea cosmosului exercită o acțiune „feed-back” asupra progresului tehnic economic, social și cultural terestru. Desprinderea de pămînt și cercetarea altor corpuri cosmice constituie o premisă pentru noi forme de activitate productivă principal diferite de cele desfășurate în condițiile terestre. Deja avem primele produse obținute în condițiile laboratoarelor cosmice, produse care au caracteristici imposibil de realizat pe pămînt. Pătrunderea în cosmos a revoluționat și comunicațiile umane. Sîntem în pragul realizării sistemului unic de telecomunicație mondială prin utilizarea de sateliți care va permite mutații semnificative în dezvoltarea culturală a omenirii. De altfel în domeniul culturii proliferarea televizoarelor portative, a casetofonelor, a videocasetelor și videodiscurilor contribuie la realizarea unor unități semnificative care fac ca fenomenul de culturalizare să capete noi semnificații. Trecerea de la televiziunea publică și televiziunea în circuit închis, la televiziunea „personală” pe baza videocasetelor va permite o accelerare și o democratizare a procesului de culturalizare imposibil de atins cu mijloace clasice. Un nou impuls va fi dat culturii de masă atunci cînd tehnica computerelor se va cupla cu mijloacele moderne de transmitere a imaginilor într-un mod accesibil maselor largi prin intermediul instalării la un preț scăzut a „terminalelor” la domiciliu. În sfîrșit devin previzibile noi forme de „democrație electronică”, ca urmare a interconectării în moduri diferite a tuturor acestor mijloace moderne de transmitere, recepție și înmagazinare a informațiilor.

Casetofonele, videocasetele, videodiscurile nu sînt doar in-

strumente de cultură (și implicit de destindere) ci și instrumente de producție în calitate de componente de automatizare a mașinilor unelte, instalațiilor complexe, componente purtătoare a programelor de lucru. În afară de aceasta, ele „industrializează” învățămîntul și cercetarea științifică contribuînd mai eficace și mai rapid decît cărțile la conectarea cunoștințelor de practică.

Umanizarea progresului tehnic

ÎN FAȚA COMPLEXITĂȚILOR progresului social contemporan devine evident că revoluția științifică și tehnică nu poate fi o soluție în sine, un panaceu pentru nevoile actuale ale umanității. Problemele fundamentale ale progresului social nu sînt în ultimă instanță de natură științifică sau tehnologică „pură”, ci probleme ale guvernării, ale conducerii societății.

Conducerea politică se află în sfera de activitate umană asupra căreia apasă întreaga greutate a răspunderii pentru viitor. La aceasta contribuie și caracterul bivalent al acestui proces revoluționar. Fiecare pas pe calea revoluției științifice și tehnice poate permite nu numai obținerea de efecte pozitive, dar și de urmări negative sau care ascund potențial un pericol pentru progresul general al umanității.

Succesele fizicii moderne au drept revers arma nucleară; cuceririle biologiei implică și arma microbială; capsula cosmică este și un aparat de purtat rachete nucleare; controlul climatului permite și modificarea deliberată a mediului ambiant ca armă de luptă; automatizarea și cibernetizarea au generat în afară de computere și avionul fără pilot utilizat în scopuri militare, raza laser revoluționează comunicațiile umane și, în același timp, permite dirijarea fără greș a proiectilelor spre țintă în orice condiții de vizibilitate ș.a.m.d. Aceste efecte ambivalente devin palpabile și pe plan economic și social. Nevoile crescînde de resurse pentru progresul înregistrat în domeniul tehnologiilor moderne implică în sine și noi mijloace cum sînt blocarea de resurse și provocarea de crize energetice. În raport cu natura contradictorie a revoluției științifice și tehnice se conturează pregnant rolul conducător al politicii în dirijarea acestui proces revoluționar. Politica poate amplifica efectele sale pozitive sau dimpotrivă poate simula anumite tendințe negative. În acest domeniu, științificul și ideologicul se interferează în moduri diferite în dependență de natura relațiilor sociale dominante într-o societate dată.

Conducerii politice a societății îi revin obligații majore de a hotărî asupra direcției strategice principale a progresului social, de a găsi soluțiile lucrative pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă societatea, de a dirija progresul tehnic numai în folosul general al omenirii. Acest ultim aspect are o importanță covârșitoare. După cum se remarcă, pe bună dreptate, în dezbaterile ce se desfășoară în legătură cu aceste probleme, trebuie să se țină seama nu numai de exigențele revoluției științifice și tehnice, dar și de exigențele societății față de revoluția științifică și tehnică. Finalitatea tuturor acestor tendințe nu trebuie să fie realizarea unei societăți-robot, a unei societăți automatizate, așa cum adeseori se descriu perspectivele evoluției sociale în condițiile capitalismului. Socialismul urmărește umanizarea progresului tehnic și a relațiilor sociale și, în acest sens, se impune stăpînirea proceselor caracteristice revoluției științifice și tehnice pentru a le utiliza în vederea perfecționării relațiilor umane. Implementarea realizărilor acestei revoluții trebuie să ducă, pe de o parte, la creșterea gradului de raționalitate în organizarea vieții sociale, dar, în același timp, să contribuie la creșterea gradului de libertate colectivă și de libertate individuală. Sistemul de criterii pentru aprecierea progresului tehnic să cuprindă pe lîngă criteriile economice propriu zise și criteriile de ordin axiologic, de ordinul valorii politice, sociale, culturale. Programul Partidului Comunist Român dă în acest sens o rezolvare de principiu prin afirmarea unui sistem de valori diametral opuse pseudovalorilor societății capitaliste. Includerea în Program, alături de îndrăznețele obiective economice ce urmează a fi îndeplinite în următoarele trei decenii, a unui curajos plan de perfecționare continuă a relațiilor sociale în spiritul eticii și echității socialiste ne dă măsura acțiunii de conectare a valorilor sociale la progresul revoluției științifice și tehnice contemporane. Ceea ce ne propunem să realizăm nu este o societate hipertehnică, ci o societate în care omul să fie stăpîn deplin al tehnicii. Cu alte cuvinte, ne propunem să trecem de la mecanizarea omului la umanizarea tehnicii. O asemenea răspundere și-a asumat-o partidul nostru cînd prin Programul său, adoptat de Congresul al XI-lea, a trasat liniile directoare de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism și a stabilit ca viitorul cincinal să fie un cincinal al revoluției științifice și tehnice puse în slujba omului, a întregii societăți.

FUNDAMENTAREA ECONOMICĂ ÎN GOSPODĂRIREA APELOR ȚĂRII

GOSPODĂRIREA APELOR este bine conturată ca un sistem interdisciplinar complex de activități, care, prin dirijarea distribuției în timp și spațiu a debitelor surselor de apă — de diverse calități — urmărește satisfacerea cât mai deplină a necesităților sociale, economice și ecologice, pe care societatea le manifestă în legătură cu apele. Ca ansamblu de activități specific, ce se desfășoară pe baza și în cadrul diviziunii sociale a muncii și în care sînt cuprinse, în diverse variante de organizare socială, atît unități specializate, cît și unități cu caracter mixt, gospodărirea apelor apare ca ramură a economiei naționale. Importanța ei pentru societate devine din ce în ce mai mare, pe măsură ce formele neorganizate, nedirijate, de exploatare a resurselor de apă cunoscute, sau de combatere locală a efectelor dăunătoare ale apei răspund din ce în ce mai puțin satisfăcător cerințelor creșterii economico-sociale continue.

În Republica Socialistă România, gospodărirea apelor se dezvoltă într-un ritm susținut, coordonatele dezvoltării ei moderne fiind precizate printr-o serie de documente de partid și de stat, de acte legislative și normative, apărute în ultimii 5 ani: recentele Directive ale Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român cu privire la planul cincinal 1976—1980 și liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României pentru perioada 1981—1990, rezervă un paragraf aparte pentru „Gospodărirea apelor și protecția mediului ambiant”, așa cum găsim și în Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism ș.a.

Gestionînd debitele surselor de apă pentru a satisface cerințele folosințelor de apă*), combătînd prin lucrări și măsuri specifice efectele dăunătoare ale apelor (în primul rînd ale inundațiilor) și totodată urmărînd protecția cantitativă și calitativă a resurselor naturale de apă, gospodărirea apelor trebuie să se coordoneze cu numeroase activități din alte domenii, cum ar fi sistematizarea teritoriului, protecția mediului înconjurător, funcționarea zonală a industriei și agriculturii și, desigur, dezvoltarea economiei naționale în ansamblul ei. Această coordonare poate fi asigurată prin aplicarea consecventă, în domeniul gospodării resurselor de apă, a unei concepții unitare, teoretice și de acțiune, care să fie bazată pe specificitatea multiplă — tehnică, economică, socială și ecologică — a proceselor care au legătură cu apele, concepție care trebuie, totodată, să se integreze organic științei și politicii economice generale caracteristice actualei etape a construcției societății socialiste în Republica Socialistă România.

I. Sistemele de gospodărire, ca entități specifice

CONCEPTUL modern fundamental, care permite tratarea echilibrată și unitară a problemelor de gospodărire și utilizare a resurselor de apă, este **sistemul de gospodărire a apelor** (fig. 1), definit ca unitate formată din: o sursă, sau un ansamblu de surse de apă, cu lucrările de amenajare, de gospodărire a apelor aferente, la care se adaugă lucrările de utilizare a apei, sau de combatere a efectelor dăunătoare ale apei, proprii beneficiarilor gospodării resurselor respective.

În cazul în care lucrările de amenajare a surselor lipsesc, gospodărirea apelor se realizează prin măsuri de coordonare și control, fiind vorba de un sistem de gospodărire a apelor în regim neamenajat.

În proiectarea, organizarea și conducerea acestor sisteme, se pot identifica, pentru fiecare în parte, probleme de **necesitate** și probleme de **eficiență** — tehnică, economică, socială și ecologică, ale funcționării sistemului; importanța relativă a acestor probleme este variabilă în timp și determinată de structura concretă a fiecărui sistem și de legăturile sale cu sisteme exterioare de diferite naturi.

Problemele necesității și eficienței economice, pot fi formulate, în primul rînd, cu privire la efectele economice favorabile realizate prin funcționarea sistemelor de gospodărire a apelor ca verigi ale structurii economice, prin care se repartizează resursele de apă între diferitele unități ale economiei, sau prin care se evită pagube la aceste unități, dar totodată trebuie formulate ținînd seama de eforturile financiare (investiții și cheltuieli) implicate de realizarea și exploatarea sistemelor respective.

Cu aceste observații, ca efecte economice ale gospodării și folosirii apelor, se pot desemna toate acele efecte pe care aceste activități le exercită asupra rezultatelor producției de bunuri materiale și ale prestării de servicii, precum și asupra desfășurării relațiilor de producție și schimb economic.

Efectele economice favorabile (pozitive), realizate prin gospodărirea și utilizarea rațională a resurselor de apă, constau în principal în: a) asigurarea apei necesare desfășurării eficiente a diferitelor activități de creare sau schimb al unor valori economice (acest gen de efecte înglobează, în primul rînd, evitările de pagube din lipsa debitelor); b) evitarea pagubelor (exprimabile monetar, sau nu), care ar apărea ca urmare a acțiunilor dăunătoare ale diferitelor categorii de ape asupra unor obiective social-economice; c) o serie de avantaje economice indirecte (în lanț), obținute ca urmare a asigurării unor alte efecte favorabile, economice, sociale sau ecologice (ca, de exemplu, avantajele economice decurgînd din asigurarea unor condiții de igienă publică în centrele populate, a condițiilor de salubritate în lungul cursurilor de apă, sau a unor posibilități de agrement acvatic etc.).

Efectele economice, favorabile sau negative, datorate fenomenelor care au loc în sistemul de gospodărire a apelor, se manifestă fie direct, încorporate în rezultatele activităților beneficiarilor din sistem, fie indirect, prin intermediul unor conexiuni inverse și al legăturilor dintre acești beneficiari și restul economiei.

După cum ilustrează fig. 1, în principiu, fluxuri de efecte economice (marcate cu linie continuă) însoțesc mișcarea apei gospodărite, ca și pe a celei negospodărite (marcate cu linie întreruptă), ori de cîte ori această mișcare se îndreaptă către obiective social-economice.

Fluxuri de efecte economice pozitive însoțesc, prin definiție, rezultatele utile ale activităților de gospodărire a apelor, rezultate care reprezintă **produsele și serviciile de gospodărire a apelor** și care, în mod oficial, își găsește locul în actuala Clasificare Generală a produselor și serviciilor din Republica Socialistă România (grupele 219 și 814), alături de produsele și serviciile altor ramuri și subramuri economice.

Cele trei sub-ramuri de activitate ale gospodării apelor — gospodărirea apelor pentru folosințe, combaterea inundațiilor și protecția apelor — realizează produse și servicii spe-

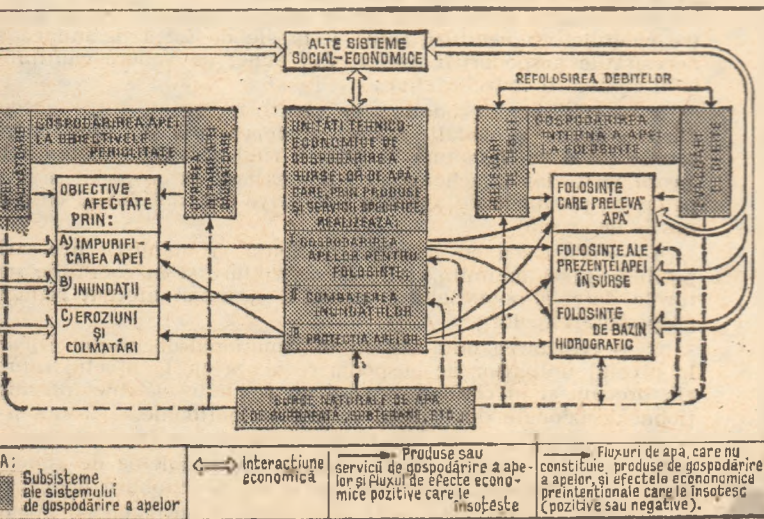

Fig. 1. — Sistemul de gospodărire a apelor și principalele fluxuri tehnico-economice care îl caracterizează funcționarea.

cifice, de care, de obicei, beneficiază simultan mai multe obiective social-economice, o parte din produse fiind și utilizabilă succesiv (recirculare, sau refolosire internă a apei — când reutilizarea se realizează la un același obiectiv, iar refolosire externă — când apa este reutilizată de obiective diferite). Valoarea produselor și serviciilor de gospodărire a resurselor de apă se transformă astfel în fracțiuni ale valorii producției diferitelor obiective care utilizează apa, ori în pagube evitate — deci în valori economice pozitive în raport cu situația de neamenajare — în cazul obiectivelor afectate de apă.

În acest mod are loc integrarea materială, în circuitele economice naționale, a valorilor economice create de munca materializată și munca vie din unitățile de gospodărire a apelor.

II. Costul apei în actualitate

ASPECTELE integrării valorice la care ne-am referit, pot fi cunoscute prin studii care, la scară microeconomică, să aprofundeze aplicativ determinarea efectelor economice ale apei asupra obiectivelor social-economice iar la scară macroeconomică, să analizeze, de exemplu, efectele variației resurselor de apă în cadrul modelului balanței legăturilor între ramuri, mărirea acestor resurse fiind important a fi considerată atât ca variabilă endogenă a modelului (caz în care se poate ajunge la determinarea necesarului total de apă pe ansamblul economiei, în diferite etape sau variante de dezvoltare economico-socială), cât și ca variabilă exogenă (caz în care se evidențiază ipostaza de factor limitativ al creșterii, în care pot apărea resursele de apă); tot de pe seama studiilor macroeconomice se poate aștepta estimarea fundamentată a contribuției ramurii gospodăririi apelor la crearea venitului național.

În ce privește aspectele financiare ale schimbului de activități dintre unitățile de gospodărire a apelor și unitățile altor ramuri ale economiei naționale, se remarcă încă o situație particulară, în raport cu cazul, general în prezent, în alte ramuri ale economiei, în care schimbul economic echivalent se realizează prin intermediul prețurilor și tarifelor (de tipul de prețuri de producție), ceea ce creează premise elementare pentru autogestiunea unității producătoare, mișcarea produselor și serviciilor de la producător către beneficiar fiind dublată, în cazul respectiv, de mișcarea contravalorii financiare a acestora, de la beneficiar spre producător.

Deși legislația în vigoare prevede funcționarea unităților de exploatare a lucrărilor de îmbunătățiri funciare, sau de gospodărire a apelor, ca unități economice de producție având gospodărie chibzuită, rentabilizarea unităților de gospodărire a apelor constituie încă o problemă nerezolvată în practică, din mai multe cauze, dintre care se evidențiază aici:

- practica tradițională, pe de o parte, a gratuitității pentru apa din surse neamenajate, sau a unor prețuri mici pentru apă în regim amenajat, iar, pe de altă parte, a unor subvenții compensatorii de la buget (de 40—80 la sută pentru a acoperi cheltuielile sistemelor hidrotehnice de gospodărire a apelor);
- variația în timp, pentru un același sistem, a volumului anual de apă dat de surse (aleatorismul hidro-meteorologic natural);
- variația în timp a cerințelor și, implicit, a livrărilor de apă pe ansamblul sistemului, ca urmare a nesincronizării, inevitabile tehnice, dintre darea în folosință a unei noi capacități de producție (amenajări) de gospodărire a apelor și atingerea nivelului de dezvoltare proiectat pentru beneficiarii de folosință din sistem;
- ponderea mare (50 + 90 la sută pentru diferite sisteme) pe care cheltuielile convențional constante o au în structura prețului de cost total în acest domeniu, ceea ce menține cheltuielile la un plafon ridicat, chiar cind livrările sînt deosebit de reduse.

Metodologiile privind determinarea prețului de cost și stabilirea de prețuri de livrare și tarife, pentru produse, respectiv servicii de gospodărire a apelor, realizate în cadrul unor studii finalizate în 1973 la Institutul de Cercetări și Proiectări pentru Gospodărire a Apelor, au fost elaborate pornind de la prevederile generale ale legii privind regimul prețurilor și tarifelor în Republica Socialistă România și conțin propuneri complexe, menite să soluționeze, pentru domeniul gospodăririi apelor, două din aspectele financiare fundamentale ale gestiunii economice socialiste: recuperarea cheltuielilor și asigurarea unui beneficiu adecvat realității economice, pentru unitățile producătoare.

Propunerea vizează concomitent asigurarea unor instrumente financiare pentru politica economică în domeniul apelor, aplicabile în cele mai variate situații care apar în legătură

cu valorificarea și protecția resurselor de apă. În acest sens, s-a avut în vedere că, pentru a putea funcționa ca mijloace de conducere, formele de plată trebuie să realizeze cointeresarea materială a unităților conduse, fie în varianta premială, în care stimulentele economice este reprezentat de informația despre un beneficiu posibil, fie în varianta sancțiunii financiare, în care stimularea se exercită prin informația despre cost suplimentar (care ar afecta venitul net al unității, venind în contradicție cu interesele economice ale unei gestiuni proprii), furnizată conjugat cu informații privind condițiile de evitare a costului respectiv. Modul de funcționare a formelor de plată aplicabile în domeniul apelor, ca pirghii economico-financiare pentru conducere, este exemplificat, în principiu, în fig. 2, în care raționalizarea comportamentului unei folosințe

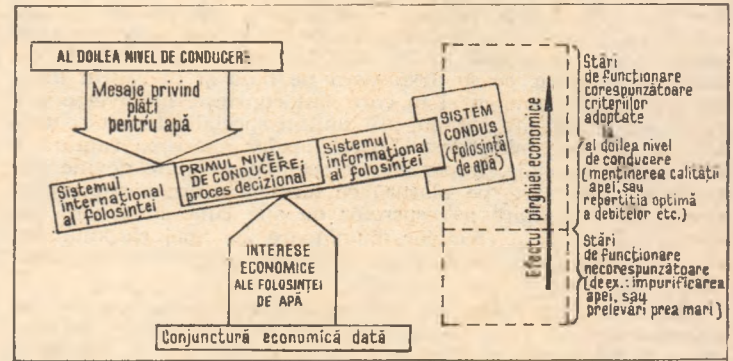

Fig. 2. — Ilustrarea aplicării principiului pirghiei economico-financiare ca mijloace de conducere în domeniul apelor.

de apă este tratată ca o problemă cu două niveluri de conducere: primul nivel de conducere, propriu unității social-economice care utilizează apa, primește mesaje privind plățile pentru apă, de la un al doilea nivel de conducere, de competențe bine delimitate, care îndeplinește rolul de organ de stabilire a prețurilor sau a altor categorii de plăți.

Desigur, creșterea, calitativ nouă, a rolului mijloacelor economico-financiare de conducere, în cadrul sistemului de mijloace de conducere aplicat în domeniul apelor, nu ar constitui un scop în sine, ea fiind pusă, în socialism, în slujba ideii de realizare a optimului social-economic la nivelul economiei naționale, printr-o eficiență maximă pe ansamblu. Acestei idei globale a macrooptimului social-economic, care neagă pe „homo oeconomicus“ capitalist, afirmând societatea socialistă multilateral dezvoltată, i se subordonează cu necesitate conceptul de optim social-economic în problemele apelor (optim parțial, relativ), cât și ideea de eficiență în gospodărire a apelor. În acest mod, optimului social-economic în gospodărire a apelor, ca stare spre care aceasta trebuie să tindă, i se pot atribui următoarele caracteristici principale, care apar ca transpuneri sau condiționări ale coordonatelor esențiale ale optimului social-economic global:

- 1° — criteriul economico-social pe baza căruia se definește starea de optim pentru gospodărire a apelor;
- 2° — echilibrul economic parțial, manifestat în interiorul ramurii gospodăririi apelor și prezent în relațiile dintre aceasta și celelalte ramuri ale economiei naționale (ceea ce înseamnă concordanța între cerințele de apă și resursele de apă, între cheltuieli și venituri, între resursele de forță de muncă și necesitățile gospodăririi apelor, din punct de vedere cantitativ și al calificării cadrelor etc.);
- 3° — echilibrul economic în profil teritorial, între gospodărire a apelor și ceilalți factori ai dezvoltării și funcționării zonale (ceea ce înseamnă în primul rînd corelarea planului în profil teritorial cu schemele de amenajare, de gospodărire a apelor, cu planurile de apărare împotriva inundațiilor și cu planurile de secetă);
- 4° — utilizarea cu maxima eficiență economică necesară, posibilă într-o anumită etapă de dezvoltare și în condițiile naturale date, a potențialului material și uman aferent ramurii gospodăririi apelor;
- 5° — realizarea unui sistem informațional-decizional eficace la nivelul unităților de gospodărire a apelor, la nivelul ramurii, precum și în conclucrarea lui cu celelalte sisteme informațional-decizionale din cadrul economiei naționale.

În tendința spre optimul economico-social în domeniul apelor sînt, bineînțeles, de rezolvat multe probleme de cunoaștere, de organizare, de conducere și de funcționare operativă, la a căror soluționare, teoria economică a gospodăririi apelor, în plin proces de cristalizare, este chemată să aducă o contribuție din ce în ce mai semnificativă.

III. Interconexiunea dintre gospodărire, conducere și economie în domeniul apelor

INTEGRÎNDU-SE în mod necesar în contextul conducerii și desfășurării activităților de gospodărire a apelor (fig. 3), teoria economică a gospodăririi apelor trebuie să realizeze cunoașterea efectelor și cauzelor specifice dinamicii respective, precum și cunoașterea posibilităților de a o organiza, a o dirija. Această cunoaștere își găsește forma adecvată valorificării în elaborarea unui sistem de reguli și procedee, care realizează normarea modului de acțiune economic eficientă, mod care trebuie pus la dispoziția sistemului de conducere din domeniul apelor, în cadrul căruia, prin aplicare, este valorificat efectiv. Desigur, normarea modului de acțiune economic eficientă este o problemă de perfecționare permanentă, a cărei rezolvare trebuie să aibă în vedere și structura argumentelor sociale și a celor ecologice, din care pot decurge restricții pentru valorificarea economică.

Pentru a asigura condiții de obținere a informațiilor realiste necesare conducerii științifice a proceselor de gospodărire a apelor și pentru a asigura premisele proprii sale perfecționări pe baza unor asemenea informații, teoria economică a gospodăririi apelor trebuie să realizeze și normarea cunoașterii concrete, incluzând metodele de observare, înregistrare, colectare, raportare și interpretare a datelor economice referitoare la fenomenele de gospodărire și utilizare a resurselor de apă.

Informațiile economice concrete (fig. 3), privind fluxurile 3 și 4, care leagă sistemul operațional de gospodărire a apelor de restul economiei naționale, privind procesele economice 5 la beneficiari, privind fluxul 6 de produse și servicii de gospodărire a apelor, privind procesele 8 de gospodărire a apelor și multe altele, au o importanță excepțională, fără valorificarea lor, conducerea și teoria economică neputând păstra o concordanță satisfăcătoare cu realitățile sistemelor. Având în vedere acest fapt, considerăm că trebuie să se acționeze cu perseverență pentru includerea mai multor categorii de informații economice (investiții, preț de cost, pagube produse la inundații, pagube posibile pe niveluri ș.a.) în banca de date de gospodărire a apelor în curs de constituire, precum și pentru o organizare a fluxului informațional capabilă să întrețină fondul de date economice privind gospodărire a apelor, ce s-ar forma în acest mod.

Se menționează că, în mai multe din problemele economice ale gospodăririi apelor, pe care expunerea de față le-a schițat numai în principiu, s-au elaborat numeroase studii, de către secția de cercetare pentru economia apelor din Institutul de Cercetări și Proiectări pentru Gospodărire a Apelor, în perioada 1968—1974. Multe dintre aceste studii au fost realizate în cadrul prevederilor Programului prioritar privind protecția și valorificarea resurselor de apă (1971—1980), care includ studii cu tematică de economie de ramură și pentru perioada 1976—1980. Aceasta va crea condiții pentru lărgirea și aprofundarea studiilor teoretice și aplicative pe unele linii tematice actuale, tinzându-se ca fiecare categorie de fenomene ale dinamicii valorilor economice din domeniul apelor să fie tratată într-o abordare teoretico-aplicativă unitară și modernă,

pe care figura 3 o schematizează prin parcurgerea a patru faze corespunzând aspectelor: I) informații economice — II) cunoaștere — III) normare — IV) practică, după care, diferențele în evoluția sistemelor (caracteristicile diacronice ale sistemelor), transmise prin conexiunea inversă care trebuie întreținută între practica sistemului și teoria lui economică, determină reluarea continuă, la un nivel superior, a abordării aspectelor respective, cu menținerea concordanței dintre model și sistem.

TINÎND seama de stadiul actual al dezvoltării gospodăririi apelor, de cerințele dezvoltării în perspectivă a economiei naționale, precum și de procesul continuu de perfecționare a mijloacelor și metodelor de conducere pe ansamblul societății noastre socialiste, se poate considera că, în domeniul apelor, în proximitatea viitor, eforturile de perfecționare, sub aspecte de genăză economică, este necesar să se axeze cu precădere pe următoarele direcții principale:

a) Aproximarea, în maxima măsură posibilă, de optimul social-economic, la nivelul ramurii gospodăririi apelor și la al fiecăruia dintre sistemele de gospodărire a apelor, inclusiv — subordonată acestei tendințe — căutarea unor forme de organizare din ce în ce mai eficiente.

b) Introducerea, dezvoltarea și perfecționarea unui sistem de pîrghii economico-financiare, conceput ca unul din sub-sistemele esențiale ale sistemului mijloacelor de conducere din acest domeniu, și aplicat atît în vederea atingerii unor scopuri economice, cît și a unor sociale și ecologice.

c) Adoptarea în ritm susținut, pe baza unei adaptări adecvate, a metodelor moderne ale organizării și conducerii științifice, creșterea rolului aplicațiilor cercetării operaționale și ale modelării matematice în proiectarea, planificarea și conducerea operativă a activităților.

d) Asigurarea premiselor organizatorice și materiale necesare trecerii în domeniul apelor la sistemul de conducere cu mijloace de prelucrare automată a datelor, cu integrarea informațiilor economice în fișierele băncii de date de gospodărire a apelor.

e) Dezvoltarea sistematică a disciplinei economice de ramură a gospodăririi apelor, ceea ce implică, printre altele: 1° — aprofundarea în general a studiului aspectelor economice legate de procesele specifice domeniului apelor; 2° — aprofundarea cunoașterii efectelor economice pe care lipsa debitelor și, pe de altă parte, inundațiile le generează la nivel micro și macroeconomic; 3° — cercetarea fundamentală privind comparabilitatea, în cadrul proceselor de decizie, a efectelor de naturi diferite (economică, socială, ecologică etc.) legate de mișcarea naturală a apei, de gospodărire și de utilizarea ei; 4° — dezvoltarea unor forme de analiză și planificare economică adecvate pe deplin gospodăririi apelor, în strînsă legătură cu necesitățile autogestunii în acest domeniu etc.

Pe măsura creșterii cerințelor de apă ale economiei naționale și a valorii bunurilor ce trebuie protejate de acțiunile dăunătoare ale apelor, problemele economice ale gospodăririi apelor capătă o importanță din ce în ce mai mare, iar caracterul lor specific le asigură un loc aparte în ansamblul problemelor economice.

Soluțiile economico-financiare adoptate în domeniul gospodăririi apelor pot aduce un aport substanțial la corectarea, la perfecționarea unora din practicile economice, dar pentru aceasta este necesar ca gospodărire a apelor să se manifeste prin manevrarea unor mijloace economice și financiare distincte, adecvat proporționate, ca și celelalte ramuri economice, cu care interacționează.

Creșterea ponderii factorului economic, în rezolvarea problemelor referitoare la satisfacerea necesităților de apă ale folosințelor și la combaterea efectelor dăunătoare ale apelor, nu este contradictorie, prin natura sa, în raport cu creșterea ponderii factorului social, de necesitate, și a celui ecologic, putîndu-se realiza o corelare armonioasă între aceste trei creșteri, cînd ele au loc toate prin micșorarea elementelor arbitrare, a celor întîmplătoare, sau a celor subiective.

Dezvoltîndu-se pe un drum propriu, dar extrăgîndu-și principiile din economia politică socialistă și în strînsă coroborare cu celelalte discipline economice socialiste, teoria economică a gospodăririi apelor se încadrează cu necesitate în grupul științelor economice de ramură din corpul actualului sistem socialist al științelor economice, alături de alte discipline economice de ramură, cum ar fi economia industriei, economia agrară, economia protecției mediului ș.a.

dr. ing. Const. PÎRVULESCU
ing. D. I. Ovidiu POPESCU

*) Expresia „folosințe de apă” are înțelesul de unități social-economice care utilizează apă. Această noțiune este mai generală și mai corectă decît cea de „consumatori”, deoarece folosirea poate avea loc cu sau fără consum fizic de apă (exceptînd pierderile).

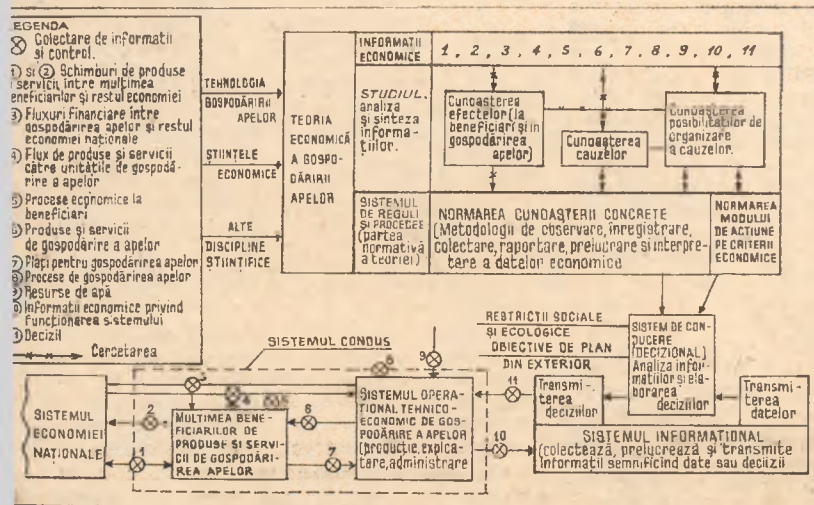

Fig. 3. — Integrarea cercetării problemelor economice în contextul conducerii și desfășurării gospodăririi apelor.

**ECONOMIE
MONDIALĂ**

**TRANSFERUL DE TEHNOLOGIE
CĂTRE ȚĂRILE
ÎN CURS DE DEZVOLTARE**

PROBLEMELE accesului liber al tuturor țărilor la tehnicile moderne de producție, ca și cele pe care le ridică accesul la sursele de energie și de materii prime, presupun convenirea între guverne a unor reguli precise de conduită, care să țină seama de interesele întregii comunități internaționale. Un rol distinct revine, în acest context, colaborării internaționale în domeniul tranzacțiilor cu tehnicile moderne, inclusiv în ceea ce privește tehnicile de valorificare a materiilor prime și a unor noi purtători de energie.

Instituirea unui sistem de reguli reciproc avantajoase și reciproc acceptate pentru desfășurarea unui flux de mărfuri și servicii se impune ca unul dintre principiile reclamate de instaurarea noii ordini economice internaționale, găsindu-și concretizări specifice în domenii dintre cele mai diferite ale relațiilor dintre țări. După elaborarea și adoptarea codului de conduită al conferințelor maritime, în atenția organismelor internaționale stă codificarea transferului de tehnici, a activității societăților trans- sau multinaționale, a relațiilor dintre state privind mediul înconjurător și resursele oceanului planetar.

PROGRAMUL de acțiune privind instaurarea unei noi ordini economice internaționale vizează extinderea aplicabilității conceptului de cod, atât pe verticală cât și pe orizontală, atât ca sferă cât și ca intensitate. În ultimă instanță, se va putea realiza un sistem încheiat de norme.

Conceptele, mai mult sau mai puțin noi, care se dezbate în prezent în forurile internaționale, de la acela foarte larg de „securitate economică colectivă” (ca un complement necesar al securității politice) și pînă la acela cu aplicare sectorială — codul de conduită — exprimă în fapt spiritul nou al recunoașterii interdependențelor din lumea contemporană.

Acesta este contextul de ansamblu în care trebuie văzute semnificațiile unui cod de conduită internațional pentru transferul de tehnologii.

În cele ce urmează, autorii și-au propus să delimiteze, din multitudinea de aspecte politice, economice și sociale ale cerinței instaurării unei noi ordini internaționale în domeniul colaborării științifice și tehnice, pe cele susceptibile să facă, în scurt timp, obiectul unor dispozițiuni instituționale, să constituie elementele unui cod internațional de conduită.

**Nevoia de abordare
secvențială și sectorială**

În cadrul relațiilor internaționale, nu multe sînt domeniile cu care termenul de decalaj se asociază mai brutal ca în cazul tehnologiei. În plan cantitativ, decalajul în acest domeniu este notoriu și nu are nevoie de prea mulți indicatori pentru a fi evidențiat. Ca o componentă a decalajelor generale dintre țările avansate și cele rămase în urmă, decalajul tehnologic se particularizează însă prin importanța deosebită a aspectelor calitative și subiective.

Mecanismele de funcționare a canalelor comerciale de transfer al tehnologiei, în particular către țările în curs de dezvoltare, sînt extrem de imperfecte. Bene-

ficiarii nu pot acționa cu adevărat ca parte contractantă în condițiile: absenței informației primare în țările în curs de dezvoltare asupra avantajelor relative ale tehnologiilor disponibile și asupra opțiunilor alternative; complexității și extremei eterogenității a tehnologiei, în contrast cu alte mărfuri, ceea ce face ca prețul să fie fixat cu dificultate; structurii pieței, mai monopolistă decît în cazul altor produse etc.

În ultimă instanță, condițiile unui contract de transferare a tehnicii depind de capacitatea de negociere a părților. Este ușor de imaginat poziția dificilă în care se află întreprinderile din țările în curs de dezvoltare, în condițiile în care corporațiile multinaționale sînt printre principalele instituții prin care tehnologia, în variatele sale forme, este transferată de la o țară la alta. În cazul S.U.A., ele dețin circa 90% din fluxul net de redevențe și alte încasări ale firmelor americane.

Dacă decalajul tehnologic este rezultatul unor procese obiective interne și internaționale, nu poate fi negată însemnătatea deosebită a factorului subiectiv în această materie. Accesul la tehnologiile moderne este îngădit de o serie de reguli și de practici, după cum însăși utilizarea tehnicii dobîndite într-o formă sau alta are loc, pentru țările rămase în urmă, cu însemnate restricții. În multe privințe transferul de tehnologie este reglementat într-un grad mai înalt decît piețele mărfurilor tangibile.

Aceste reglementări nu satisfac însă interesele și dorința țărilor în curs de dezvoltare de a beneficia în mai mare măsură de tehnica modernă. Este de ajuns să ne referim la Convenția de la Paris asupra patentelor, încheiată în 1883. Atunci patentele dețineau rolul esențial în transferul de tehnologie. Deceniile care au trecut au cunoscut o multiplicare a formelor și a canalelor de transfer al tehnicilor, ceea ce s-a reflectat și într-o varietate de reglementări naționale în acest domeniu, foarte eterogene. În același timp, pe harta politică și economică a lumii au apărut țările în curs de dezvoltare, de nevoie cărora Convenția nu avea cum să țină cont.

Prin urmare, actuala ordine în domeniul transferului de tehnici — ca segment al ordinii generale politice și economice — nu este în măsură să asigure satisfacerea unei cerințe esențiale a timpurilor noastre: „accesul tuturor statelor la cuceririle științei și tehnicii moderne — ținînd seama de faptul că lichidarea subdezvoltării, progresul rapid al tuturor națiunilor nu se pot realiza decît pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii contemporane”¹).

Căutarea și acceptarea de noi reguli pentru transferul de tehnici este una din expresiile concrete ale pașilor ce trebuie făcuți în direcția noii ordini economice internaționale. Pornind de la ideea generală după care noua ordine nu-și poate valida trăsăturile decît în măsura în care ea vădește un grad considerabil de armonizare între cerințele dreptului și realitățile practicii²), ne exprimăm părerea că fiecare domeniu va cunoaște particularități definitorii. Totodată, fiind de acord cu cei care afirmă multidimensionalitatea și globalitatea noii ordini în planul principal, credem că realitatea impune o abordare secvențială și sectorială în planul operațional. Cerințele dezvoltării forțelor de producție în țările slab dezvoltate, crearea unor structuri economice moderne nu conduc de la sine la instituirea unui nou mecanism de transfer internațional al tehnologiei; soluția nu va putea fi găsită și aplicată automat, la un moment dat. Pornind de la acest obiectiv, vor trebui inițiate o serie de măsuri și, în același timp, la el se vor raporta acțiunile deja în curs de desfășurare în diferite organisme internaționale.

Acumularea inițiativelor

DE PESTE UN DECENIU și jumătate, comunitatea internațională se preocupă activ de instituirea unor reguli care să permită țărilor în curs de dezvoltare un acces mai rapid și neîngrădit la tehnicile moderne. Dezbaterile și documentele organismelor O.N.U. dovedesc pe deplin acest interes.

O rezoluție adoptată în 1961 de Adunarea Generală (1 713 [XVI]) pentru primul Deceniu al dezvoltării exprima necesitatea studierii efectelor legislației brevetelor. În 1964 apare studiul „Rolul brevetelor în transferul de tehnologie către țările în curs de dezvoltare”, iar la prima sesiune U.N.C.T.A.D. se evidențiază necesitatea „explorării posibilităților pentru adoptarea legislației referitoare la transferul tehnologiei industriale”.

Din păcate, primul Deceniu se încheie fără să se concretizeze vreo acțiune internațională. Ultima acțiune notabilă se înregistrează în 1965, la a XX-a sesiune a Adunării Generale, cînd s-a cerut conti-

¹ Nicolae Ceaușescu, Raport la cel de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român, Ed. politică, 1974, p. 35

² I. Voiculescu, Principiile raporturilor între state și imperativul instaurării unei noi ordini internaționale. Era socialistă, nr. 24/1974, p. 17

nuarea studiilor asupra „gradului de adecvare al practicilor naționale și internaționale pentru transferul tehnologiei brevetate și nebrevetate către țările în curs de dezvoltare”.

Conștiința urgenței unor soluții a căpătat o formă complexă în paragraful 64 al Strategiei internaționale a dezvoltării pentru cel de-al doilea Deceniu: „Țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare, precum și organizațiile internaționale competente vor elabora și implementa un program pentru promovarea transferului de tehnici către țările în curs de dezvoltare, care va include, printre altele, revizuirea convențiilor internaționale asupra brevetelor, identificarea și reducerea obstacolelor în calea transferului tehnicilor, facilitarea accesului... la tehnologia brevetată și nebrevetată în termeni și condiții echitabile și rezonabile, facilitarea utilizării tehnologiei transferate... în scopul susținerii acestor țări în atingerea obiectivelor comerciale și ale dezvoltării, dezvoltarea tehnologiilor corespunzătoare structurii productive a țărilor în curs de dezvoltare și măsurii de accelerare a dezvoltării tehnologiei interne”.

Acum, la jumătatea deceniului 1970—1980, bilanțul realizării prevederilor din paragraful citat nu este pe deplin satisfăcător. Multe au rămas în stadiul de dezi-derat fiindcă comunitatea internațională nu a dispus de un instrument practic care să permită respectarea echilibrului just și echitabil între diferitele interese economice în joc în cadrul unui transfer de tehnologie și care să țină cont de nevoile particulare ale țărilor în curs de dezvoltare, prin intermediul unor dispoziții speciale în favoarea lor.

Rezoluția 39 (III) a U.N.C.T.A.D. cerea, în aprilie 1972, studierea bazelor posibile ale unei noi reglementări internaționale care să orienteze transferul de tehnici brevetate și nebrevetate din țările dezvoltate către țările în curs de dezvoltare.

În același an, Camera de Comerț Internațională oferă o alternativă — „Ghidul pentru investițiile internaționale”. Însă chiar din prefață se poate înțelege că nu era vorba de o alternativă optimă: „Dacă anumite recomandări pot să privească în mod special investițiile într-o țară în curs de dezvoltare, ghidul se aplică într-o manieră generală tuturor investițiilor directe, oricare ar fi originea și destinația lor”.

În septembrie 1973, șefii de stat ai țărilor nealiniate întruniți la Alger cer în Declarația economică „adoptarea unui cod internațional de conduită care să guvernaze transferul de tehnologie de la țările dezvoltate la țările în curs de dezvoltare, ținând cont de independența acestora din urmă”.

Necesitatea acestui cod este în continuare subliniată în alte rezoluții și recomandări ale organismelor internaționale (Grupul interguvernamental pentru transferul de tehnici al U.N.C.T.A.D., Comitetul consultativ al Națiunilor Unite pentru aplicarea științei și tehnologiei, Consiliul interparlamentar s.a.), fiind una din măsurile prevăzute în Programul de acțiune privind instaurarea unei noi ordini economice internaționale, precum și în Declarația celei de-a doua Conferințe generale a O.N.U.D.I. de la Lima. În sfârșit, la cea de a 23-a întâlnire a Conferinței Pugwash (aug. sept. 1973) s-a decis constituirea unui grup de lucru pentru elaborarea unui proiect de cod de conduită, a cărui redactare a fost încheiată în aprilie 1974¹⁾. De menționat că la 5 și 6 mai a.c. s-a întrunit la Geneva un grup de experți sub egida U.N.C.T.A.D., cu participarea reprezentanților a 43 de țări, pentru analizarea acestui proiect.

Proiectul unui instrument juridic multilateral

FĂRĂ ÎNDOIALĂ că documentul va face în continuare obiectul unor dezbateri aprinse, prilejuind expunerea de puncte de vedere diferențiate în funcție de gradul de dezvoltare al țării respective, dar și în funcție de unghiul de abordare: politic, economic, tehnico-juridic. În ceea ce ne privește ne vom situa în cele ce urmează cu precădere pe planul economic.

În concepția autorilor proiectului citat, codul de conduită pentru transferul de tehnici ar trebui să îmbrace forma unui instrument juridic multilateral, conținând norme minimale obligatorii, care să fie negociat și adoptat pe plan internațional. O astfel de inițiativă internațională se impune cu atât mai mult cu cât țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare aplică în transferul de tehnici legi, reglementări și proceduri naționale, deci diferite. Codul ar duce la evitarea conflictelor de reglementare și la accelerarea unui transfer de tehnici ordonat.

Caracterul acestui cod — de instrument multilateral internațional — iese și mai bine în evidență dacă este comparat cu instrumentele multilaterale limitate sau regionale, cum este cazul Deciziei 24 a Pactului Andin, care lasă povara reglementării în întregime pe seama importatorilor de tehnologie (TD B/AC. 11/12, par. 148).

Conceptul de „transfer de tehnici” care stă la baza codului are, practic, cea mai largă sferă posibilă, incluzând toate tranzațiile referitoare la transferul de tehnici, indiferent dacă acestea fac obiectul unui drept de proprietate sau dacă sînt liber disponibile, oricare ar fi forma juridică a transferului și oricare ar fi părțile în cauză (întreprinderi private, instituții de stat, regionale sau internaționale).

Prezentarea domeniului de aplicare ne permite să vedem că este vorba de un instrument radical pentru domeniul în discuție îmbrățișînd: acordurile de licență asupra brevetelor, certificatelor de inventator, modelelor, mărcilor și denumirilor comerciale; acordurile de licență asupra furnizării de know-how și de cunoștințe tehnice sub formă de planuri, grafice, modele etc. și asupra formării personalului; acordurile asupra furnizării de planuri generale sau detaliate pentru instalarea și exploatarea de uzine și de echipamente; cumpărările de mașini, materiale, bunuri și materii prime, atunci cînd sînt incluse în tranzacții care implică un transfer de tehnici; acordurile de cooperare industrială și tehnică de orice fel, inclusiv subcontractele internaționale și furnizarea de servicii de gestiune și comercializare; transferurile de tehnici legate de crearea și exploatarea filialelor 100 la sută sau a altor societăți afiliate și întreprinderi cu participare mai mult sau mai puțin importantă la capital.

Alături de fixarea domeniului de aplicare, proiectul de cod mai tratează despre: obiective și principii; relațiile între furnizori și beneficiari; garanții acordate de furnizori și de beneficiari; acțiunea guvernelor, legi aplicabile la reglementarea diferendelor și jurisdicția competentă; organizații internaționale; acordarea unui tratament special țărilor în curs de dezvoltare; aplicare și revizuire.

Fără a ne propune aici o analiză de ansamblu a proiectului de cod, ne vom limita la sublinierea unor aspecte care ni s-au părut susceptibile de reflecții.

1 la sută din brevetele lumii

OBIECTIVUL principal al clauzelor care

definesc relațiile dintre furnizorii și beneficiarii de tehnici îl constituie înlăturarea restricțiilor care stau în calea accesului țărilor în curs de dezvoltare la tehnologie (a se vedea o prezentare a acestor restricții în Revista economică nr. 26/1974, p. 22).

Făcînd distincția între tehnicile brevetate și cele care nu fac obiectul unui drept de proprietate, proiectul de cod pune din nou, în mod implicit, problema sistemului de brevete. Achiziționarea și utilizarea tehnicilor de către țările în curs de dezvoltare sînt puternic influențate de jocul sistemului internațional de brevete, care conferă drepturi de proprietate și control asupra tehnicilor deținătorului brevetului. Vinzătorul de tehnici exercită cel mai adesea, pe această bază, un cvasi-monopol.

Din cele 3,5 milioane de brevete existente, numai circa 200 000 (adică 6 la sută) au fost eliberate de către țările în curs de dezvoltare; dintre acestea, 5/6 sînt deținute de străini. Deci numai 1 la sută din totalul mondial de brevete aparține de fapt țărilor în curs de dezvoltare. Mai mult, circa 90—95 la sută din brevetele eliberate de țările în curs de dezvoltare nu sînt utilizate niciodată în producția acestor țări, majoritatea fiind exportate pentru protejarea poziției comerciale a societăților multinaționale care dețin drepturile de proprietate ale tehnicilor vizate²⁾.

Exercitarea drepturilor deținătorilor străini de patente în țările în curs de dezvoltare a fost facilitată de legislația națională, care în general este conformă cu art. 2 și 3 ale Convenției de la Paris. Aceste articole stabilesc principiul tratamentului național egal pentru cetățenii țărilor străine membre ale Uniunii internaționale pentru protecția proprietății industriale. Cu cîteva excepții, chiar și țările în curs de dezvoltare membre ale Uniunii au încorporat această prevedere în legile lor naționale asupra brevetelor.

Alături de măsurile pentru crearea și dezvoltarea infrastructurii tehnice și științifice, revizuirea sistemului internațional al brevetelor este o condiție a funcționării unui viitor cod de conduită pentru transferul de tehnologie. Altfel, prevederi importante sînt amenințate: se știe că atunci cînd noile tehnici sînt obținute prin intermediul unui acord de licență sau al investițiilor străine care implică exploatarea brevetelor, redevențele și plățile pentru servicii tehnice, alături de costurile indirecte, de cele „ascunse” etc., constituie o grea povară și, în fapt, un factor restrictiv în calea transferului de tehnici către țările în curs de dezvoltare. Pe de altă parte, suprabeneficiile obținute din vânzarea tehnicilor alimentează fondurile noi de cercetare ș.a.m.d.³⁾.

Alegerea tehnicii adecvate

ÎNLĂTURAREA restricțiilor nu este un scop în sine, ci trebuie să permită țărilor

C. VASILIADE
Gh. DUMITRU

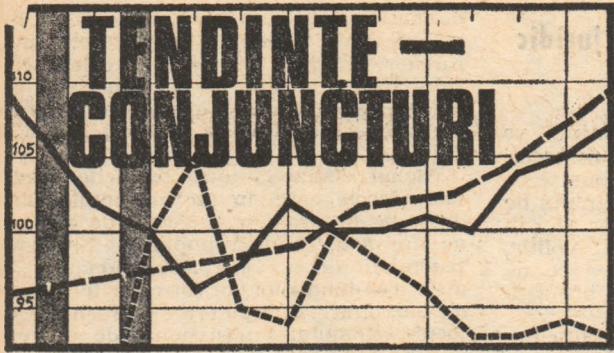
(Continuare în pagina 32)

¹⁾ Guide pour les investissements internationaux, C.C.I. 1972, pp. 5—6

²⁾ „Report of the Working Group on Code of Conduct on Transfer of Technology” (TD B/AC.11/L.12)

³⁾ „Examen de la mise en oeuvre des mesures de politique générale envisagées dans la stratégie internationale du développement” (DT B/530/Add.1, Deuxième partie, p. 80)

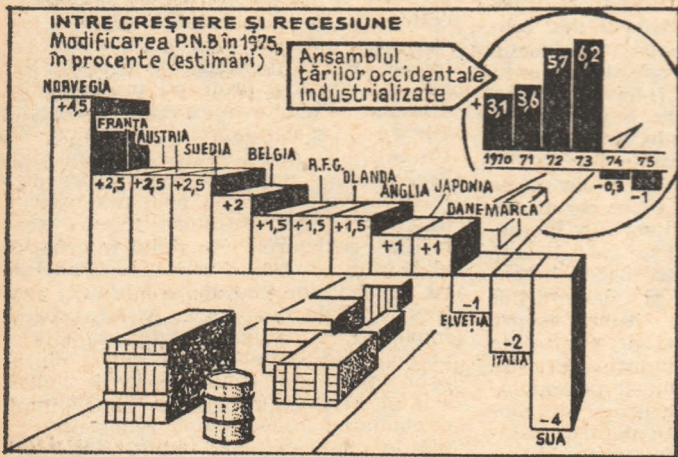
⁴⁾ K. Abdallah-Khodja, Nouvelle vision du transfert des techniques, Le Monde diplomatique, martie 1975.

Anticipări 1975

INSTITUTUL de cercetări economice din Hamburg (HWWA) apreciază că pe ansamblul anului 1975 recesiunea din țările capitaliste dezvoltate se va accentua (vezi graficul). Cu toate că 10 din cele 13 țări cuprinse în grafic vor înregistra conform acestei prognoze ritmuri pozitive, scăderea produsului național brut al S.U.A. cu 4% influențează hotărâtor cifra pe ansamblu datorită ponde-

rii ridicate pe care continuă să o dețină această țară în economia lumii capitaliste. Dețasarea de „pluton“ a Norvegiei, cu o creștere anuală prognozată de 4,5%, este atribuită boom-ului său petrolier actual. „În ansamblu însă, conchide săptămânalul vest-german VDI-Nachrichten după care reproducem graficul, vremurile ritmurilor înalte de creștere au trecut. Lumea occidentală va trebui să se obișnuiască în viitor cu un ritm de dezvoltare mai modest“.

Prioritățile conjuncturii austriece

„ANUL 1974 s-a aflat sub semnul luptei împotriva inflației fără ca obiectivul deplinei utilizări a forței de muncă să fie uitat. Astăzi se pune problema de a lupta împotriva șomajului fără ca inflația să devină prea puternică“, a declarat recent ministrul de finanțe austriac H. Androsch. La începutul lunii martie a. c. în Austria 63 000 de salariați (2,8% din total) nu aveau de lucru, alte zece mii erau afectați de reducerea orarului de muncă cu scăderea corespunzătoare a salariului, iar un raport al Institutului de cercetări eco-

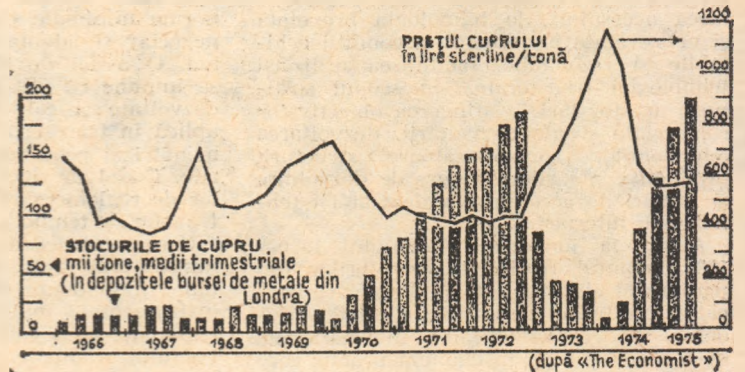
nomice din Viena evidențiază că ritmul de creștere a P.N.B. de 2,5% așteptat pentru 1975 nu ar putea fi atins fără adoptarea urgentă a unor măsuri de încurajare a investițiilor. Ca urmare, la 7 aprilie a. c. guvernul austriac a dispus deblocarea a 12 miliarde de șilingi (circa 8,5% din bugetul federal) pentru investiții până la sfârșitul anului în scopul relansării economiei țării, între care 5 miliarde reprezentând credite oferite industriei cu dobânda considerată avantajoasă de 7,5%. De această măsură vor beneficia în principal industria constructoare de mașini, precum și construcțiile care cunoscuseră o scădere sensibilă a activității. Se prevede, de asemenea, intensificarea construcțiilor rutiere.

Francul francez a revenit în „șarpele monetar“

Franța a hotărât la 9 mai a.c. reintegrarea monedei sale grupului monedelor vest-europene care fluctuează în comun față de dolarul S.U.A., menținând între ele un ecart maxim de 2,25% (așa numitul „șarpe monetar“). Grupul a fost creat la 19 martie 1973 de monedele R.F.G., Franței, Belgiei, Olandei, Lu-

xemburgului și Danemarcei, cărora li s-au alăturat Suedia și Norvegia. La 19 ianuarie 1974, francul francez fusese însă nevoit să părăsească acest grup în care cursurile sint sprijinite de băncile centrale ale țărilor partenere la atingerea limitelor de intervenție.

Reintegrarea francului la grupul „celor șapte“ este o urmare a redresării situației economice a Franței și aprecierii monedei sale din ultimul timp (vezi rubrica „Piața monetară internațională“).

Măsuri pentru reducerea stocului mondial de cupru

LA 15 APRILIE a.c. cele patru țări — Zair, Zambia, Chile și Peru — membre ale Consiliului interguvernamental al țărilor exportatoare de cupru (CIPEC) și-au redus producția pe o perioadă nedefinită cu încă 5%, pe lângă reducerea de 10% decisă în noiembrie 1974. Totalul de 15% al reducerii corespunde, potrivit ministrului zambian al minelor și industriei, unei diminuări a producției lor cu circa 800 000 tone pe an. El a arătat că măsura aceasta vizează diminuarea actualului surplus mondial de cupru aprecii-

at la circa 600 000 t. în valoare de aproximativ 1 miliard de dolari. Cea mai mare parte a acestui surplus (250 000 t) este deținută de Japonia; alte 194 000 t se află în depozitele bursei de metale din Londra. La rindul său, „Rio Tinto Zinc“, monopol care dispune de mine de cupru mai ieftin de exploatat în Africa de Sud, Papua — Noua Guinee și Australia, încearcă de citva timp crearea unui consorțiu care procurând o sumă de 300 milioane dolari să achiziționeze o parte a stocurilor de cupru existente pentru a declanșa o evoluție a prețului în direcția contrară, a creșterii, refuzând însă în același timp să urmeze acțiunea de reducere a producției întreprinsă de țările CIPEC.

Stabilizare a prețului la aluminiu

POTRIVIT firmei vest-germane „Metallgesellschaft“, se prevede o scădere a prețului mondial al aluminiului datorită sporirii numărului producătorilor. Caracterul pieței — afirmă reprezentanții acestei firme — este pe cale de a se schimba profund, dat fiind că marile societăți nu mai sint capabile să exercite un control efectiv asupra evoluției acesteia.

În prezent, există 37 de țări producătoare de aluminiu față de 21 de țări în 1955, iar numărul lor va crește și mai

mult. Țările producătoare de petrol se pregătesc să-și sporească capacitatea de producție a aluminiului cu 1,4 milioane tone în cursul următorilor 5 sau 7 ani, prin construirea a șase noi uzine de aluminiu. Capacitățile prevăzute sint următoarele: Iran — 350 000 tone; Irak — 150 000 t; Kuwait — 150 000 t; Arabia Saudită — 300 000 t; Qatar — 150 000 t; Abu Dhabi — 150 000 t; Algeria — 150 000 t.

Ținând seama și de capacitățile existente, după 1980 totalul producției de aluminiu a țărilor din Orientul Apropiat și Mijlociu ar putea ajunge astfel la circa 1,8 milioane tone pe an.

PIAȚA MONETARĂ INTERNAȚIONALĂ

CURSURI

Curs central 1973	Curs la 28 XII 1973	5 IV 1975	9 IV 1975	Abateres ¹⁾ în % a cursului valutei în ziua de 9 IV 1975 față de cursul central din 28 XII 1973	Abateres ²⁾ în % a cursului dolarului față de diferențele valutei în perioada 5 IV - 9 IV 1975	Abateres ³⁾ în % a cursului dolarului față de diferențele valutei în perioada 5 IV - 9 IV 1975
Marca vest-germană	2,66904	2,6990	2,3720	+2,550	+13,58	+14,85
Francul elvețian	3,3855	3,2500	2,5500	2,5090	+3,33	+29,53
Francul francez	4,60414	4,7025	4,1255	4,0690	+13,15	+15,37
Yenul japonez	303,0	280,20	290,15	291,20	+ 5,77	- 3,73
Florinul olandez	2,78117	2,8260	2,4125 ⁴⁾	2,3980	+15,98	+17,85
Francul belgian	40,334	41,10	35,11	34,85	+15,74	+17,93
Lira italiană	523,50	607,0	631,50	627,25	-16,54	- 1,23
Lira sterlină	2,8952	2,3250	2,3390	2,3245	-1,71	- 0,022
Pașutul surului la Londra	-	105,67	105,50	106,0	-	-

1) revalorizare (apreciere de fapt); - devalorizare (depreciere de fapt);
2) doleri pentru lira sterlină; 3) pașutul surului în doleri/uncie;
4) în ziua de 6 mai 1975.

ÎN PERIOADA 5-9 mai a.c. pe piețele valutare internaționale au apărut noi fenomene de tensiune, cursurile principalelor valute occidentale înregistrând oscilații sensibile de la o zi la alta și chiar pe parcursul aceluiași zile.

Accentuarea tendinței de scădere a cursei lirei sterline față de principalele valute occidentale a constituit caracteristica principală a evoluției situației pe piețele valutare. În ziua de 9 mai a.c. lira sterlină a înregistrat cel mai ridicat procent de depreciere față de principalele valute occidentale, în raport cu paritățile stabilite în decembrie 1971, respectiv 24,4%. Deteriorarea poziției lirei sterline se datorește în primul rând situației economice dificile pe care o traversează în prezent Anglia, situație caracterizată prin accentuarea inflației, a cărei rată s-a situat la peste 25% în trimestrul I a.c., creșterea numărului șomerilor care a depășit cifra de 1 milion în condițiile accentuării tendințelor recesioniste.

Aprecierile în sensul că autoritățile monetare din Anglia ar intenționa să lase lira sterlină să se deprecieze cu încă 5%, respectiv să atingă un nivel de depreciere de circa 30% față de paritățile sta-

bilite la 20 decembrie 1971 pentru a spori în felul acesta competitivitatea exporturilor, au accentuat atacurile speculative „à la baisse” asupra monedei engleze. Incertitudinile în legătură cu rezultatele referendumului care va avea loc la 5 iunie cu privire la rămânerea sau ieșirea Angliei din Piața comună influențează de asemenea negativ poziția lirei sterline pe piețele valutare. De menționat că Banca Angliei a intervenit pe piețele valutare, deși în mod sporadic și pentru sume relativ modeste, pentru a sprijini cursul lirei sterline fără a reuși totuși să oprească tendința de slăbire a acestei valute. În același scop, Banca Angliei a majorat dobinda minimă de împrumut de la 9,75% la 10%, iar ministrul de finanțe Denis Healey a dat repetat asigurări că nu dorește să aibă loc o depreciere în continuare a lirei sterline.

VALUTA	Trimestrul	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
DOLARUL S.U.A.	ILUNA				5,5625	6,00					
	BLUNI				6,5625	6,9375					
FRANCUL ELVEȚIAN	ILUNA	3,125	3,875								
	BLUNI	4,375	5,00								
MARCA R.F.G.	ILUNA	4,4375	4,8125								
	BLUNI	4,50	4,875								
					5,25	5,625					

Nivelul orientativ al dobinzilor pe piața eurovalutelor în perioada 5-9 mai 1975 (nivel minim și maxim).

În perioada analizată a continuat și tendința de slăbire a cursului dolarului pe piețele valutare, tendință apărută încă spre finele lunii aprilie a.c. La sfârșitul zilei de 9 mai a.c. cursul dolarului față de marca vest-germană se situa la 2.3517, cel mai scăzut nivel de după 2 aprilie a.c., iar față de francul elvețian relația de curs era de 1 dolar = 2.5090 franci, cea mai scăzută de după ziua de 21 martie a.c.

Anunțarea faptului că produsul național brut al S.U.A. a scăzut în trimestrul I a.c. cu 10,4% după scăderea de 9% din trimestrul IV-1974, iar producția industrială în luna martie a.c. a scăzut a șasea lună consecutivă constituind principalul factor care a influențat negativ evoluția cursului dolarului pe piețele valutare.

Intărirea deosebită a cursului francului francez alături de dolar și față de majoritatea valutei occidentale a constituit o altă trăsătură caracteristică a evoluției situației pe piețele valutare internaționale. Printre factorii care influențează în mod favorabil poziția francului francez se numără în primul rând, intrările importante de deșize în Franța ca urmare a unor importante comenzi primite din partea țărilor arabe producătoare de petrol, cit și nivelul mai ridicat al dobinzilor pe piața monetară franceză comparativ cu celelalte piețe monetare occidentale. Rezultatele bune înregistrate de Franța pe linia restabilirii echilibrului comerțului exterior, excedentul comercial în trimestrul I a.c. fiind de circa 982 milioane franci față de un deficit foarte ridicat în 1974, precum și unele rezultate încurajatoare pe linia reducerii presiunilor inflaționiste influențează de asemenea favorabil cursul francului francez pe piețele valutare.

Teodor GIURGIU

IPOTEZE • PREVIZIUNI

Bulgaria: baza chimică a agriculturii

CONFORM previziunilor, producția de îngrășăminte chimice se va dezvolta rapid în cincinalul următor, respectiv de la 1,1 mil. tone în 1975 la 1,8 mil. tone în 1980. În acest scop, toate fabricile existente vor fi modernizate și-și vor extinde capacitățile, urmînd să pună accentul pe producția de îngrășăminte granulate, concentrate și complexe. În ceea ce privește utilizarea îngrășămintelor chimice în agricultură, se prevede că aceasta va atinge, în medie, 300 kg ha în 1980 și 400 kg ha în 1990.

În ceea ce privește pesticidele, se apreciază că chiar prin punerea în funcțiune (în 1976) a unităților industriale aflate în prezent în construcție, Bulgaria nu va reuși să-și acopere necesarul de consum din producția proprie și va fi nevoită să sporească importul de pesticide din țări socialiste.

Comerțul cu gaze lichefiate

CONFORM unui studiu, publicat nu de-

mult de revista „Petroleum Economist”, necesarul de consum de gaze lichefiate va crește continuu în țările capitaliste pînă la sfârșitul actualului deceniu, fapt care va determina și expansiunea considerabilă a comerțului internațional cu acest produs. Se prevede că deosebit de rapid vor spori importurile de gaze lichefiate ale S.U.A. și Japoniei, care sînt de altfel principalii consumatori de gaze lichefiate din lume.

	(mil. tone)	
	1973	1980
Total import țări nesocialiste	8,0	20-30
- S.U.A.	1,4	7-11
- Japonia	5,1	10-17
- Alte țări	1,5	3-5

Orientul Apropiat și Mijlociu va rămîne și în viitor principală zonă exportatoare de gaze lichefiate din lume (4,3 mil. tone în 1973 și 14-27 mil. în 1980). Se estimează,

pe de altă parte, că — paralel cu extinderea comerțului cu gaze lichefiate — va crește și capacitatea totală a navelor metaniere, respectiv de la 2,46 mil. mc la începutul anului 1974 la peste 7 mil. mc în 1980.

Mauritania: program decenal

GUVERNUL Mauritaniei a elaborat un program decenal de dezvoltare economică și socială, menit să contribuie la realizarea independenței economice a țării. Printre obiectivele prevăzute a fi construite în următorii zece ani se numără o întreprindere pentru prelucrarea fierului, și o uzină metalurgică la Nouakchott, o topitorie de cupru, o fabrică de zahăr; de asemenea, se va construi o șosea în lungime de 1000 km (între orașele Nouakchott și Nema) și un sistem de irigație în valea Gorgol. Totodată, guvernul Mauritaniei va aplica o politică de reglementare a importurilor, pentru a stimula dezvoltarea producției proprii de bunuri de consum, și va lăsa porțile deschise pentru investițiile străine în economia țării.

Aurul azi

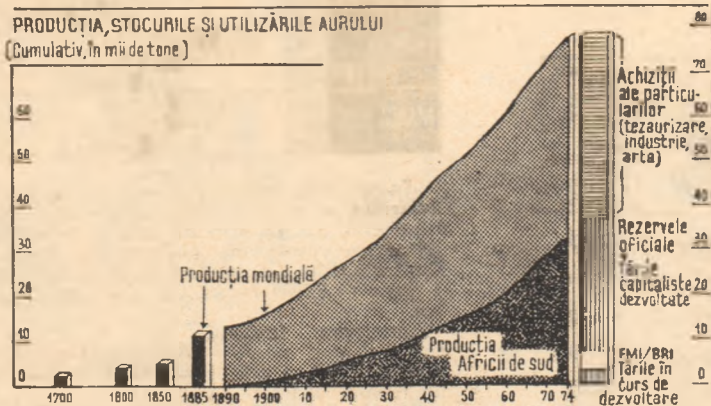
TOTALUL cumulat al aurului extras în lume de milenii și teaurizat sau prelucrat și utilizat în diverse scopuri reprezenta la sfârșitul anului trecut 77 100 tone (vezi graficul nr. 1, reprodus, ca și cele care urmează, după *The Economist*). Această cantitate corespunde — potrivit calculului săptăminalului vest-german *VDI Nachrichten* (nr. 10/7 martie 1975) — greutateii unui cub de aur cu latura de 16 metri. Valoarea sa, la prețul de la sfârșitul anului trecut, era estimată la 1144 miliarde de mărci (circa 460 miliarde de dolari), reflectând sporirea de aproape patru ori a prețului metalului galben în ultimii ani, explicată prin creșterea cererii de aur ca a valoare de refugiu în condițiile unei inflații accelerate, în vreme ce producția sa a cunoscut o reducere.

După 1970, când depășise 1 400 tone, producția anuală de aur a lumii capitaliste a început să scadă pentru a atinge anul trecut 995 tone, cel mai redus nivel de după 1958, în vreme ce prețurile pe piața liberă au înregistrat în mai multe rânduri niveluri record, apropiindu-se de 200 dolari uncia.

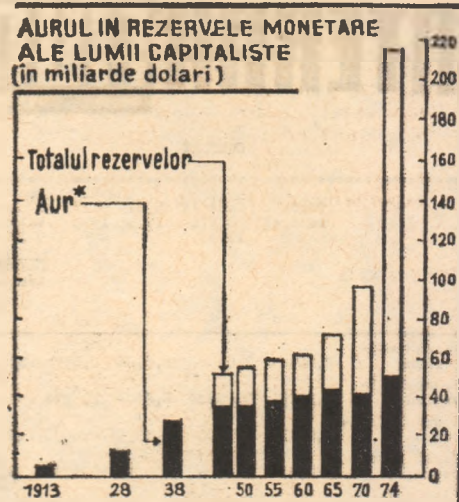
Principala țară producătoare de aur din lumea nesocialistă este Republica Africa de Sud (2/3 din producția totală), urmată în ordine de Canada, S.U.A., Japonia, Australia, Ghana, Filipine, Rhodesia, Columbia, Zair, Mexic. Anul trecut, producția de aur a R.S.A. a fost de sub 800 tone, nivelul său maxim fiind atins în 1970 (peste 1000 t). Pentru anul curent se așteaptă o nouă scădere a produc-

ridicat decit fostul curs oficial al metalului galben, reprezintă un avantaj numai pentru țările capitaliste dezvoltate cu rezerve importante de aur. De aceea, țările petroliere și-au exprimat îngrijorarea față de deprecierea do-

Graficul nr. 1.

Graficul nr. 4

*La prețurile curente ale aurului monetar

larului — și implicit a încasărilor lor valutare din export — pe care o antrenează o asemenea operațiune contabilă.

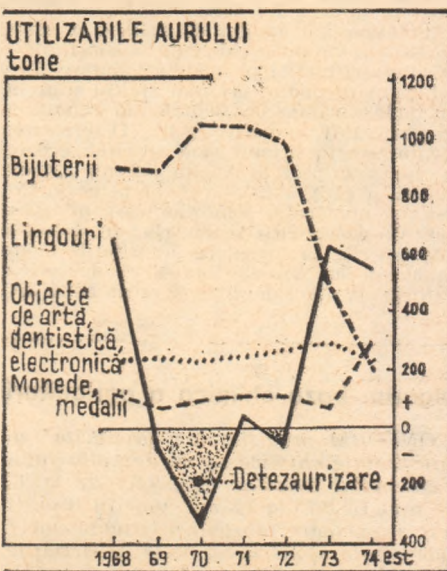
Țările dezvoltate rămân principalii deținători al rezervelor oficiale de aur ale lumii capitaliste, dar ultimele decenii — și cu deosebire cele postbelice — au fost martorele unor substanțiale schimbări în distribuția geografică a acestor rezerve. Dacă în 1928 S.U.A. reprezentau principalul deținător al rezervelor oficiale de aur din lumea capitalistă, iar în 1948 ajunseseră să dețină trei sferturi din acestea, în anii care au urmat s-a înregistrat o reducere substanțială a ponderii S.U.A. și o creștere a celei a Europei occidentale, care a întrecut-o pe cea a S.U.A. (vezi graficul nr. 3).

Deși în ultimii ani rezervele oficiale de aur ale lumii nesocialiste au sporit, ponderea lor în totalul rezervelor monetare ale acestora s-a diminuat substanțial, odată cu crearea în cadrul F.M.I. a drepturilor speciale de trageră (supranumite „aurul-hirtie”) ca lichiditate internațională suplimentară (vezi graficul nr. 4).

Analiza graficului nr. 5, consacrat utilizărilor aurului, scoate în evidență o scădere puternică în ultimii ani (cu 80% numai în 1974) a cererii de aur pentru bijuterii, scădere considerată o consecință a prețului ridicat al aurului și a inflației, deși reflectă probabil într-o mică măsură și o orientare sporită a bijuterierilor spre argint urmînd moda. Datorită de asemenea mai ales inflației, dar in-

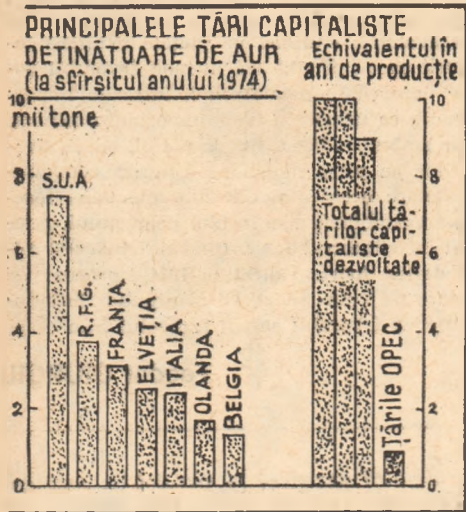
tr-o anumită măsură și neîncrederii generate de fluctuația cursurilor valutare, se constată și o sporire vădită a interesului pentru lingouri (ale căror dimensiuni au căpătat o mai mare varietate în gama minoră), ca și pentru monede și medalii de aur. Se știe că în țările capitaliste dezvoltate, datorită costului ridicat al manoperei (2/3 pînă la 3/4 din costul total), bijuteriile reprezintă numai în mică măsură un refugiu în fața inflației.

Graficul nr. 5

Dacă artele decorative (ceramică etc.), industria electronică și dentistica reclamă cantități relativ reduse de aur, în schimb cererea în sensibilă creștere de monede și medalii de aur a antrenat o majorare a cantității de aur achiziționat în scopul acoperirii ei. „The Economist” (22 martie 1975) apreciază că tonajul aurului prelucrat sub formă de monede și medalii în 1974 a sporit de patru ori față de anul anterior. Dintre cele câteva monede de aur care domină piața mondială, cea mai solicitată este kruggerand-ul sud-african, conținînd o uncie de aur fin. Pentru acest an se așteaptă o producție de 7,8 milioane bucăți din moneda amintită, față de 3,2 milioane în 1973. Din producția de aur a R.S.A., 30% capătă această formă.

Graficul nr. 2

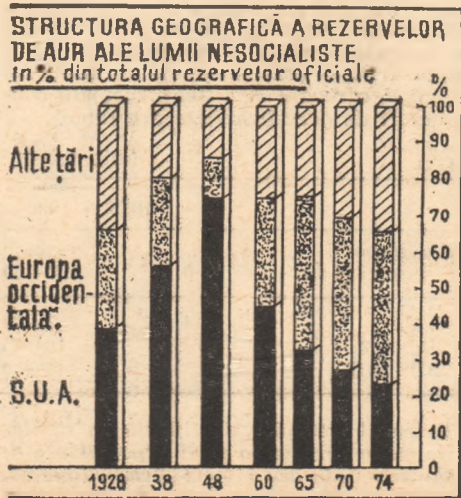

ției R.S.A., urmînd apoi ca aceasta să crească din nou la 850 t în 1980 și 900 t în 1985, pentru a reintra apoi în declin. În ultimii 90 de ani în R.S.A. au fost epuizate circa 80 de mine; acum funcționează circa 40 de mine, majoritatea la 1600—3200 m adîncime, în care este utilizată mai ales populația de culoare. Costul punerii în exploatare a unei noi mine este estimat în prezent la peste 140 milioane dolari.

Principalii deținători de aur sînt țările capitaliste dezvoltate în frunte cu S.U.A. — așa cum rezultă din graficul nr. 2 — care dispun de stocuri echivalente cu aproape 30 de ani de producție. În schimb, țările din O.P.E.C. nu numai că dețin stocuri reduse de aur, dar chiar și-au redus achizițiile directe pe piața aurului în ultimii ani, în ciuda creșterii încasărilor lor în devize. Astfel, Iranul are rezerve oficiale de aur în valoare de numai 155 milioane dolari, Arabia Saudită și Kuwait — de 130 milioane fiecare etc.

Țările petroliere dispunînd de rezerve oficiale reduse de aur, posibilitatea asupra căreia s-a căzut de acord spre sfârșitul anului trecut, a contabilizării rezervelor oficiale de aur la cursul pieței libere, de cîteva ori mai

Graficul nr. 3

Dinu DRAGOMIRESCU

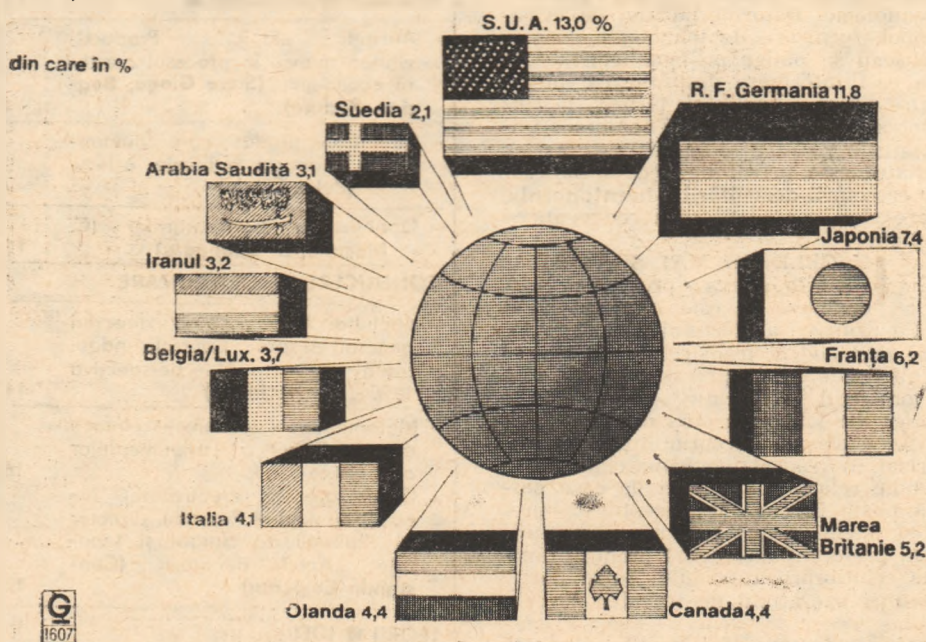
tingînd cifra (estimată) de 753 miliarde dolari. Dacă se corectează datele scăzîndu-se majorările inflaționiste ale prețurilor, rămîne o creștere de 5% — cifră considerată o adevărată „premieră” pentru perioada postbelică, fiind cel mai redus spor înregistrat în acești ani.

Din graficul alăturat (reprodus după revista „Prisma”) rezultă însă și o altă premieră: prezența între marii exportatori a doi noi veniți — Arabia Saudită și Iranul, — ceea ce se explică prin locul pe care-l ocupă aceste țări în producția mondială de petrol.

Prezicere printre marii exportatori

ANUL 1974, an de criză în economia lumii occidentale, a fost aparent un an de vîrf al exporturilor țărilor capitaliste, a-

Exportul mondial 1974: 753 miliarde dolari

într-un ritm accelerat măsuri vizînd redresarea acestei situații.

După cum se constată din tabelul alăturat, publicat de revista The Economist, în patru țări ale C.E.E. ponderea șomerilor

Forța de muncă feminină

	În % din totalul forței de muncă	În % din numărul șomerilor
Belgia	34,5	50,4
Marea Britanie	37,2	17,4
Danemarca	41,2	22,1
Franța	36,9	50,7
R.F.G.	36,9	40,3
Olanda	25,9	19,3
Irlanda	26,0	22,5
Italia	27,8	36,8

în rîndul femeilor este mai ridicată decît ponderea lor în forța de muncă. Totodată, alături de muncitorii imigranți, de persoanele handicapate și de tineret, femeile sînt cel mai afectate de inechitățile privind condițiile de salarizare și șansele de promovare.

Polonia în lume

CA URMARE a dezvoltării susținute a economiei sale, Polonia se situa anul trecut pe locul zece în lume, atît la producția industrială, cît și la cea agricolă. La o serie de produse poziția sa este și mai avansată. De pildă, ea este al doilea producător din lume la vase de pescuit, seacă și cartofi; ocupă locul trei în producția de vagoane de marfă, sulf elementar, colza și in; locul patru în producția de ovăz, locul cinci în cea de hule și lignit, precum și de sfeclă de zahăr; locurile șase și șapte în producția de lapte și, respectiv, carne de porc; este al optulea producător de mașini pentru construcții de clădiri și rutiere; al nouălea producător de oțel și acid sulfuric. În ceea ce privește participarea Poloniei la comerțul mondial, deși aceasta este relativ modestă, se apreciază că în anul în curs volumul schimburilor externe va reprezenta circa 20 miliarde dolari.

Ziua „M” a trecut...

CÎND A DECRETAT, la 25 februarie a.c., ziua „M”, adică ziua începerii procesului trecerii Angliei la sistemul metric, guvernul britanic spera ca pînă la sfîrșitul anului, 75% din măsurile britanice să se înscrie în coordonatele sistemului metric. Dar metamorfoza se produce mult mai a-nevoios decît se anticipa. În luna mai, peste 80 la sută din mărfurile britanice sînt încă evaluate în unități de măsură „imperiale”. Această întîrziere amenință să creeze mari dificultăți comerțului exterior al țării, se afirmă în cercurile guvernamentale. Astăzi în lume sînt 99 de state care aplică sistemul metric, 45 care sînt în curs de trecere la acest sistem și 5 state „nemetrice”. Exporturile Marii Britanii sînt orientate în proporție de 99% spre state care fie aplică de multă vreme sistemul metric, fie sînt pe cale de a-l aplica.

Ungaria: perspective energetice

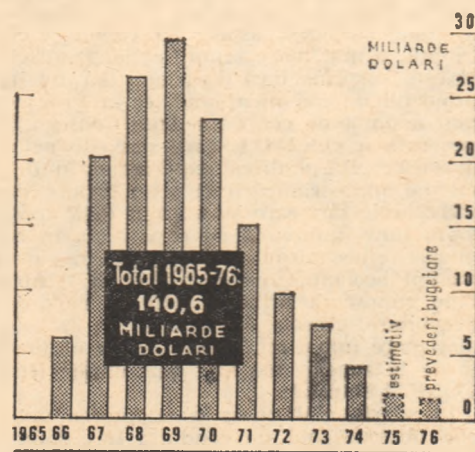
ZĂCĂMINTELE de gaze naturale, prospectate în prezent în Ungaria permit să se extragă cîte 6 mlrd. mc. pe an în următorii 15—20 de ani. Totuși pentru a face față nevoilor crescînde se preconizează importul anual al unei cantități aproape egale de gaze naturale din U.R.S.S. (în cursul următorului deceniu), precum și extinderea activității de prospectare geologică. Se apreciază că în anii '80, gazele naturale vor acoperi aproximativ 20% din necesarul de energie al economiei ungare.

Costurile intervenției

INTERVENȚIA militară a S.U.A. în Indochina, a cărei zădărnici a fost zdrobitor atestată prin victoria luptei popoarelor din Vietnamul de Sud și Cambodgia pentru libertate și independență a constituit totodată o grea povară pe umerii contribuabililor americani. Publicînd graficul de mai jos, calculat după surse oficiale ale Ministerului Apărării al S.U.A., revista engleză „The Economist” subliniază că acum, după ce a căzut cortina peste drama intervenției americane în Indochina, în fața Administrației și a Congresului S.U.A. stau

numeroase probleme economice stringente care au fost neglijate vreme îndelungată.

Anii fiscali

Emanciparea — între vorbe și fapte

ÎN ȚĂRILE membre ale Pieței comune, femeile continuă să fie supuse unui regim discriminatoriu pe plan economic și social — afirmă președintele Comisiei C.E.E. pentru problemele sociale, Patrick Hillery, care întreprinde în prezent un turneu în capitalele celor nouă state membre pentru a convinge guvernele respective să aplice

TRANSFERUL DE TEHNOLOGIE

(Urmare din pagina 26)

În curs de dezvoltare alegerea tehnicii celei mai adecvate. Proiectul de cod formulează ca unul dintre principii și obiective: „asigurarea exercitării responsabilității care incumbă furnizorilor și beneficiarilor de tehnici de a adapta tranzațiile lor comerciale în acest domeniu, ca și fluxurile de tehnici liber disponibile, la dotarea relativă cu factori a țărilor care se află la niveluri diferite de dezvoltare economică și nevoilor de dezvoltare ca și capacitatea de absorbție a fiecărei țări”.

Acest principiu se regăsește și la capătul garanțiilor pe care furnizorul de tehnici trebuie să le ofere. Este vorba de un mod nou de a pune această problemă întrucât astfel nu numai beneficiarul, dar și vânzătorul tehnicilor vor fi interesați ca tehnica ce se transferă să fie adecvată nevoilor.

Extrema conciziune a formulărilor din proiectul de cod este susceptibilă de discuții pe marginea sensului și conținutului termenului „tehnici adecvate”, mai ales dacă se are în vedere legătura cu „dotarea cu factori” a țării. Aici există riscul de a se absolutiva contrapunerea: tehnică intens utilizatoare de muncă — tehnică intens capitalizată.

După părerea noastră, soluția la această ecuație — transferul tehnicilor care să asigure ocuparea populației — nu este unică, pentru că nici criteriul de împărțire a tehnicilor, utilizat mai sus, nu este unic. Alegerea tehnicii adecvate trebuie să se facă în contextul obiectivelor de dezvoltare, al strategiilor de industrializare și, bineînțeles, al unor obiective sociale. Însă structura tehnicii trebuie văzută în funcție și de alte criterii. Alegerea tehnicii trebuie făcută și în contextul unei industrializări orientate spre exportul de produse industriale sau spre înlocuirea de importuri. Și aici aprecierile absolutizante pot fi păgubitoare.

Să luăm de exemplu Mexicul, care, într-o perioadă recentă (1965—71), și-a sporit exporturile de produse industriale cu 21,5 la sută anual. Ca și în cazul altor țări în curs de dezvoltare, acest ritm foarte rapid a fost determinat de exportul de mărfuri a căror fabricare necesită multă forță de muncă. Adevărul este că o parte apreciabilă a exporturilor mexicane (lucru valabil și pentru o serie de țări din alte zone) este formată din comerțul din zona de frontieră: montajul de elemente importate în Mexic din S.U.A. și apoi reexpediate în S.U.A. Se poate considera că este vorba de un transfer de tehnologie? Avem de-a face aici cu așa-zisul transfer de tehnologie rezultat în urma integrării verticale a firmelor multinaționale prin folosirea de enclave de prelucrare și asamblare a componentelor. În urma unor astfel de operațiuni, țările în curs de dezvoltare pot avea unele avantaje: posibilitatea de a participa pe o piață în expansiune pentru bunurile de export și de a-și asigura ocuparea mîinii de lucru. Însă, întrucât în acest caz transferurile de tehnologie au loc în principal cu scopul ca furnizorul să aibă acces la forța de muncă ieftină, cu nivel de calificare scăzut, contribuția reală a transferului la formarea de cadre calificate este doar periferică. Nu sînt puține cazurile limită, de așa-zis non-transfer, legate de proiectele de tip enclavă în care know-how-ul de bază și calificarea legate de procesul de producție nu sînt niciodată transferate cetățenilor țării respective.

O atenție mai mare acordată problemelor obținerii tehnicii adecvate ni se pare utilă, întrucât condițiile actuale ale pieței nu sînt de natură să permită atingerea a-

cestui obiectiv. Forțele pieței nu exercită asupra producătorilor de bunuri capitale, asupra firmelor de engineering sau instituțiilor de cercetare, o presiune suficientă pentru ca acestea să adapteze producția de echipament și procesele tehnologice la condițiile economice și sociale din țările în curs de dezvoltare. În prezent, cea mai mare pondere în fluxurile internaționale de tehnologie o dețin țările industrializate, ponderea țărilor în curs de dezvoltare nestimulînd cheltuielile cerute de adaptările uneori radicale, care sînt necesare.

De principiul obținerii unei tehnici adecvate trebuie să fie deci strîns legate adaptarea și dezvoltarea tehnicilor dobîndite. Una din garanțiile furnizorului înscrise în cod este ca „pe toată durata acordului beneficiarul să fie informat și să intre în posesia tuturor perfecționărilor aduse tehnicii în cauză”. Prin aceasta se pune capăt unui tip de non-reciprocitate larg răspîndit în acordurile de transfer de tehnologie. Datorită poziției de cvasimonopol, furnizorii de tehnologie insistau și reușeau să oblige pe beneficiari ca aceștia să-i informeze despre orice îmbunătățire adusă tehnologiei, fără ca la rîndul lor să se oblige și ei să comunice îmbunătățirile pe care le-au realizat. Astfel, licențiatul este privat de accesul la roadele cercetării-dezvoltării licențiatorului la care el a contribuit prin redevență și alte plăți.

IN CELE DE MAI SUS ne-am oprit la cîteva probleme care

dovedesc că este imperios necesar ca acel cod al transferului de tehnici care va fi adoptat să țină cont — așa cum face proiectul în discuție — de nevoile specifice ale țărilor în curs de dezvoltare. Acordarea clauzei „licențiatului celui mai favorizat în tranzațiile comerciale internaționale relative la tehnici, la care participă țările în curs de dezvoltare”, precum și unele măsuri cu caracter de tratament preferențial, creează premise favorabile echilibrării raportului între partenerii unei operațiuni de transfer de tehnici.

În altă ordine de idei, codul trebuie să aibă flexibilitate pentru a-și extinde incidența nu numai asupra tuturor cazurilor existente în prezent, dar și asupra noilor situații care se pot ivi. Astfel, încă de acum, cîteva țări în curs de dezvoltare — printre care și România — sînt în același timp beneficiare și furnizoare de tehnici (evident ele sînt net beneficiare). Este de așteptat ca acest aspect să capete, cu timpul, o mai mare semnificație. Dealtfel, el este surprins încă de acum, dar nu în proiectul de cod menționat, ci în Programul adoptat de cea de-a doua Conferință generală a O.N.U.D.I. care prevede ca o măsură: „Răspîndirea experienței în domeniul industrializării și tehnologiei de către acele țări care au obținut deja acest know-how, împreună cu experiența în aplicarea mecanismului legislativ în domeniul economic, cu scopul de a fi mai bine cunoscută printre țările în curs de dezvoltare. Aceste cunoștințe pot fi de mai mare importanță decît acelea obținute de la zonele cele mai dezvoltate” (ID/CONF. 3.30, p. 18).

În sfîrșit, elaborarea și adoptarea unui cod internațional de conduită în domeniul transferului de tehnologie pune cu o și mai mare acuitate problema instituțiilor naționale corespunzătoare pentru a se valorifica la maximum existența acestui instrument.

Pe plan internațional țările în curs de dezvoltare — ca beneficiarii cei mai interesați într-un transfer rapid și liber al tehnicilor moderne — promovează consecvent ideea potrivit căreia codificarea, care este prin excelență opusul dezordinii, are menirea să devină și în acest domeniu un element de construire a noii ordini economice internaționale.

7) „Major issues arising from the transfer of technology to developing countries” (TD/B/AC.11.10/Rev.1, p. 30)

revista
economica

editată de

CONSILIUL SUPREM
AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE
ȘI SOCIALE

Institutul Central de Cercetări
Economice

Sumarul numărului 20 din 16 V 1975

- Documentele Congresului al XI-lea — ghid în acțiune. Obiective majore ale politicii financiare (Florea Dumitrescu, ministrul finanțelor) 1

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Ancheta „R. E.”: Productivitatea muncii în procesul creșterii economice (Stere Gioga, Bogdan Pădure) 4
- Mobila — produs care dinamizează întreaga industrie a lemnului (Petre Cioclu) 7
- Optimizarea transporturilor (C. Mocanu, D. Strungaru) 11

CONDUCERE ● ORGANIZARE

- Ancheta „R.E.” — 32 de directori generali despre: Centrala industrială românească în perspectiva 1990 (Il. B. Iulian) 14
- Matematica — instrument eficace de abordare a evenimentelor economice 16
- Organizare și creativitate. Interviu cu Andrei Popescu, director al fabricii de ciorapi și tricotate „Apollo” București (Constantin Cojocaru) 17

TEORII ● IDEI

- Cincinalul revoluției științifice și tehnice — o treaptă hotărîtoare a progresului multilateral al României socialiste (prof. univ. Sergiu Tamaș) 18
- Școli ● curente ● economiști: Sensul unor reevaluări strategice (Vasile Ponor) 20
- Fundamentarea economică în gospodărirea apelor țării (dr. ing. Const. Pirvulescu, ing. D. I. Ovidiu Popescu) 23

ECONOMIE MONDIALĂ

- Argumente pentru o nouă ordine economică internațională. Transferul de tehnologie către țările în curs de dezvoltare (C. Vasiliade, Gh. Dumitru) 27
- Tendințe ● conjuncturi 28
- Piața monetară internațională 29
- Documentar: Aurul azi 30
- Mondorama 31

COLEGIUL DE REDACȚIE :

Virgiliu Angheliescu (secretar general de redacție), Stere Gioga, Ioniță Olteanu (redactor șef adjunct), Maria D. Popescu, Ilie Șalapa (redactor șef).

Redacția și administrația: Calea Dorobanților nr. 11—25, București 22, Sectorul I, telefon 12 13 69
Cont I.S.I.A.P. nr. 64.03.01.53 B.N.R.S.R. — filiala sect. 1 București

C.I.P.C.I.

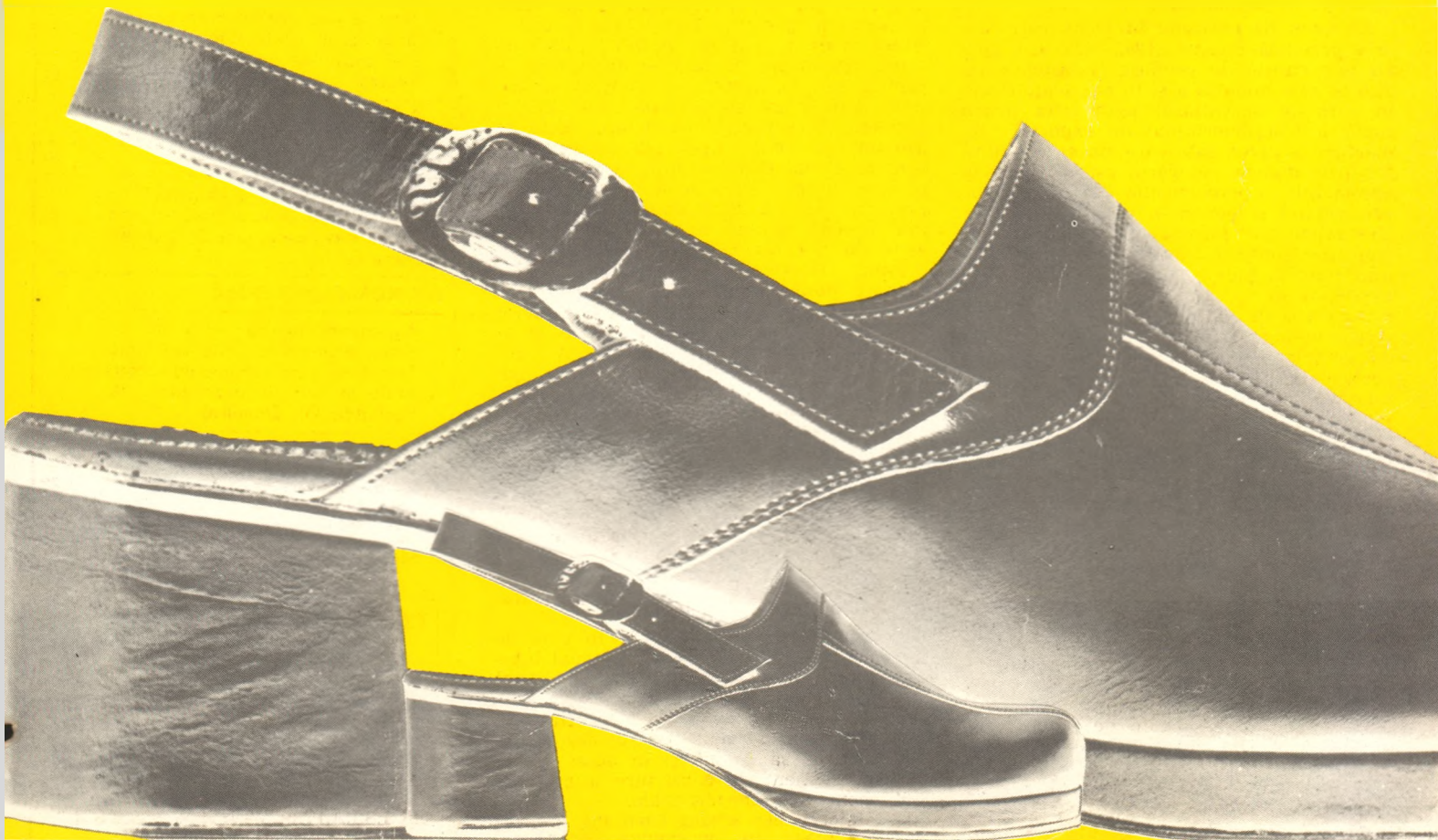
**CENTRALA INDUSTRIEI PIELĂRIEI,
CAUCIUCULUI ȘI ÎNCĂLĂMINTEI**

Splaiul Unirii nr. 96, sector 5. București
Telefon 41 18 30 ; Telex 523

PRODUCE ȘI LIVREAZĂ :

- Încălțăminte din piele
- Încălțăminte din piele sintetică
- Cizme injectate din P.V.C., pentru femei și bărbați, într-o gamă variată de culori și modele
- Încălțăminte din textile cu talpă din cauciuc levicel și microporos
- Confecții din piele, cu moliciune accentuată
- Marochinărie din piele și înlocuitori de piele
- Articole de sport și plajă — din piele, înlocuitori de piele, textile cauciucate
- Articole din cauciuc : încălțăminte pentru sport, plajă, de protecție, pentru lucru, în mediu rural, mediu urban, de interior — în contexturi noi.
- Articole de blănărie.
- Jucării din mase plastice
- Articole de voiaj din mase plastice
- Articole de uz casnic din mase plastice
- Nasturi din mase plastice...

Calitate mult sporită a produselor prin aplicarea de tehnologii noi în sectorul tăbăcăriei, în sectorul încălțăminte, în acela al cauciucului, al prelucrării maseilor plastice.

GRUPUL ÎNTREPRINDERILOR DE INDUSTRIE LOCALĂ A JUDEȚULUI BRAȘOV

Fabrica METALOCHEM Brașov

Secția Confecții Codlea

oferă organizațiilor comerciale

- Articole pentru nou născuți
- Articole de galanterie
- Articole sport din P.V.C.
- Articole cosmetice din P.V.C.
- Confecții textile pentru copii

Informații suplimentare și comenzi se primesc la adresa:

GRUPUL ÎNTREPRINDERILOR DE INDUSTRIE LOCALĂ
BRAȘOV

Str. Traian Grozăvescu Nr. 7
telefon 1-48-1'

telex 12229